වෘත්තෝදය

සන්නය-විවරණය හා ටීකාව

සංඥාපනය.

සකල පණ්ඩිතජනසමූහයා විසින් ඉතා ආදරයෙන් සම්භාවිතවූ මෙම "වුත්තෝදය" නම් මාගධභාෂාමය ඡන්දෝග්‍රන්ථය වනාහී ශුද්ධ මාගධිකයන්ගේ ඡන්දශ්ශාස්ත්‍රාවබෝධයපිණිස පවත්නා එකම ග්‍රන්ථරත්නයවේ.

ඡන්දශ්ශාස්ත්‍රය වනාහි ආදියෙහි ඊශ්වරයාණන්ගෙන් මහාබ්‍රහ්ම තෙමේද මහාබ්‍රහ්මයාගෙන් සනත්කුමාරතෙමේද සනත්කුමාරයාගෙන් අගස්ත්‍යර්ෂිතෙමේද අගස්ත්‍යර්ෂිහුගෙන් සුරාචාර්යතෙමේද සුරාචාර්යයාගෙන් ශක්‍රතෙමේද ශක්‍රයාණන්ගෙන් අනන්තතෙමේද අනන්තයාගෙන් පිඞ්ගලර්ෂිතෙමේද පිඞ්ගලර්ෂිහුගෙන් ස්වකීය ශිෂ්‍යයෝද උගත්හ. ඉන්මේශාස්ත්‍රය ලෝකයෙහි ව්‍යාප්තවීයයි ග්‍රන්ථාන්තරයෙහි දක්නාලැබේ. ඉන්මෑතභාගයෙහි "ශ්‍රීකේදාරභට්ට" "ශ්‍රීකාලිදාස" "ශ්‍රීගඞ්ගාදාසාදී" මහාපණ්ඩිතවරයන් විසින් අධ්‍යයනාධ්‍යාපන ග්‍රහණධාරණාදියට පහසුවනලෙස "වෘත්තරත්නාකර" "ශ්‍රුතබෝධ" "ඡන්දෝමඤ්ජර්‍යාදී" ඡන්දශ්ශාස්ත්‍ර ප්‍රකාශකනොයෙක් ග්‍රන්ථකරනලද්දහ. එකීග්‍රන්ථයෝ සංස්කෘතශාබ්දිකයන්ගේ මුත් ශුද්ධමාගධිකයන්ගේ ඡන්දශ්ශාස්ත්‍රාවබෝධය පිණිස සුකර නොවෙත්.

එහෙයින් මෙම "වුත්තෝදය" නම් ඡන්දෝග්‍රන්ථය පූර්වෝක්ත සංස්කෘත ඡන්දෝග්‍රන්ථයන් ඇසුරුකොට එකශ්‍රැතියෙන් නොයෙක් දහස්ගණන් ග්‍රන්ථධාරණයට සමර්ථවූ වජ්‍රඥානඇති ශ්‍රීසඞ්ඝරක්ෂිත නම් මහාස්වාමිපාදයන් වහන්සේවිසින් ශුද්ධමාගධිකයන්ගේ ඡන්දශ්ශාස්ත්‍රාවබෝධයපිණිස මීටඅවුරුදු හත්සියගණනකට පෙරකාලයකදී කරනලදබැව්හැඟේ.

මෙම ආචාර්ය "ශ්‍රීසඞ්ඝරක්ෂිත" මහාස්වාමිපාදයන්වහන්සේ එකශ්‍රැතියෙන් නෛකග්‍රන්ථසන්ධාරණ සාමර්ථ්‍යඇති දසමහාපණ්ඩිතස්ථවිරයන් වහන්සේලාඅතුරෙහි ප්‍රධානමහස්ථවිරතුමෙක්බව දේවරක්ෂිතාභිධාන ජිනීයධර්මකීර්ති මහාස්ථවිරප්‍රණීත ශාසනාවතාරනම්වූ නිකායසංග්‍රහයෙන් ප්‍රකාශවේ. එසේම මුන්වහන්සේ දාඨෝපතිස්ස මහරජාණන්ගේ මුනුපුරුකෙනෙක්බවද ගලතුරුමූල විහාරසඞ්ඝගණෙහි ප්‍රධානව විසූබවද මහාවංශයෙන්පෙනේ.

තවද ශ්‍රී බුද්ධවර්ෂ 1703 වැන්නෙහි රජපැමිණි පළමුවෙනි පරාක්‍රමබාහු මහරජාණන් දවස දිඹුලාගල විහාරාධිවාසිවූ මහාකාශ්‍යප මහාස්ථවිරපාදයන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍යවූ ශාරිපුත්‍ර මහාස්වාමිපාදයන්වහන්සේද මුන්වහන්සේගේ ආචාර්යයන්වහන්සේ නමක්බව

"සාරිපුත්තං මහාසාමිං-නෙකසත්ථවිසාරදං
මහාගුණං මහාපඤ්ඤං-නමාමි මෙ සිරසා ගරුං."

යනගාථාවෙන්ද එසේම මෙම වුත්තෝදයෙහි අගටයොදනලද

"සෙලන්තරායතනවාසිකසීලථෙර
පාදෙ ගුරූ ගුණගුරූ ජයතම්මමෙසො
යස්සප්පභාවමවලම්බමයෙදිසො පි
සම්පාදිතො 'හිමනසිඛිකරො පරෙතො."

යනගාථාවෙන් නියම ආචාර්යයන්වහන්සේ ගලතුරුමුල විහාර නිවාසී සීලනම් ස්ථවිරයන් වහන්සේබවද ප්‍රකාශවේ. මුන්වහන්සේ විසින් මෙම වුත්තෝදය පමණක්නොව තවත් "සුසද්දසිද්ධියොග" "සුබොධාලඞ්කාර" "ඛුද්දකසික්ඛාටීකා" "සම්බන්ධචින්තා" යනමේ ග්‍රන්ථයෝද රචිතබව

"සුසද්දසිද්ධිං යො යොග-නිච්ඡයං සබ්භිවණ්ණිතං
අථා සුබොධාලඞ්කාරං-වුත්තොදයමනාකුලං
සඞ්ඝරක්ඛිතනාමෙන-සාසනොදයකාරිනා
ඛුද්දසික්ඛාය ටීකා ච-තථා සම්බන්ධචින්තනං
ධීමතා මහාථෙරෙන-තෙනෙව සාධු රචිතා"

යනසම්බන්ධචින්තාවේ මේගාථාවන්ගෙන් ප්‍රකාශවේ.

මෙසේහෙයින්මේ සඞ්ඝරක්ඛිත මහාස්වාමිපාදයන් වහන්සේ ත්‍රිපිටකධර්ම්‍ය සහිත පාළිසංස්කෘතාදී භාෂාව්‍යාකරණයන්හිද නිඝණ්ටුඡන්දෝලඞ්කාරාදී ශාස්ත්‍රයන්හිද අතිනිර්මලදැනුමක්ඇති ශීලාදී ගුණගණොපලක්ෂිත විශදවිපුල කීර්ත්‍යෝදභයක්ඇති උත්තම පඬිවරයන්වහන්සේනමක් බව මනාවඔප්පුවේ.

මුන්වහන්සේ විසින් කරනලද මෙමවුත්තෝදයට ලියනලද සන්නය කවරකලකවිසූ කිනම් පඬිවරයෙක් විසින් කරනලද්දැයි නිශ්චයකිරීමට කරුණුනොපෙනේ. එසේම මෙහි ටීකාවහා විවරණයත් කවුරුන් විසින් කවරකලෙක කරනලද්දේදැයි නොහැඟේ. එසේදවුවත් සවිස්තරවූ මෙමසන්න ටීකා විවරණ යන තුනම නොයෙක් භාෂාශාස්ත්‍ර ඇසුරුකිරීමෙන් ලබනලද නිර්මල ප්‍රඥාමහිමයක්ඇති විද්‍යාර්ථීන්ගේ අභිවෘද්ධියෙහි නිරතසාධුජනසම්භාවිත උත්තමපඬිවරුන්ගේම කෘතීන්බව වුත්තෝදයෙහි ඒ ඒ කොටස් සම්බන්ධව කරතිබෙන විස්තරහා උදාහරණ ආදියෙන් මනාවප්‍රකාශවේ.

මෙහි සන්නය ටීකාවහා විවරණය තුන්දෙනෙකුන් විසින් කරනලද්දැයි සිතන්ට හැකිවෙතත් සන්නය එක්කෙනෙකුන් විසිනුත්

ටීකාවහාවිවරණය තවත්කෙනෙකුන් විසිනුත් කරනලදැයි කීමට
නොයෙක්කරුණුපෙනේ. පෙළහා සන්නය වර්තමානකාලයෙහි
සුලභනමුත් සම්පූර්ණ ටීකාවහා විවරණය සොයාගැනීම ඉතාදුෂ්ක
රහෙයිනුත් දුෂ්කරයෙන් සොයාගත්තත් නොයෙක් ලිපිදොෂාදීයෙ
න් අතිශයෙන්ම ආකූලබවටපත්ව තිබෙන ඒපොත්වලින් අධුනි
ක ජනසමූහයාට ප්‍රයොජනගැනීම නොහැකිහෙයිනුත් ඡන්දශ්ශා
ස්ත්‍රයපිළිබඳව ශුඬමාගධිකයන්ට අතිශයින්ම ප්‍රයොජනවත්වූද
පෙළෙත්හා සන්නයෙන් නොදතහැකිවූද වැදගත් ගුරුකම්රාශි
යක්ම ලැබියහැකිවූ මෙම පොතශුඬකර සකස්කළමැනවැයි විද්‍යා
ර්ථීන්කෙරෙහි හටගත් කරුණාබුඬියෙන්යුත් වැදගත් කීපපල
කින්ම ආරාධනාලත් අපවිසින් පරණපුස්කොලපොත් කීපයක්
ලභාකරගෙන අපගේ ශක්තිප්‍රමාණයෙන් ශුඬියට පැමිණවූ නමුත්
රචේමෙකල වැඩිභාවිතාවකුත්නැති අනෙකලිපිදොෂාදියෙන්යුත්
මෙවැනිපොත් එකවරකින් සම්පූර්ණ ශුඬියකටපැමිණවීම කිසි
සේත් අපවැන්නවුන්ට කළනොහැකි කාර්‍ය්‍යයකි. එසේම ඒදුෂ්කර
ත්‍වය නුවනැත්තෝ දනිත්මිය. විශෙෂයෙන්ම ටීකායෙහි එනතන
පිළිබඳව දීතිබෙන සම්හරඋදාහරණ කවරපොතපතකින් ගන්නා
ලදදැයි සිතාගැනීම්පවා දුෂ්කරවිය. එහෙයින් එවැනිතැන්වල
අපීළසවීමේහි ප්‍රපඤ්චනොවී එයින්ගතයුතු ප්‍රධානප්‍රයොජනය
ඇතිවීමපිණිස සූත්‍රවලින්පෙන්වන ගුරුලඝුවින්‍යාසයට එකඟවන
ලෙස ඒඒගාථාවන් සකස්කෙළෙමු. මතුවාරයකදී මහන්සිගෙන
හොඳශුඬියකට පැමිණවීමට බලාපොරොත්තුවෙමු.

තවද අපවිසින් පෙළෙහි ආලඞ්කාර ලක්ෂණදෙකින්යුත් සූත්‍ර
යන්ට විද්‍යාර්ථීආධුනිකජනයාගේ පහසුවපිණිස ගුරුලඝුවින්‍යාස
යද යොදනලද්දේය. පෙළපාඩම්කරන්නවුන්ගේහා අර්ථඅස්වාගන්න
වුන්ගේ පහසුවපිණිසත් මෙහිපෙළවෙනමයොදා පෙළසහිතසන්
නයවෙනමයොදනලද්දේය. පරණපුස්කොලපොත්වල ටීකාවමුල
ටත්විවරණයඅගටත් යොදාතිබුනනමුත් ඉගෙනගන්නවුන්ට පහසු
යයි හැඟුනහෙයින් විවරණය මුලටීගෙන ටීකාව අගට යෙදීමු.

තවද මුද්‍රණයකොටතුබූ පෙළෙහිහා සන්නයෙහිත් ඇතැම්
තැන් අපට වෙනස්කරන්ටද සිදුවිය පෙළඅගටයොදනලද "සෙල
න්තරායතන" යනාදීගාථාපඞ්ක්තියට සන්නනොතිබුනුහෙයින්
ඊටසන්නයද අපවිසින් ලියනලද්දේය. එසේමපුරාතන සන්න
යෙහි යතිපිළිබඳ විස්තරදක්වූ ගාථාපඞ්ක්තියටද අපවිසින්ම සන්
නලියනලද්දේය මෙසේවූ අපගේ මේකාර්‍ය්‍යයෙහි යම්කිසිදොෂාංශ
වක් ඇතත් එයවිද්‍යාර්ථීන්ගේ මනොරථපූර්ණයට බාධානොවේ

යයි සිතනුවත්හැර මෙවැන්නෙහි දුෂ්කරත්වයහා අගයසලකනපණ්ඩි තම්මන්‍යනොවූ සුධීජනයෝ එවැන්නෙහි සමාධිය භජනයකරතැයි ද විශ්වාසකරමු.

තවද අපහිතමිත්‍රයෙක්වන ප්‍රවචනොදය පිරිවෙන්හි උපාධ්‍යාය උගත් **මොල්ලිගොඩ අරියවංශස්ථවිරයන් වහන්සේ** මේ සඳහා අපට අතිශයා ධාරවූබව කෘතගුණසැලකීම් වශයෙන් සතුති පූර්වකව සිහිපත්කරමු-

මේවගට, ශාස්ත්‍රාභිලාෂී

උදම්මිට ධම්මරක්ඛිත භික්ඛුස්ථවිර.

2459

1916 අගෝස්තුමස 1 වෙනිදින
රත්දෙණියෙහි "ශ්‍රීපුෂ්පාරාම"යෙහිදීය.

වුත්තොදය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

1 නමත්‍ථු ජනසන්තාන-තමසන්තානභෙදිනො
ධම්මුජ්ජලන්තරුචිනො-මුනින්දොදන්තරොචිනො.

2 පිඞ්ගලාචරියාදීහි-ඡන්දං යමුදිතං පුරා
සුද්ධමාගධිකානං තං-න සාධෙති යථිච්ඡිතං.

3 තතො මාගධභාසාය-මත්තාවණ්ණවිභෙදනං
ලක්ඛලක්ඛණසංයුත්තං-පසන්නත්‍ථපදක්කමං.

4 ඉදං වුත්තොදයං නාම- ලොකියච්ඡන්දනිස්සිතං
ආරභිස්සමහං දානි-තෙසං සුඛවිබුද්ධියා.

5 සබ්බගලාමන්තාදිගලහු-භ්‍යා මජ්ඣන්තගරු ජසා
මජ්ඣන්තලා රතන්තලූ-ගණා ගො ගරු ලො ලහු.

6 ඡජසා සබ්බගලහු-පඤ්චිමෙ සණ්ඨිතා ගණා
ආරියාදිම්හි විඤ්ඤෙය්‍යා-ගණො ඉධ චතුක්කලො.

7 සංයොගාදිච දීඝොච-නිග්ගහීතපරො ච යො
ගුරු වඞ්කො පදන්තො වා-රස්සොඤ්ඤො මත්තිකො ලුජු.

8 පරෙ පාදාදිසංයොගෙ-යො පුබ්බො ගරුවක්ඛරො
ලහු ක්වචි විඤ්ඤෙය්‍යො-තදුදාහරණං යථා.

9 දස්සනරසානුභවනෙ-නිබද්ධගෙධා ජිනස්ස ‘යං ජනතා
විම්හයජනනී සඤ්ඤත-ක්‍රියානු කන්තානු රඤ්ජයති.

10 විඤ්ඤෙය්‍යා ලොකතො සඤ්ඤා-සම්බුද්ධෙ‘සුරසාදිනං
පාදො ඤෙය්‍යො චතුත්‍ථංසො-පදච්ඡෙදො යතිබ්භවෙ.

11 සමමද්ධසමං වුත්තං-විසමං චාපරං තිධා
සමා ලක්ඛණතො පාදා-චත්තාරො යස්ස තං සමං.

12 යස්සන්තිමෙන දුතියො-තතියෙනාදිමො සමො
තදද්ධසමමඤ්ඤන්තු-භින්නලක්ඛණපාදිකං.

13 පාදමෙකක්ඛරාරබ්භ-යාව ඡබ්බීසතක්ඛරො
භවෙ පාදෙහි තං ඡන්දං- නා නා නාමොදිතං තතො.

14 දණ්ඩකා චණ්ඩවුට්‍ඨ්‍යාදි-පාදෙහි ඡහි තීහිතු
ගාථාතිව පරෙත්‍ථෙවං-ඡන්දො සඤ්ඤා පකාසිතා.

15 අනන්තරොදිතං වාක්‍ය-මෙතං සාමඤ්ඤනාමතො
ගාථාමිච්චෙව නිද්දිට්ඨා-මුනීන්දවචනෙ පන.

16 විසෙසනාමතො කිඤ්චි-ගහෙත්වා සබ්බතොවිතං
දස්සයිස්සාමහන්තෙත්ථ-නාමානාවිගමිස්සරෙ.

**ඉති වුත්තොදයෙ ඡන්දසි සඤ්ඤාපරිභාසානිද්දෙසො නාම
පඨමො පරිච්ඡෙදො.**

———‡:‡———

1 ඡට්ඨො න්ලලහු ජොවා-ගරුනාඤ්ඤෙ ඡගණා නජො විසමෙ
අරියායන්තඩ්ඩෙ ලො-ඡට්ඨොනෙන ගො ගණා ඡඤ්ඤෙ.

2 පච්ඡිමඩ්ඩෙ ඡට්ඨො චෙ-සබ්බලහු සාදි ලහුනි භවති යති
තප්පරකොට්ඨන්ත'පි ගවෙ-චරිමෙ 'පි භවති චතුත්ථොන්ත

3 අරියා නාමඤ්ඤෙඤ්ච-පුබ්බාදිත ලක්ඛණං භවෙ යස්සා
ආදිම්මට්ඨ පාදයුගං-යස්සා තාසංසෙයි සා පථ්‍යා.

4 යත්ථගණත්තයමුල්ලඞ්ඝියො-භාගෙස්වාදිමො භවෙ විපුලා.
ගුරුමජ්ඣගො ජකාරො-චතුත්ථකො දුතියකො චපලා.

5 චපලාගතා බිලඤ්ඤෙව-දලාදිමං ලක්ඛණං භජති යස්සා
පථ්‍යා ලක්ඛණමඤ්ඤං-මුඛචපලා නාම සා භවති.

6 පථ්‍යාය ලක්ඛණඤ්ච-පඨමඩ්ඩෙ ලක්ඛණන්තු චපලා යා
දුතියෙ දලෙථ යස්සා-පකිත්තිතා සා ජඝනචපලා.

අරියා ජාතයො

---

1 සබ්බං පඨමදලෙ යදි-ලක්ඛණමරියාය වුත්තමුභයෙසු
යස්සා දලෙසු යුත්තං-වුත්තා සා ගීතිවුත්තයතීලලිතා.

2 අරියායං දුතියඩ්ඩෙ-ගදිතා බීල ලක්ඛණං යං තං
භවති දලෙසුභයෙසුපි-යදි යස්සා සා යමුපගීති.

3 අරියාඩ්ඩද්විතයං-පුබ්බාදිත ලක්ඛණුපෙතං
විපරියයෙනාභිහිතං-යස්සාසම්භවති එවහ සොග්ගීති.

4 අරියාපුබ්බඩ්ඩං යදි-ගරුනෙකෙනාධිකෙන නිධනෙ යුත්තං
යදි පුබ්බඩ්ඩසමානං-දලමිතරඤ්චාදිතායමරියාගීති.

ගීති ජාතයො.

---

1 විසමෙ ජ සියුං කලා මුඛෙ-සමෙ තාවට්ඨ රලගා තතොපරි
වෙතාලියනාමුච්චතෙ-ලහු ඡක්කං න නිරන්තරං සමෙ.

2 වේතාලීයොපමං මුඛ-තං ඔපච්ඡන්දසිකං රයා යදන්තෙ.

3 ආපාතලිකා කථිතායං-භගාගෙන්ත යදී පුබ්බමිවඤ්ඤං.

4 යදාදිතො දක්ඛිණන්තිකා-සිතෙතස්ස පාදෙ සාබ්බලසු ජො.

5 උදිච්චවුත්තීති වුච්චතෙ-ජො චාදෙ විසමෙසු සඞ්ගිතො.

6 පුබ්බස්ස සමෙසු චෙ ගජා-පච්චවුත්ති රුදීරිතන්ති සඞ්ගීතා.

7 සමාසමාත්‍රාදීනං සමා-සංයුතා භවති තං පවත්තකං.

8 අස්ස යා සමකතා පරාන්තිකා.

9 තදඤ්ඤජා චාරුහාසිනී.

වෙතාලි ජාතයො.

---

1 ජිසා විහත වසු ලහු රචල සිතිරිත.

2 මත්තාසමකං නවමොල් ගන්තා.

3 ජොතලාථ වණ්ණවා විසිලොකො:

4 තබ්බයතො වානවාසිකාඛ්‍යා.

5 පඤ්චමඨනවසු යදි ලො චිත්‍රා.

6 ගලන්තාඨහි චෙ සා වුපචිත්‍රා.

7 යමතීතලක්ඛණවිසෙසයුතං
මත්තාසමාදිපාදහිතං,
අනියතවුත්තපරිමාණසහිතං
පථිතං ජනෙසු පාදාකුලකං.

මත්තාසමක ජාතයො

---

1 විතා වණ්ණෙසි මත්තා ගා-විතා වණ්ණො ගුරු'සි දු
විතා ලහූනි ගුරවො-දළ පඨාදිතො මතා.

ඉති මත්තාවුත්තනිද්දෙසො නාම
දුතියො පරිච්ඡෙදො.

---

1 තාසා චෙ තනුමජ්ඣා. (ගායත්තී.)

2 කුමාරලලිතා ජ්සගා. (උණ්හී)

3 චිත්‍රපදා යදි භා ගා.

4 මො මො ගො ගො විජ්ජුම්මාලා.

5 භා තලගා මානවකං.

6 ගලා සමානිකා රජා ච.

7 පමාණිකා ජරා ලගා. (අනුට්ඨුභං.)

8 රානසා යදි හලමුඛී.

9 භුජගසුසුභතා නා මො (බ්‍රහතී.)

10 මසා ජගා සුද්ධවිරාජිතං මතං.

11 ම්නා යො ගො යදි පනවො ඛ්‍යාතො.

12 භ්මා සගයුත්තා රුම්මවතී සා.

13 ඤෙය්‍යා මත්තා මභසග යුත්තා.

14 චම්පකමාලා චෙ භම්සා ගො.

15 නරජගෙහි සා මනොරමා.

16 උබ්භාසකානන්තං චෙ තො මරාලව. (පන්ති.)

---

17 ත්ජා ගජා ගරුනාසමුපට්ඨිතා සා.

18 ඉන්දාදිකා තා වජිරා ජගා ගො.

19 උපාදිකා සාව ජ්තා ජගා ගො.

20 අනන්තරොදීරිතලක්ඛණා චෙ
පාදා විමිස්සා උපජාතියො තා,
එවං කිරඤ්ඤාසුපි මිස්සිතාසු
වදන්ති ජාතිස්විදමෙව නාමං.

21 සජරා ලගා ගදිතා සුමුඛී.

22 දොධකමිච්ඡති චෙ භභභා ගා.

23 වෙදස්සෙහි ම්තා තගා ගසාලිනී සා.

24 වාතුම්මී සා යති සා ම්භා තගා ගො.

25 භා ත්නගා නො සුරසිරී සා.

26 රො නරා ඉධ රථොද්ධතා ලගා.

27 ස්වාගතන්ති රනභා ගුරුකා චෙ.

28 නනරලහුගුරූහි භද්දිකා.

(තුට්ඨුභං.)

---

29 වදන්ති වංසට්ඨමිදං ජතා ජරා.

30 සා ඉන්දවංසා ඛලු යත්ථ තා ජරා.

31 ඉධ තොටකමම්බුධිසෙහි මිතං.

32 දුතවිලම්බිතමාහ නභා භරා

33 වසුයුගවිරතී න්‍යා ම්‍යා පුටොයං.

34 නයසහිතා න්‍යා කුසුමවිචිත්තා.

35 භුජඞ්ගප්පයාතම්භණ්ණව වෙද යෙහි.

36 නභජරෙහි භවති ප්පියංවදා.

37 වුත්තා සුධීහි ලලිතා තභා ජරා.

38 පමිතක්ඛරා සජසසෙහුදිතා

39 නනභරසහිතා භිහිතුජ්ජලා.

40 පඤ්චාසසවච්ඡින්නා වෙස්සදෙවි මමා යා.

41 වදන්ති තාමරසං නජ ජායො.

42 කමලාති ඤෙය්‍යා සසසෙහි යො වෙ.

ජ ග තී

43 මත්තා ජරා ගො තිදස යතිප්පභාසිනී සා.

44 චතුග්ගහෙහිහ රුචිරා ජභා සජාග්.

අ ති ජ ග තී

45 නතරසලහුගා සරෙහිපරාජිතා

46 නනභනලගිතිප්පහරණකලිකා.

47 වුත්තා වසන්තතිලකා තභජා ජගා ගො

ස ක්ක රී

48 විහත හයලහුරථගිති සසිකලා,

49 වසුහයයතිරිධ මණිගණනිකරො,

50 ඤනමයයයුතායං මාලිනි භොගිසීහි,

51 භවති නජා භජා රසහිතා පභද්දකං,

අ ති ස ක්ක රී,

52 නජභජරා සදා භවති වාණිනී ගයුත්තා,

(අෂ්ටි)

53 යමා නො සො භල්ගා රසහරවිරාමා සිඛරිණී,

54 රසයුගහියතිනො සො මරා ස්ලා ගෙසදා හරිණී තදා.

55 මන්දක්කන්තා මිභනතතගා ගො යුගුත්වසරෙහි,

(අ ච සී)

56 මො තො නො යො යා කුසුමිතලතාවෙල්ලිතා ඛුත්වීසීහි,

(ධු ති (

57 රසුද්ධස්සෙහි යම්න සරරගුරූ මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා සා,

58 අක්කස්සෙහි යදි මසජා සතතගා සද්දූලවික්කීළිතං,

(අ ති ධු ති)

59 වුත්තනාමිදිසත්තු නාමතො රජා රජා රජා ගුරු ලහු ච,

(ක ති,)

60 ම්‍රභ්නා යො යො ත්‍රයෙනත්තිමුනි යතියුතා සද්ධරා කිත්තිතායං,

(ප ක ති)

61 භරා නරනා රනා ථ ච ගුරුද්දසක්ක විරමං හි භද්දකමිදං,

(ආ ක ති)

ඉති වුත්තොදයෙ සමවුත්තපරිච්ඡෙදො තතියො.

———‡———

1 විසමෙ යදි සා සලගා සමෙ
භතනායතො ගුරුකා උපචිත්තං.

2 භතනායතො යදී ගා දුතමජ්ඣා
යදි පුනරෙව භවන්ති නජා ජ්‍යා:

3 යදි සත්තිතයං ගුරුයුත්තං
වෙගවතී යදි භත්තිතයා ගා.

4 තා ජො විසමෙ රතො ගුරූචෙව
මසා ජගා භද්දවිරාජමෙතං ගොචෙ-

5 විසමෙ සජා සගුරු යුත්තා,
කෙතුමතී සමෙ භරනගා ගො,

6 ආඛ්‍යානිකා තා විසමෙ ජගා ගො,
ජතා ජගා ගො තු සමෙපාදෙ,

7 ජතා ජගා ගො විසමෙ සමෙතු,
තා ජො ගගා චෙ විපරීත පුබ්බා,

8 සසසා සලගා විසමෙ සමෙ
නභභරා භවති හරිණප්ලුතා,

9 යදි නනරලගා නජා ජරා
යදිච තදා පරවත්තමීරයන්ති,

10 විසමමුපගතා නජා රජා ච
නජජරගා සමකෙච පුප්ඵිතග්ගා,

11 එයමිදං වෙතාලියප්පභෙදෙ,

12 සා ය්වාදිකාමිනී රජා රජාගා,
සමෙ සමෙ ජරා ජරා ගුරු භවෙය්‍යුං,

ඉති අඩ්ඪසමවුත්ත පරිච්ඡෙදො චතුත්ථො.

———‡———

1 නඒක්ඛරෙසු පාදෙසු- සනාදිම්හා යොණ්ණවා වත්තං.
2 සමෙසු සින්ධුතො ජෙන-පථ්‍යාවත්තං පකිත්තිතං.
3 ඔජෙසු ජෙන සින්ධුතො-තමෙව විපරීතාදි.
4 නකාරො චෙ ජලධිතො-චපලාවත්තමීරිතං.
5 සමෙ ලො සත්තමො යස්සා-විපුලා පිඞ්ගලස්ස සා.
6 සෙතවස්සා බිලෙසුපි.

7 භෙනණ්ණවා තබ්බිපුලා.
8 එවමඤ්ඤෙ රො චතුත්ථා.
9 තොණ්ණවා ච නවිපුලා.
10 තොණ්ණවා තථාඤ්ඤෙ සියා
වත්තප්පභෙදෙ

....

1 නාදිස්සන්තස්ස යං ජඤ්ඤං-පයොගෙ දිස්සතෙ යදි
විසමක්ඛරපාදන්තං-ගාථාසාමඤ්ඤනාමතො.

ඉති විසමවුත්ත පරිච්ඡෙදො පඤ්චමො.

——‡——

1 පච්චාරෙ සබ්බගෙ පාදෙ-පුබ්බගාධොල්පරෙ සමෙ
පුබ්බෙ ගරුජෙවම්මෙ-කතකාබ්බා ගාව සබ්බලො.

2 ඡන්දස්ස යො භවෙය්‍යඞ්කො-තස්මිං ලොපිතෙ සමෙ
විසමෙ ඡෙදකසඞ්ගිතෙ-භවෙය්‍යඞ්කතො ගරු.

3 එකාදීනුක්කමෙනඞ්කා-පුබ්බාධො දිගුණෙ ලිඛෙ
මිස්සිතෙහි ලහුඩ්ඪෙහි-සෙසෙ තුද්දිට්ඨකං භවෙ.

4 වුත්තක්ඛරසමා සඞ්ඛ්‍යා-ලිඛ්‍ය සෙසොපරූපරි
එකෙකාහීනමෙකාදි-නුට්ඨානෙ සබ්බගාදිකං.

5 * ගරුක්‍රියඞ්කසන්දොහෙ-භවෙ සඞ්ඛ්‍යා විමිස්සිතෙ
උද්දිට්ඨඞ්කසමාහාරො-සෙසො චෙවං සමානයෙ.

6 සඞ්ඛ්‍යෙව දිගුණෙකූනා-විත්ථාරායාමසම්භවා
වුත්තස්සඞ්ගන්තරානඤ්ච-ගරුලානං ච අඞ්ගුලං.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතථෙරපාද විරචිතෙ වුත්තොදයෙ ඡන්දසි
පච්චයවිභාගො නාම ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

1 සෙලන්තරායතනවාසිකසීලථෙර
පාදෙ ගුරූ ගුණගුරූ ජයතෙම්මමෙසො
යස්සප්පභාවමවලම්බ මයෙදිසොපි
සම්පාදිතොසිමකසිද්ධිකරො පරත්ථො.

2 පරත්ථසම්පාදනතො-පුඤ්ඤෙනාධිගතෙන හං
පරත්ථසම්පාදනකො-භවෙය්‍යං ජාතිජාතියං,

3 ආලොකිතමතෙතෙන-යථාපච්චයා මයා
සාධිතා සාධයන්තෙව-මිච්ඡිතත්ථම්පි පාණිනො,

4 යෙනන්තනන්ත රතනාකරමන්තනෙත
මන්ථාචලෙලොලසිතඤාණවරෙන ලද්ධා
සාරාමතාතිසුඛිතා සුඛයන්ති චඤ්ඤෙ
තෙ මෙ ජයන්ති ගුරවො ගුරවො ගුණෙහි,

5 පුඤ්ඤෙන තෙන ජිතපත්ති යදා භවෙය්‍ය
තාවාහ සාරිතනුජොව සතීමතීමා
තෙජො තිහෙතුපටිසන්ධි අමොඝරූපී
ලද්ධා ධිතීබලපසත්ථගුණො භවෙය්‍යං,

වු ත්තො ද යං නිට්ඨිතං

සිද්ධිරත්ථු

---

* ලඝුක්‍රියාඞ්ක සන්දොහෙ-භවෙත් සංඛ්‍යා විමිශ්‍රිතෙ
උද්දිෂ්ටාඞ්ක සමාහාරඃ ශෙෂෙ චෛවං නයෙදිමාම්-වෘත්තරත්නාකර

වුත්තොදය සන්නය.

න මො බු ද්ධා ය.

ශාස්ත්‍රාදියෙහි සදාචාරානුරක්ෂණාදිය පිණිස "නමත්ථු" යනාදි ගාථාවෙන් ඉෂ්ටදෙවතා නමස්කාරය ආරබ්ධයි.

1 නමත්ථු ජනසන්තාන-තමසන්තාන භෙදිනො
ධම්මුජ්ජලන්තරුචිනො-මුනින්දොදිතරොචිනො.

1 ජනසන්තාන, ජනසමූහයාගේ; තමසන්තාන, අන්ධකාර ප්‍රබන්ධය; (දෙහෝ නොහොත්) මොහාන්ධකාරප්‍රබන්ධය; භෙදිනො, බිඳිනා සුලුවූ; ධම්ම, සපර්‍ය්‍යාප්ති නවලොකොත්තර සද්ධර්මය වැනිවූ, (නොහොත්) සද්ධර්ම නමැති; උජ්ජලන්ත, දිලියෙන්නාවූ; රුචිනො, ශොභාඇති; මුනින්ද, සර්වඥනමැති; ඔදිතරොචිනො, චන්ද්‍රයාහට; නමත්ථු, නමස්කාර වේවා.

දැන් ශාස්ත්‍රාන්තර ඇතිවද වෘත්තොදයාරම්භයෙහි ප්‍රයොජනාදිය දක්වනුපිණිස "පිඞ්ගලාචරියාදීහි යනාදිවූ "තෙසං සුඛවිබුද්ධියා" යනු කෙළවරකොට ඇති ගාථා ආරබ්ධයි.

2 පිඞ්ගලාචරියාදීහි-ඡන්දං යමුදිතං පුරා
සුද්ධමාගධිකානන්තං-නසාධෙති යථිච්ඡිතං.

2 පිඞ්ගලාචරියාදීහි, පිඞ්ගලමුනිආදීන් විසින්; පුරා, පූර්වයෙහි; යං ඡන්දං, යම් ඡන්දශාස්ත්‍රයක්; උදිතං, කියන ලද්ද; තං, ඒ; සුද්ධමාගධිකානං, සුද්ධමාගධිකයන්ට; යථිච්ඡිතං, යථෙප්සිතය; (හෙවත්) ඡන්දශාස්ත්‍රයාගේපරිඥානය; (යතො, යම්හෙයකින්;) නසාධෙති, සිද්ධ නොකෙරේද.

3 තතො මාගධභාසාය-මත්තාවණ්ණවිභෙදනං
ලක්ඛලක්ඛණසංයුත්තං-පසන්නත්ථපදක්කමං.

3 තතො, එහෙයින්; මත්තාවණ්ණවිභෙදනං; මාත්‍රාභෙද වර්ණභෙදඇති; ලක්ඛලක්ඛණසංයුත්තං, ලක්ෂ්‍යලක්ෂණදෙකින් යුක්තවූ; පසන්නත්ථපදක්කමං, ප්‍රසන්නවූ අර්ථඇති පදක්‍රමඇති; (හෙවත්) ප්‍රසන්නවූ අර්ථ හා පදක්‍රම ඇති; ("මාගධභාසාය" යනු "ආරභිස්සං" යනුහා සම්බන්ධයි.)

4 ඉදං වුත්තොදයං නාම- ලොකියච්ඡන්දනිස්සිතං
ආරභිස්සමහං දානි- තෙසං සුඛවිබුද්ධියා.

4 ලොකියච්ඡන්දනිස්සිතං, (වෛදිකච්ඡන්දසින් අන්‍යවූ) ලෞකිකච්ඡන්දස ආශ්‍රයකළාවූ; වුත්තොදයං නාම, වෘත්තොදය නම්වූ; ඉදං, මේ ඡන්දශ්ශාස්ත්‍රය; තෙසං, ඒ මාගධිකයන්ගේ; සුඛවිබුද්ධියා, සුඛාවබොධය පිණිස; ඉදානි, දැන්; අහං, මම; මාගධභාෂාය, මාගධ භාෂාවෙන්; ආරභිස්සං, කියමි; (හෙවත් අගතසත්තවයෙන් නිෂ්පන්නවූව බඟියතත්වයෙන්) රචනා කෙරෙමි.

මෙහි “මත්තාවණ්ණවිභෙදනං” යන්නෙන් සියලු ඡන්දස් මාත්‍රාවෘත්ත වර්ණවෘත්තයයි දෙකක් වනබව කීහ “ලක්ඛලක්ඛණසංයුත්තං” යන්නෙන් යම්ලක්ෂණයෙක් යමකින් කිවහොත් ලක්ෂ්‍ය යත් එහිම පැණෙනබව කීහු.

5 සබ්බගලා මනාදිගලහු- භයා මජ්ඣන්තගරූ ජසා
මජ්ඣන්තලා රතෙත්ථට- ගණා ගො ගරු ලො ලහු.

5 සබ්බගලා, සර්වගුරු සර්වලඝූන් ඇති ගණයෝ; මනා, මගණ නගණයෝ නම් වෙති; (ම, නා.) ආදිග්ලහු, ආදිගුරු ආදිලඝූන් ඇති ගණයෝ; භයා, භගණ යගණයෝ නම් වෙත්; (භ, යා.) මජ්ඣන්තගරූ, මධ්‍යගුරු අන්ත්‍යගුරූන් ඇති ගණයෝ; ජසා, ජගණ සගණයෝ නම් වෙත්; (ජ, සා.) මජ්ඣන්තලා, මධ්‍යලඝු අන්තලඝූන් ඇති ගණයෝ; රතා, රගණ තගණයෝ නම් වෙති; (ර, තා.) ඉති, මෙසේ; (ඉහ, මේ ඡන්දශාස්ත්‍රයෙහි;) අට්ඨගණා, (වර්ණවෘත්තයෙහි) ගණයෝ අටදෙනෙකි; ගුරු, ගුරු අක්ෂරය; ගො, ගනම් වෙයි; ලහු, ලඝුඅක්ෂරය; ලො, ලනම් වෙයි.

(මෙහි ආදිමධ්‍යාන්ත ගුරුලඝූන්ගෙන් ගුරුලඝු ව්‍යවස්ථා කෙළෙමි. ගණයෙක් නම් ත්‍ර්‍යක්ෂරපරිමිතයයි හැගේ.

6 භජසා සබ්බගලහු- පඤ්චෙමෙ සණ්ඨිතා ගණා
අරියාදිම්හි විඤ්ඤෙය්‍යා- ගණො ඉධ චතුක්කලො.

6 භජසා, භගණ ජගණ සගණයෝ තුන්දෙනාය; සබ්බග්ලහු; සර්වගුරුගණ සර්වලඝුගණ දෙදෙනාය යන; ඉමෙ පඤ්චගණා, මේ ගණයෝ පස්දෙන: අරියාදිම්හි, ආර්‍ය්‍යාදිවූ මාත්‍රාවෘත්තයෙහි; සණ්ඨිතා, සිටියාහුයයි; විඤ්ඤෙය්‍යා, දතයුත්තාහ; ඉධ, මේ මාත්‍රාවෘත්තයෙහි; ගණො, ගණයෙක් නම්; චතුක්කලො, සතරකලාවක් ඇත්තේයි.

(මෙහි සර්වගුරුගණ නම් සිවුගුරු ගණයයි. සර්වලඝුගණ නම් ලඝුසතරක් ඇති ගණයයි.

7 සංයොගාදිච දීඝොච-නිග්ගහීතපරො ච යො
ගුරු වඞ්කො පදන්තො වා-රස්සොඤ්ඤො මත්තිකො ලුජු.

7 සංයොගාදි ච, සංයොගයහට ආදිවූ යම්ලඝුවෙක් ඇද්ද; දීඝො ච දීර්ඝවූ යමෙක් ඇද්ද; නිග්ගහීතපරො ච යො, නිග්ගහීතයං පරකොට ඇති යම්ලඝුවෙක් ඇද්ද; සො, හෙතෙම; ගුරු, ගුරුනම් වෙයි; වඞ්කො, (රෙඛාහෙයින්) වක්‍ර වෙයි; පදන්තො, පදාන්ත යෙහි ලඝුතෙම; වා, ඉෂ්ටාරිද්ධදන් ගුරුවේ; රස්සොඤ්ඤො, අන්‍යවූ හ්‍රස්වතෙම; මත්තිකො, මාත්‍රාවක් ඇත්තේ; ල, ලඝුය; උජු, (රෙඛා හෙයින් (ඍජුයි;

(මෙහි ලඝුහට එකමාත්‍රාව කීමෙන් ගුරු මාත්‍රාවයක් ඇත්තේ යයි හැඟේ.

8 පරෙ පාදාදිසංයොගෙ-යො පුබ්බො ගරුවක්ඛරො
ලහු ක්වචි විඤ්ඤෙය්‍යො-තදුදාහරණං යථා.

8 පාදාදිසංයොගෙ, (මාත්‍රාවෘත්තයෙහි) ගාථාපාදයාගේ ආදී සංයොගය; පරෙ, පරකල්හී; පුබ්බො. (ඒ සංයොගයහට) පූර්වවූ; යො ගරුවක්ඛරො, (සංයොගාදිහෙයින් ගුරුසංඥා ලද) යම් ගුරුඅක්ෂරයෙක් ඇද්ද; සො, හෙතෙම; ක්වචි, කිසිතැනෙක්හී; ලහු විඤ්ඤෙය්‍යො, ලඝුවූයේයයි දතයුතු; තදුදාහරණං, ඒ ගුරුඅක්ෂරය ලඝුවූ තැනට උදාහරණ; යථා, මෙසේයි; ("දස්සනෙනනාදි" මේ පථ්‍යායෙහි "ක්‍රියානු කානනානුරඤ්ජයති" යන පදයාගේ "ක්‍රියා" යන සංයොගයහට පූර්වවූ තකාරසථ අකාර උදාහරණයි. මතු කියන ආර්‍යා ලක්ෂණය මෙසේකල්හී සමවනහෙයින් ගුරුහට ලඝුවිධාන කළහයි දතයුතු.

9 දස්සනරසානුභවනෙ-නිබද්ධගෙධා ජිනස්ස 'යං ජනතා
විම්හයජනනී සඤ්ඤත-ක්‍රියානු කානනානු රඤ්ජයති.

9 ජිනස්ස, සර්වඥයාගේ; දස්සනරසානුභවනෙ, දර්ශනර සාස්වාදයෙහි; අයං ජනතා, මේ ජනසමූහයා; නිබද්ධගෙධා, බඳනාලද ලොභ ඇත්තීයහ; (ඒ එසේමැයි.) විම්හයජනනී, දුටුවන්ට විස්මය උපදවන්නාවූ; සඤ්ඤතක්‍රියා, සඤ්ඤතක්‍රියාතොමෝ; කාන්නු, කවරනම් ජනයක්හු; නානුරඤ්ජයති, නොඇලවාද; (ඇලවන්නීමැයි.)

10 විඤ්ඤෙය්‍යා ලොකතො සඤ්ඤා-සමුද්දෙ'සුරසාදිනං
පාදෙ ඤෙය්‍යො චතුත්ථංසො-පදච්ඡෙදො යතිභවෙ.

10 සමුද්දෙ'සුරසාදිනං, සමුද්‍ර ශර රස යනාදීන්ට; සඤ්ඤා සංඥනාමෝ; ලොකතො, ලොකයාකෙරෙන්; විඤ්ඤෙය්‍යා දතයුත්තෝයි; (ලොකයෙහි සමුද්‍රසතරෙක, ශරපසෙකැයි- කියාප්‍රසිද්ධය. රසසයකැයි කියාත් ප්‍රසිද්ධයි. ආදිශබ්දයෙන් චන්ද්‍රලොකාදිය ගැණී නයි; චන්ද්‍ර එකයි ලොක තුනයි.) චතුත්ථංසො, චතුර්ථාංශය; පාදෙ ඤෙය්‍යො, පාදයකැයි දතයුත්තේයි; පදච්ඡෙදො, පදසිඳීම; යති භවෙ, යතිනම් වේ;

(මෙහි යතිවිභාග මෙසේ දතයුතුයි.

1 යති සබ්බත්ථ පාදන්තෙ-වුත්තඩ්ඪෙ ච විසෙසතො
පුබ්බාපරානෙකවණ්ණ-පදමජ්ඣෙපි සා ක්වචි.

2 සරො සන්ධිම්හි පුබ්බන්තො-විය ලොපෙ විභත්තියා
අඤ්ඤථා ත්වඤ්ඤථා තස්ස-යාදෙසාදි පරාදිව.

3 චාදී පුබ්බපදන්තාව-නිච්චං පුබ්බපදස්සිතා
පාදයො නිච්චසම්බන්ධා-පරාදිව පරෙන තු.

තස්ස පුබ්බාපරානෙකවණ්ණපදමජ්ඣෙ යථා.

---

1 සා පන යති, හෝ යතිය වනාහි; සබ්බත්ථ, සියලු; පාදන්තෙ (චතුර්ථාංශ සඞ්ඛ්‍යාත) ගාථාපාදයන්ගේ කෙළවරද; විසෙසතො; නියමයෙන්; වුත්තඩ්ඪෙ ච, වෘත්තයන්ගේ (පාදද්වයසංඛ්‍යාත, අර්ධයෙහිද; හෙවත්) භාගාවසානයෙහිද; ක්වචි, කිසිතැනෙක, පුබ්බාපරානෙකවණ්ණපදමජ්ඣෙපි, යතියට පූර්වවූද අපරවූද නොයෙක් වර්ණයන් ඇති පදයාගේ මධ්‍යයෙහිද වන්නීයි.

2 විභත්තියා ලොපෙ, විභක්තියගේ ලොපයක් ඇතිකල්හී; සන්ධිම්හි, සංහිතාවක් ඇතිකල්හී; සරො, සන්ධිස්වර; පුබ්බන්තොවිය, පූර්වපදාන්තය වැනි වෙයි; අඤ්ඤථා තු, අන්ප්‍රකාරයකින් පවත්නා කල්හි වනාහී; (හෙවත්) විභක්තිලොපයක් නැතිකල්හී; (සංහිතා කළකල්හී පූර්වපදාන්ත වර්ණතෙමේ) අඤ්ඤථා, අන්පරිද්දකින් වේ; (හෙවත්) පරපදයෙහිආදිස්වරය වැනි වෙයි; තස්ස, ඒ යතියෙහි; යාදෙසාදි, (ඉවර්ණාදීන්ටකටයුතු) යකාරවකාරය; පරාදිව, පරපදයාගේ ආදිස්වරයා වැනියි.

3 නිච්චං, සතතයෙන්, පුබ්බපදස්සිතා, පූර්වපදයානිසා පවත්නා; චාදී, චකාරදිනිපාතයෝ; පුබ්බපදන්තා ඉව, පූර්වපදයාගේ අන්ත්‍යවර්ණය වැනිවෙති; පරෙන, පරපදයා හා; නිච්චසම්බන්ධා,

4 තං නමෙ සිරසා චාමී-කරවණ්ණං තථාගතං.

පච්චුදාහරණං යථා

සකලාපි දිසා සිඤ්ච-තීව සොණ්ණරසෙහි යො.

විභත්තියා ලොපෙ පුබ්බන්තතා සරෝ යථා.

5 නමෙ තං සිරසා සඞ්ඛො-පමාතීතං තථාගතං.

අලොපෙ විභත්තියා පරාදිව සරෝ යථා.

යස්ස ලොකග්ගතම්පත්තස්සොපමා නහි යුජ්ජති:

යාන්දසාදී පරාදිව යථා.

නිරන්තරයෙන් යුක්තවූ; (එහෙයින්) නිරන්තර යොගයඇති; පාදයො ක්‍රු, පාදිලුපසර්ගයෝ වනාහී; පරාදිඉව, පරපදයන්ගේ ආදිවර්ණයන් වැනි වෙත්.

4 යො, යම් සර්වඥයෙක්; සකලාපි දිසා, සියලු දිශාන්; සොණ්ණරසෙහි, සුවර්ණරසධාරාවෙන්; සිඤ්චතිඉව, තෙමන්නේයසී සිතම්ද; (ඉව යනු නිපාතයෙහිසි.) චාමීකරවණ්ණං, චාමීකරවර්ණයාගේ වර්ණය වැනි ශරීරවර්ණය ඇති; තං තථාගතං, ඒ සර්වඥයා; සිරසා, මස්තකය කරණකොටගෙන; නමෙ, වඳිමි.

මෙහි "චාමීකරවණ්ණං යන තැන යතිය "චාමී' යන අකුරු දෙකක් ඉක්මවූ හෙයින් අනන්ත හෙයින් "කරවණ්ණං" කියා දැකුරකින් නොඅඩුහෙයින් පදච්ඡේදයට පූර්වාපරවර්ණයන්ගේ අනෙකත්වය ඉෂ්ටොදාහරණ වී. සිඤ්චතී"යන පදයෙහි "සිඤ්ච" සිවර්ණයක් ඉක්ම යතිය වුවත් ඒපදයෙන් අන්තයෙහි "තී" යනු පමණක්හෙයින් අනෙකවර්ණත්වය නැත්තුයි විරුඩලෙසින් ප්‍රතිපක්ෂොදාහරණවී මෙහි අනෙකවර්ණත්වය ස්වරයන්ගේ වශයෙන්ම දතයුතු.

5 ලොකග්ගතං, ලොකයෙහි අග්‍රබවට; පත්තස්ස, පැමිණි; යස්ස, යම්සර්වඥයක්හට; උපමා, උපමාවක්; නහි යුජ්ජති, (සකලපදාර්ථයන් ඉක්ම සිටිහෙයින්) නොම යෙදේද; සඞ්ඛොපමාතීතං, සියලු උපමා ඉක්මුනු; තං තථාගතං, ඒසර්වඥයා; සිරසා, මස්තකයෙන්; නමෙ, වඳිමි. "සඞ්ඛො" යන ඔකාරාන්තයා පූර්වපදයාගේ අන්තවර්ණයා වැනි හෙයින් ඌනකරෙන් පරවූ යතියටද "සොපමා" යනු පරපදාදිහු වැනි කොටද වර්ණ නොඉක්මවූ යතියටද උදාහරණයි.

6 මුනින්දං තං සදා වන්ද-මනන්තනාමතිමුත්තමං
නිච්චං පුබ්බපදසඞ්ඛාතො චාදයො පුබ්බපදන්තාව යථා.
යස්ස පඤ්ඤා ච මෙත්තා ච-නිස්සීමාති විජම්භති
පාදයො චාදයොපීදමෙමේවොදාහරණං.
උභයත්ථ පච්චුදාහරණං යථා.

7 මහාමෙත්තා මහාපඤ්ඤා-ච යස්ස පරමොදයා
පණමාමි ජිනං තං ප-වරං වරගුණාලයං.

මේ අනිෂ්ටප්‍රවෘත්තයෙහි පාදන්තයතිය ගෙන යතිසරූප පරිඥානයට උපදෙශ කළනියාය. මතු යතියක් කී යම්තැනෙක කල්පනා කටයුතු.

---

6 යස්ස, යමක්හුගේ: පඤ්ඤා ච, ප්‍රඥාද; මෙත්තා ච, මෛත්‍රීයද; නිස්සීමා, (අනන්තසත්ව අනන්තඥෙය විෂයකර බැවින්) සීමා නැත්තී; අති විජම්භති, ඉතා පැලඹේද; අනන්තමතිං, (උත්පාදන්ත ව්‍යයාන්ත ඇතත් ඥෙය අනන්තහෙයින් විෂයකු කෙරෙති විෂයි ව්‍යවහාරයෙන්) අනන්තවූ ප්‍රඥාඇති; උත්තමං, (එහෙයින්ම) උතුම්වූ; තං මුනින්දං, ඒ මුනින්ද්‍රයා; සදා, හැමවේලෙහි; වන්දෙමි, වදිමි.

යාදෙශයා පරාදිවැනි හෙයින් ඔහුකරා නොපැමිණ යතියයි "මෙත්තා ච නිස්සීමා" යන තැන චාදීන් පූර්වපදාන්ත වැනිහෙයින්ද පාදීන් පරපදාදි වැනිහෙයින්ද "ච"යනු "නි"යනු මධ්‍යයෙහි යතියයි.

7 යස්ස, යමක්හුකෙරෙන්; මහාමෙත්තා ච, මහාමෛත්‍රීද; මහාපඤ්ඤා ච, මහත් ප්‍රඥාද යන මොහු; පරමොදයා, උතුම් අභිවෘද්ධි ඇත්තාහුද; වරගුණාලයං, උතුම්වූ ගුණයන්ට වාසස්ථානවූ; පවරං, (එහෙයින්ම) විශෙෂයෙන් උතුම්වූ; තං ජිනං, ඒ ජිනපංචමාරයා; පණමාමි, වදිමි. "ච"යනු පරපදාදිකොටද "ප"යනු පූර්වපදාන්ත කොටද යතිය කළ හෙයින් තීලක්ෂණයට විරුද්ධනුයි "ච යස්ස" "තං ප" යන දෙතැන්හිම ක්‍රමයෙන් විරුද්ධොදාහරණ වී:-

11 සමමඩ්ඪසමං වුත්තං-විසමං චාපරං තිධා
සමා ලක්ඛණතො පාද-චත්තාරො යස්ස තං සමං.

11 සමං වුත්තං, සමවෘත්තය; අඩ්ඪසමං වුත්තං, අර්ධසමවෘත්තය; අපරං, අන්‍යවූ; විසමඤ්ච වුත්තං, විෂමවෘත්තයයි කියා; තිධා, (වර්ණවෘත්තය) ත්‍රිප්‍රකාර වේ; යස්ස, යම්වෘත්තයක්හුගේ; චත්තාරො පාදා, පාදයෝ සතරදෙන; ලක්ඛණතො, ලක්ෂණහෙසින්; සමා, සමයෝද; තං, ඒ වෘත්තය; සමං, සමවෘත්ත නමි.

12 යස්සන්තිමෙන දුතියො-තතියෙනාදිමො සමො
තදඩ්ඪසමමඤ්ඤන්තු-භින්නලක්ඛණපාදිකං.

12 යස්ස, යම්වෘත්තයක්හුගේ; දුතියො, දෙවනපාදයතෙමේ; අන්තිමෙන, අන්තිමයෙහිවූ පාදයහා; සමො, (ලක්ෂණහෙසින්) සමද, ආදිමො, ආදියෙහිවූ පාදයතෙම; තතියෙන, තුන්වනපාදය හා; සමො, (ලක්ෂණහෙසින්) සමද; තං, ඒ වෘත්තය, අඩ්ඪසමං, අර්ධසමවෘත්තය නම් වේ; අඤ්ඤන්තු, අන්‍යවූ විසමවෘත්තය වනාහි; භින්නලක්ඛණපාදිකං, යථොක්ත ලක්ෂණයෙන් භින්නවූ ලක්ෂණඇතිපාදයන් ඇත්තේයි.

දැන් වර්ණවෘත්තයෙහි කී ශාස්ත්‍රාන්තරයෙහි ව්‍යවස්ථාව පූර්ව කොට දක්වා නාන්මුඛයෙන් ශාස්ත්‍රව්‍යවස්ථාව කටැපීව "පාදමෙ කක්ඛරාරබ්භ" යනාදි ආරබ්ධයි.

13 පාදමෙකක්ඛරාරබ්භ-යාව ඡබ්බීසතක්ඛරා
තාව පාදෙසු තං ඡන්දං- නානා නාමෙහි දීපිතං.

13 එකක්ඛරං පාදං ආරබ්භ, එකාක්ෂරපාදය පටන්; යාව, යම්තාක්; ඡබ්බීසතක්ඛරො, සවිසිවන අකුරක්ඇති පාදයද; තාව, ඒතාක්; පාදෙසු, පාදයන් කාරණකොටගෙන; නානා නාමෙහිදීපිතං, නොයෙක් නමින් පහළවූ; තං, ඒ; ඡන්දංභවෙ, ඡන්දස්නම් වන්නේය; තතො, ඒ සවිසිවන අකුරුඇති පාදයන්මත්තෙහි-

14 දණ්ඩකා චණ්ඩවුට්ඨ්‍යාදි-පාදෙහි ඡහි හීහිතු
ගාථාතිච පරත්තෙවං-ඡන්දසඤ්ඤා පකාසිතා.

14 චණ්ඩවුට්ඨ්‍යාදි, චණ්ඩවෘෂ්ටාදිවූ; දණ්ඩකා, දණ්ඩකවෘත්තයෝ වෙති; ඡහිහීහිතු පාදෙහි, සපාදයකින් තුන්පාදයකින් වනාහි; ගාථාතිච, ගාථායයි කියාද; එවං, මෙසේ; පරත්ථ, පරශාස්ත්‍රයෙහි; ඡන්දසඤ්ඤා, ඡන්දස්සංඥතොමෝ; පකාසිතා, ප්‍රකාශකාර නලදී-

15 අනන්තරොදිතං චාඤ්ඤ-මෙතං සාමඤ්ඤනාමතො
ගාථාමිච්චෙව නිද්දිට්ඨා-මුනින්දවචනෙ පන.

15 අනන්තරොදිතංච, (පාදමෙකක්ඛරාරබ්භයතාදීන්)අනන්තරයෙහි කියනලද වර්ණවෘත්තයෙහි ඡන්දස්ද; අඤ්ඤඤ්ච, මෙසින් අන්‍යවූ මාත්‍රාවෘත්තයෙහි ආ නොයෙක් ඡන්දස්ද යන; එතං මේ සියල්ල; මුනින්දවචනෙපන, සර්වඥවචනයෙහිවනාහි; සාමඤ්ඤනාමතො, සාමාන්‍යනාමයෙහසින්; ගාථාඉච්චෙව, ගාථායයි කියාම; නිද්දිට්ඨා, කියනලදී:-

පරභාෂාත්‍රයෙහි මාත්‍රාවෘත්ත වර්ණවෘත්තදෙක නොයෙක්නමින් වෘත්ත විභාගකොට අසමජස ගාථායයි ව්‍යවස්ථාකළහ-බුද්ධ වචනයෙහි වූකලී යථොක්ත සියල්ලටම ගාථාව්‍යවහාරය සාමාන්‍ය නාමයක යනු මෙහි අභිප්‍රායයි–

සමස්තවෘත්තම ගාථාබැවින් කියයුත්තෙහි වෙනසක් නැද්ද යනු ආශංකාකොට විශෙෂනාමයෙන් කියයුතු ඇතැයි දක්වනු පිණිස "විසෙස නාමතො" යනු නිර්දිෂ්ටයි–

16 විසෙසනාමතො කිඤ්චි-ගහෙත්වා සබ්බථොචිතං
දස්සයිස්සාමහනෙත්ථ-නාමානාවිභවිස්සරෙ.

16 විසෙසනාමතො, විශෙෂනාමයෙන්; සබ්බථොචිතං සර්ව ප්‍රකාරයෙන් උචිතවූ; කිඤ්චි,කිසිවෘත්තයක්; ගහෙත්වා, ගෙන; අහං මම්; එත්ථ, මෙ වෘත්තාදයෙහි; දස්සයිස්සාමි, දක්වමි; (දක්වියයුතු වෘත්තවිශෙෂයෙහි නම් කිම්දයත්) නාමානි,(දක්වියයුතු ඡන්දස් වෘත්ත) නාමයෝ; ආවිභවිස්සරෙ, ඒ ඒ ස්ථානයෙහි මතුපහළවන්නාහුයි.

පඨමො පරිච්ඡෙදො.

——‡:‡——

1 ඤෙය්‍යා ඛිලලහු ජොවා- ගයුතාඤ්ඤෙ ච ගණා නාජො විසමෙ
අරියායනන්තඩෙ ලො-ඤෙය්‍යොන්තෙ ගො ගණා ඤෙය්‍යා.

1 ඤෙය්‍යා, සවෙනිගණයතෙම; අඛිලලහු, සර්වලඝුනගණය හෝවෙයි; ජොවා, ජගණයහෝවෙයි; ගයුතා, ගුරුයුක්තවූ; අඤ්ඤෙ ගණා, සෙසුගණයෝ; ච, සඳෙනකි;(මෙසින් ආය්‍යාවගේ ප්‍රථාර්ධයෙහි සාමාන්‍යලක්ෂණකීහු-මෙහි "ගණාන" යි සවෙනිව ජගණයයි) විසමෙ, ප්‍රථම තෘතීය පඤ්චම සප්තම ගණවිසමය එහි; නාජො, ජගණනැති; (අන්තයෙහි මෙය ගුරුදක්වා සප්තගණගණාධියයි) අරියායං, ආය්‍යාවෙයි; අන්තඩෙ, අන්තාර්ධයෙහි; ඤෙය්‍යො, සවෙනිවූයෙ; ලො, ලඝුය; අන්තෙ, අන්තයෙහි; ගො, ගුරුය; අඤ්ඤෙ ගණා, සෙසු ගණයෝ; ච, සඳෙනකි;

මෙයින් අපරාර්ධයට සාමාන්‍ය ලක්ෂණ කීහු. මෙහි යතිනි "ග" යනු ලඝුය. අන්තයෙහි "ගෙ" යනු ගුරුය. "අරිසා" යනු සගණය ආදිවූ සෙසු ගණ සයකි. මෙහිද විසමයෙහි ජගණ නොලිය යුතුයි.

2 පඨම්හෙ ඡඨො වෙ-සබ්බලහුනෙතෙසාදී ලහුනි භවති යති
නපරකොහෙනාපි සචෙ-චරිමෙපි භවති චතුත්ථොනාන්තෙ

2 පඨමම්හෙ, ප්‍රථමාර්ධයෙහි; ඡඨො, සවෙනි ගණය; වෙ, ඉදින්; සබ්බලහු, සර්වලඝුගණයෙක් වීනම්; වෙ, ඉදින්; නපරකො, ඒ සර්වලඝුගණය පරකොට ඇත්තේවීනම්; එත, මේසර්වලඝුගණයෙහි; ආදිලහුනි, ප්‍රථමලඝුකොටෙන්; යති භවති, යතිය වේ; සො, ඒ සර්වලඝුගණයතෙම, සචෙ, ඉදින්, නපරකො, ඒ සර්වලඝුගණය පරකොට ඇත්තේවීනම්; අන්තෙපි, (සවෙනි ලඝුගණයාගේ) අන්තයෙහිද; (යතිය වේ.)

(මෙහි "භුවතිය"යන සර්වලඝුගණය පරකොටඇති "දිලහුනි" යන සවෙනි ලඝුගණයයි. මෙහි "දි"යන ආදිලඝුයෙහි පදච්ඡේදය. "නි"යන අන්තලඝුයෙහි පදච්ඡේදයයි.)

චරිමෙ, ආර්‍ය්‍යාඅපරාර්ධයෙහි; චතුත්ථො, සතරවෙනිගණය; (නපරකො යනුවේ.) නපරකො, ඒසර්වලඝුගණය පරකොට ඇත්තේ වීනම්; අන්තෙපි භවති, (සර්වලඝුගණයාගේ.) අන්තයෙහිද යතිය වෙයි; (අපිශබ්දයෙන් ආදියෙහිද යතියවේ.)

මෙහි "චරිමෙ" යන සතරවෙනිගණය "පිභවති"යන සර්වලඝු ගණය පරකොට ඇත්තේය. එහෙයින් "පි"යන ආදිලඝුයෙහිද පදච්ඡේදය. "ති"යන අන්තලඝුයෙහිද පදච්ඡේදයයි මෙයින් ආර්‍ය්‍යාපූර්වාර්ධඅපරාර්ධයට සාමාන්‍යයෙන් යතිලක්ෂණ කීහු.

3 අරියා සාමඤ්ඤෙනෙව-පුබ්බොදිත ලක්ඛණං භවෙ යස්සා.
ආදිම්මථ පාදයුගං-යස්සා තාසංසෙසහි සා පථ්‍යා.

3 යස්සා, යමකට; වෙ, ඉදින්; පුබ්බොදිතං, පූර්වයෙහි කියන ලද; අරියාසාමඤ්ඤං ලක්ඛණං භවෙ, ආර්‍ය්‍යාසාමාන්‍යලක්ෂණ වේද; අථ, නැවත; යස්සා, යමකාගේ; ආදිමං පාදයුගං, (උභයාර්ධයෙහි) ආදිපාදයුග්මය; තාසංසෙසහි, ත්‍ර්‍යංශයකින්; (හෙවත්) ගණතුන කින්වේද; සා, හෝතොමෝ; පථ්‍යා, පථ්‍යානම්වා—

"අරියා සාමඤ්ඤෙනෙව,, කියාද "ආදිම්මථපාදයුගං,, කියාද පාදවිය තුන්ගණයෙනි.

4 යස්සා ගණත්තයමුල්ලඞ්ඝියෙතො-භයත්ථාදිතො භවෙ විපුලා.

4 යස්සා, යස්මක්හි; උභයත්ථ, උභයාර්ධයෙහි; ගණත්තයං, ගණතුනක්; උල්ලඞ්ඝිය, ඉක්ම; ආදිතො හවෙ, ප්‍රථමපාදය වේද; සා, හෝතොම; විපුලා, විපුලානම්වා.

මෙහි ගණත්‍රයක් ඉක්ම "උල්ලඞ්ඝිය"යනාකාරයෙන් යතියයි අපරාර්ධයෙහිද මෙසේම කල්පනා කටයුතු

5 ගුරුමජ්ඣගො ජකාරො-චතුත්ථකො දුතියකො චපලා.

5 (යස්සා, යම්කාගේ;) චතුත්ථකො, සතරවෙනිවූද; දුතියකො දෙවෙනිවූද; ජකාරො, ජගණය; ගුරුමජ්ඣගො, ගුරුමධ්‍යගතද; සා, හෝතොම, චපලා, චපලානම්වා—

මෙහි "ඛගොප"යන දෙවෙනිගණය "ඹ-කා"යන ගුරුමධ්‍ය යනයි. "චතුත්ථ"යන සතරවෙනිගණය "රොකා"යන ගුරුමධ්‍ය ගනයි. මෙහි පූර්වාර්ධය කල්පනාකටයුතු.

6 චපලාගතං ඛිලඤ්චෙ-දලාදිමං ලක්ඛණං භජති යස්සා
පථ්‍යා ලක්ඛණමඤ්ඤං-මුඛචපලා නාම සා භවති.

6 යස්සා, යම්කාගේ; ආදිමං දලං, ප්‍රථමාර්ධය; චපලාගතං, චපලායෙහි ආ; අඛිලං ලක්ඛණං, සියලු ලක්ෂණය; වෙ, ඉදින්; භජති, සෙවුනේද; අඤ්ඤං, අන්‍යවූ අපරාර්ධය; පථ්‍යාලක්ඛණං භජති, පථ්‍යායෙහි ලක්ෂණය සෙවුනේද; සා, ඕතොම; මුඛචපලානාම භවති, මුඛචපලානම්වා.

7 පථ්‍යාය ලක්ඛණඤ්චෙ-පඨමෙ ලක්ඛණන්තු චපලාය
දුතියෙ දලෙථ යස්සා-පකිත්තිතා සා ජඝනචපලා.

7 යස්සා, යම්කාගේ; පඨමෙ, ප්‍රථමාර්ධයෙහි; වෙ, ඉදින්; පථ්‍යාය ලක්ඛණං, පථ්‍යාවගේ ලක්ෂණයේද; අථ, නැවත; දුතියෙ දලෙ තු, දෙවනඅර්ධයෙහි වනාහි; චපලාය ලක්ඛණං, චපලාවගේ ලක්ෂණයේද; සා, හෝතොම; ජඝනචපලා පකිත්තිතා, ජඝනචපලායයි කියනලදී—

ආර්‍යා ජාතියො

---

1 සබ්බං පඨමදලෙව යදි-ලක්ඛණමරියාය වුත්තමුභයෙසු
යස්සා දලෙසු යුත්තං-වුත්තා සා ගීතිවුත්තයතිලලිතා.

1 අරියායං, ආර්‍යායෙහි; පඨමදලෙ, ප්‍රථමාර්ධයෙහි; වුත්තං, කියනලදද; සබ්බං ලක්ඛණං, සියලුලක්ෂණය; යදි, ඉදින්; යස්සා, යම්

කාගේ උභයෙසු දලෙසු, උභයාර්ධයෙහි; යුතානං, යුක්තාද; [illegible] (ආර්‍යායෙහි) කියනලද; සතිලලිතා සතින් හොබනාවූ; සා, තෝ, තොම; ගීතිවුත්තා, ගීතියයි කියනලදී.

2 අරියායං දුතියඩ්ඪෙ-ගදිතාඛිල ලක්ඛණං යං තං
භවති දලෙසුභයෙසුපි-යදි යස්සා සා උපගීති.

2 අරියායං, ආර්‍යායෙහි; දුතියඩ්ඪෙ, දෙවනඅර්ධයෙහි; ගදිතං, කියනලද; යං අඛිලං ලක්ඛණං, යම් සියලු ලක්ෂණයෙක් ඇද්ද; තං, ඒ ලක්ෂණය; යදි, ඉදින්; යස්සා, යමක්හුගේ; උභයෙසු දලෙසුඅපි, උභයාර්ධයෙහිම වේද; සා අයං, ඒ මේ ආර්‍යාතොමෝ; උපගීති, උපගීති නම්වා.

3 අරියාපඩ්ඪද්විතයං-පුබ්බාදිතලක්ඛණූපෙතං
විපරියයෙනාභිහිතං-යස්සාසම්භවති චෙහ සොග්ගීති.

3 පුබ්බාදිතලක්ඛණූපෙතං, (ආර්‍යායෙහි) පූර්වාදිතලක්ෂණයෙන් යුක්තවූ; අරියාපඩ්ඪද්විතයං, ආර්‍යාවගේ උභයාර්ධය; චෙ, ඉදින්; විපරියයෙනාභිහිතං, විපර්‍යාසයෙන් කියනලද්දේද; යස්සා, යමකාට; සම්භවති, සම්භවවේද; සා, තෝතොම; ඉහ, මේගීතිජාතියෙහි; උග්ගීති, උග්ගීතිනම්වා–

4 අරියාපුබ්බඩ්ඪං යදි-ගුරුනෙකෙනාධිකෙන නිධනෙ යුත්තං
යදි පුබ්බඩ්ඪසමානං-දලමිතරමුදිතායමරියාගීති.

4 අරියාපුබ්බඩ්ඪං, ආර්‍යාපූර්වාර්ධය; අධිකෙන, අධිකවූ; එකෙන ගුරුනා, එකගුරුකෙකින්; නිධනෙ, කෙළවර; යදි, ඉදින්; යුත්තං, යුක්තවූයේ; (යමෙකුගේ පූර්වාර්ධයෙහි වේද) ඉතරං දලං, අපරාර්ධය; යදි, ඉදින්; පුබ්බඩ්ඪසමානං, (තමාගේ) පූර්වාර්ධයාසමානද; අයං, මේතොම; අරියාගීති උදිතා, ආර්‍යාගීතියයි කියනලදී–

මේ ආර්‍යාගැන කළ කල්පනාය විපුලාදියෙහිද මෙසේමගීති කල්පනා කටයුතු.

ගීති ජාතයෝ.

---

1 විසමෙ ඡ සියුං කලා මුඛෙ-සමෙත්වට්ඨරලගා තතොපරි
වෙතාලියනාමුච්චතෙ-ලහු ඡක්කං න නිරන්තරං සමෙ.

1 (යස්ස, යමක්හුගේ;) විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; (හෙවත්) ප්‍රථම තෘතීය පාදයෙහි, ඡකලා සියුං, කලාවෝ සදෙනෙක් වෙද්ද, සමෙ තු, සමපාදයෙහි වනාහි; (හෙවත්) දෙවන සතරවන පාදයෙහි; මුඛෙ, ආදියෙහි; අට්ඨකලා, කලාවෝ අටදෙනෙක් වෙද්ද;

පාදගොපරි, එසින් මත්තෙහි; රලගා, රගණලඝුගුරු වෙත්ද; සමේ සමපාදයෙහි; නිරන්තරං, අතුරු නැතිව; ලඝුඡක්කං න, ලඝුෂට්කයෙක් නොවේද්ද; තං, ඒ; වෙතාලීයං උච්චතෙ, වේතාලීයයයි කියනුලැබේ.

මෙහි "සි"යන්හට කාලා සංඥා. ඔබ්බෙබි "රලගා"යන "ල"යන් හට අවකාශාවිය. ඔබ්බෙබි "රලග"යෝසි අපරාධීයද මෙසේමැයි. මෙහි දෙවන සතරවන පාදයෙහි නිරන්තරව ලඝුෂට්කයෙක් නැති. මේ ලක්ෂණය මතුකියන වෙතාලිජාතියෙහිද යොදා දතයුතු:

2 වෙතාලීයොපමං මුඛෙ-තං ඔපච්ඡන්දසිකං රයා යදන්තෙ.

2 යං, යමෙක්; මුඛෙ, ආදියෙහි; යදි; ඉදින්; වෙතාලීයොපමං, වෙතාලීයගා සමද; අන්තෙ, කෙළවර; රයා, රගණ යගණයෝ වේද්ද; තං, ඒ; ඔපච්ඡන්දසිකං, ඔපච්ඡන්දසික නම් වේ

3 ආපාතලිකා කථිතායං-භගගාන්තො යදි පුබ්බමිවඤ්ඤං.

3 (යස්සා යම්කාගේ;) අන්තො, අන්තයෙහි; යදි, ඉදින්; භගගා, භගණගුරුද්දක්තෙක් වේද්ද; අඤ්ඤං, අනෙකක, පුබ්බමිව, පූර්වමැනිද; අයං, මේතෙමේ; ආපාතලිකා කථිතා, ආපාතලිකා යයි කියනලද්දී.

4 යදෘදිතො දක්ඛිණන්තිකා-ඕජෙසු පාදෙ සාඛිලෙසු ජො.

4 (යස්සා, යම්කාගේ; අඛිලෙසු පාදෙසු, සියලුපාදයෙහි; ආදිතො, ආදියෙහි; යදි, ඉදින්; ජො ඕජෙසු, ජගණයෙක් සිටියේවීනම්; සා, ඕතොමෝ; එසා, මේ වේතාලීයෙහි; දක්ඛිණන්තිකා, දක්ඛිණන්තිකා නම් වේ

මෙහි "යදෘදි" කියාද "ඕජෙසු" කියාද ජගණයයි.

5 උදීච්චවුත්තියි වුච්චතෙ-ජො චාදෙ විසමෙසු සංයුතො.

5 විසමෙසු, විෂමපාදයෙහි; ආදෙ, ආදියෙහි; ජො ච සංයුතො, ජගණයකුදු සිටියේ වීනම්; උදීච්චවුත්තීයි වුච්චතෙ, (ඕතොමෝ) උදීච්චවුත්තියයි කියනුලැබේ.

6 පුබ්බසො සමෙසු චෙ ගජො-පච්චවුත්ති රුදීරිතෙති සංයුතා.

6 සමෙසු, සමපාදයෙහි; පුබ්බසො, පූර්වයෙහි; චෙ, ඉදින්; ගජා, ගුරුජගණයෝ වූනම්; ඉති සංයුතා, මෙසේ සිටියා; පච්චවුත්ති උදීරිතා, පාච්චවුත්තියයි කියනලද්දී.

7 සමාසමාත්‍රාදීනං සමා-සංයුතා භවති තං පවත්තකං.

7 (යසමිං, යස්මින්සි;) ආදිනං, උදිවචදූතනි, ප්‍රාවිච්ඡුතනී දෙපදනාගේ; සමාසමා, සමවිසමපාදයෝ; සමාසංයුතා, සමවූවානු සංයුතවෝද; තං, ඒ; අතු, මෙහි; පවත්තකං, ප්‍රවෘත්තකනම්.

ඖපච්ඡන්දසෙහි පටන් මේ ප්‍රවෘත්තකය දක්වා වීරාවෘත්ත කොට ගාථා මුළුකටයුතු

8 අසස යා සමකතා පරාන්තිකා.

8 අසස, මේ ප්‍රවෘත්තයාගේ; සමකතා යා, සම්පාදයෙන් කරන ලද යමක් ඇද්ද; (ඕහොතෙමෝ) අපරාන්තිකා, අපරාන්තිකා නමු.

9 තදඤ්ඤජා චාරුහාසිනී.

9 තදඤ්ඤජා, ඒ සමපාදයෙන් අන්‍යවූ විසමපාදයෙන් ජනිතවූ වා; චාරුහාසිනී, චාරුහාසිනී නමු.

මේ දෙක වතුරාවෘත්ත කොට ගාථා මුළුකටයුතු.

වෙතාලී ජාතසො.

---

1 ඡක විහත වසු ලහු රවල ගිහිරිග.

1 ඡක, දෙකින්; විහත, ගණනලද; වසුලහු, අටලහුවක්ඇත්තී;(හෙවත්)සොළොස්ලඝුවක් ඇත්තී; ඉහ, මෙහි; අවලගිහී, අවල ගිහි නමු.

2 මත්තාසමකං නවමොල්ගනභා.

2 නවමො, නුවවැනිවූ;ල්, ලඝුයෙක් ඇත්තේවීනම්; අනෙන්ත, කෙළවර; ග්, ගුරුක් වීනම්; මත්තාසමකං, මත්‍රාසමකනම්.

මෙහි "කං" යන්නට මාත්‍රා අටය "න"යනු පාවචන ලඝුවයි.

3 ජොනලාථ වාණණවා විසිලොකො:

3 අණණවා, සතරකින්; ජො, ජගණය වේද; අථවා, නො හොත්; නලා, නගණලඝුදන්නෙක් වේද්ද; විසිලොකො, (ඒ) විසි ලොක නම්.

මෙහි ආදියෙන් සතරමාත්‍රාවකින් පරව ජගණයයි.

4 නවයතො වානවාසිකාඛ්‍යා.

4 නවයතො, ඒ අණණවදෙකින් පරව; (හෙවත්) අටමාත්‍රාවකින් පරව; ("ජොනලාථ වා"යනු සම්බන්ධවේ. ජගණය හෝ නො හොත් නගණ ලඝු හෝ වූනම්) වානවාසිකාඛ්‍යා, වානවාසිකානමු;

5 පඤ්චමට්ඨනවසු යදි ලා චිත්‍රා.

5 පඤ්චමට්ඨනවසු, පස්වන අටවන නවවනයන්හි; යදි, ඉදින්; ලා, ලඝුයෙක් වීනම්; චිත්‍රා, චිත්‍රා නමු.

6 ගලට්ඨහි චෙ සා වුපචිත්‍රා.

6 (යස්සා, යමකයාගේ;) අට්ඨහි, අටමාත්‍රාවකින්; චෙ, ඉදින්; ගලා, ගුරුලඝු යන දෙදෙන වූනම්; එසා, මේතොමෝ; උපචිත්‍රා, උපචිත්‍රා නමු.

මාත්‍රාසමාදි හැම චතුරාවෘත්ත කටයුතුයි, හැමයෙහිම සොළොස්මාත්‍රාවක් පිරියයුතුයි.

7 යමතීතලක්ඛණවිසෙසයුතං
මත්තාසමාදිපාදගථිතං,
අනියතවුත්තපරිමාණසහිතං
පඨිතං ජනෙසු පාදකුලකං.

7 යං, යමෙක්; අතීතලක්ඛණවිසෙසයුතං, යට මාත්‍රාසමකපාදයෙහි කී ලක්ෂණවිශේෂයෙන් යුක්තාද; මත්තාසමාදිපාදගථිතං, (එහෙයින්) මාත්‍රාසමකාදී පාදයෙන් කියනලද්ද; අනියතවුත්තපරිමාණසහිතං, (මේ වෘත්තය මේ වෘත්තය හා එක්වෙයි යන නියම නැතිහෙයින්) නියමයක් නැති වෘත්තපරිමාණයෙන් යුක්තාද; (තං, ඒ වෘත්තය;) පාදකුලකං, පාදකුලක නම්වෙයි; ජනෙසු, (ඡන්දස්හි දක්ෂ) ජනයන් කෙරෙහි; පඨිතං, ප්‍රසිද්ධයි.

මෙහි ප්‍රථම පාදය මාත්‍රාසමක විශ්ලෝක චිත්‍රපාදවෙයි; ද්විතීය පාදය විශ්ලෝක වේ. තෘතීයපාදය මාත්‍රාසමක වානවාසික වේ. චතුර්ථ පාදය විශ්ලෝක වේ.

මත්තාසමක ජාතියො

———‡———

1 වීනා වණ්ණෙහි මත්තා ගා-විනා වණ්ණා ගුරූහි තු
විනා ලහූහි ගුරවො-දලෙ පථ්‍යාදිනො මතා.

1 පථ්‍යාදිනො, පථ්‍යාදිවෘත්තයාගේ; මත්තා, මාත්‍රාවෝ; වණ්ණෙහි විනා, වර්ණයන් හැර; ගා මතා, ගුරුහයි දන්නාලදහ; වණ්ණා ගුරූහි තු විනා, ගුරූන් හැර වනාහී; මත්තා, මාත්‍රාවෝ; වණ්ණා මතා, වර්ණහයි දන්නාලදහ; මත්තා, මාත්‍රාවෝ; ලහූහි විනා, ලඝූන් හැර; දලෙ, අර්ධකළකල්හි; ගුරවො මතා, ගුරුහයි දන්නාලදහ.

මේ පත්‍යාදිවෘත්තයෙහි එකිඑකිගාථාවක හෝ පාදයක හෝ එකහෙලා මාත්‍රා ගැණ අක්ෂරයනුදු ගැණ අක්ෂරසඞ්ඛ්‍යා. ම මාත්‍රාවෙන් සොයා ඉතිරිමාත්‍රාසඞ්ඛ්‍යා ගුරුසඞ්ඛ්‍යා වෙයි. ගුරු සොයා ඉතිරිය වර්ණසඞ්ඛ්‍යා වෙයි, ලඝුන් වෙන ගැණ ඒ ලඝුසඞ්ඛ්‍යා සොයා ඉතිරි මාත්‍රාවන් දෙකක් කොට එක්කොටසක් පමණ ගුරුනු වෙති යන අභිප්‍රායයි.

ද්විතියො පරිච්ඡෙදො.

---‡---

1 තයා චෙ තනුමජ්ඣා *

◡ ◡ –, – ◡ ◡

1 චෙ, ඉදින්; තයා, තගණ යගණයෝ වූනම්; තනුමජ්ඣා, තනුමධ්‍යා නම් වේ.

මෙහි "තයා චෙ තනුමජ්ඣා" යි තගණයගණයයි. මෙසේම වර්ණවෘත්ත චින්තා කටයුතු. ගායත්‍රී, ගායත්‍රීනම් ඡන්දසී; උණ්හාදීයෙහිද අන්‍ය මෙසේම කියයුතු චතුරවෘත්තයයි, මත්තෙහි මෙසේම දතයුතු.

2 කු මා ර ල ලි තා ජ්ස්ගා.

– ◡ –, – – ◡ ,◡

2 ජ්ස්ගා, ජගණ සගණ ගුරුනු වූනම්; කුමාරලලිතා, කුමාර ලලිතා නමු; මතු වෘත්තනාමය අන්වයකළ පමණකින් අන්‍යමෙසේම දතයුතු. (උණ්හි.)

3 චි ත්‍ර ප දා ය දි භා ගා

◡ – –, ◡ – –, ◡ ◡

3 යදි, ඉදින්; භා, භගණයෝ දෙදෙනෙක්ද; ගා, ගුරුනු දෙදෙනෙක්ද; (වූනම්) චිත්‍රපදා, චිත්‍රපදානම් වේ

4 මො මො ගො ගො වි ජ්ජු ම්මා ලා

◡ ◡ ◡, ◡ ◡ ◡, ◡ ◡

4 මො, මගණයෙක් වීනම්; මො, නැවත මගණයෙක් වීනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්; ගො, නැවත ගුරෙක් වීනම්; විජ්ජුම්මාලා, විජ්ජුම්මාලා නමු.

---

* මේ ගායත්‍රී ඡන්දසට උදාහරණයි, ඉන් පූර්වවූ උක්තා අත්‍යුක්තා මධ්‍යා ප්‍රතිෂ්ඨා සුප්‍රතිෂ්ඨා යන ඡන්දසුන්ට උදාහරණ හා ගුරුලඝු වින්‍යාසාදී විස්තරද ටීකාවෙන් ප්‍රකාශවේ.

5 භා ත ල ගා මා න ව කං.

⌣ — —, ⌣ ⌣ —, — ⌣

5 භා, භගණයක්හු කෙරෙන්; තලගා, තගණ ලඝුගුරුහු වූනම්; මානවකං, මානවක නම්.

6 ගලා ස මා නි කා ර ජා ච.

⌣, —, ⌣ — ⌣, — ⌣ —

6 ගලා, ගුරුලඝුද; රජා ච, රගණජගණයෝද වූනම්; සමා නිකා, සමානිකා නාමු

7 ප මා ණි කා ජ රා ල ගා.

— ⌣ —, ⌣ — ⌣, — ⌣

7 ජරා, ජගණරගණයෝද, ලගා, ලඝුගුරුහුද; (වූනම්) පමා ණිකා, පමාණිකා නාමු (අනුෂ්ටුභං)

8 රා න සා ය දි හ ල මු ඛී.

⌣ — ⌣, — — —, — — ⌣

8 යදි, ඉදින්; රා, රගණයක්හු කෙරෙන් පරව; නසා, නගණ සගණයෝ වූනම්; හලමුඛී, හලමුඛී නාමු.

9 භු ජ ග සු සු හ තා නා මෝ.

— — —, — — —, ⌣ ⌣ ⌣

9 (යදි, ඉදින්;) නා, නගණයෝ දෙදෙනෙක් වූනම්; මො, මගණයෙක් වීනම්; භුජගසුසුහතා, භුජගසුසුහතා නම් වේ. (බෘහතී.)

10 මසා ජගා සු ඛ වි රා ඩි තං ම තං.

⌣ ⌣ ⌣, — — ⌣, — ⌣ —, ⌣

10 මසා, මගණ සගණයෝ දෙදෙනෙක්ද; ජගා, ජගණ ගුරු දෙදෙනෙක්ද වීනම්; සුඛවිරාඩිතං මතං, සුඛවිරාඩිතයයි දන්නාලදී.

11 මිනා යො ගො ය දි ප නවො බ්‍යාතො.

⌣ ⌣ ⌣, — — —, — ⌣ ⌣, ⌣

11 යදි, ඉදින්; මිනා, මගණනගණයෝද; යො, යගණයෙක්ද; ගො, ගුරෙක්ද වීනම්; පනවො බ්‍යාතො, පනවයයි ප්‍රසිඩයි.

12 භමා ස ග යු තා රුම්ම ව තී සා.

⌣ — —, ⌣ ⌣ ⌣, — — ⌣, ⌣

12 (යසා, යම්බසෙග්,) භමා, භගණමගණයෝ සගයුතා, සගණ

13 ඤෙ යහා ම තතා ම භ ස ග යු තතා.

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — —, — — ⏑, ⏑

13 (යා, යමක්;) මභසගයුතතා, මගණ භගණ සගණ ගුරකින් යුක්තාද; (සා, ඕතොමෙම;) මතතා ඤෙයයා, මාත්‍රායයි දතයුතුයි.

14 චමප කමාලා චෙ භ ම සා ගො.

⏑ — —, ⏑ ⏑ ⏑, — — ⏑, ⏑

14 චෙ, ඉදින්; භමසාගො, භගණ මගණ සගණ ගුරෙක් වීනම්; චමපකමාලා, චම්පකමාලා නමු.

15 න ර ජ ගෙ හි සා මනොරමා.

— — —, ⏑ — ⏑, — ⏑ —, ⏑

15 (යා, යමක්;) නරජගෙහි, නගණ රගණ ගුරකින් යුක්තා ද; සා, ඕතොම; මනොරමා, මනොරමා නමු.

16 උ බභා ස කනතං චෙ තො ම රා ලව.

⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — ⏑ —

16 චෙ, ඉදින්; තො, තගණයෙක්ද; මරා, මගණ රගණයෝ දෙදෙනාක්ද; ලො, ලඝුවෙයක්ද වීනම්; තං, ඒ; උබභාසකං, උබභාසක නමි, (පනති.)

17 තජාජගා ග රු නා ය මු ප ඝි තා සා.

⏑ ⏑ —, — ⏑ —, — ⏑ — ⏑ ⏑

17 ගරුනා, ගුරුනු හා එක්ව; තජා, තගණ ජගණයෝද; ජගා, ජගණ ගුරුනුද වූනම්; සා අ[illegible]ං, ඕ මෙමෝ තොමෝ; උපඪිතා, උපඪිතා නමු.

18 ඉ ඤ දි කා තා ව ජී රා ජ ගා ගො.

⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ — ⏑ ⏑

18 තා, තගණයෝ දෙදෙනාක්ද; ජගා, ජගණ ගුරුවෙද දෙනාක්ද; ගො, ගුරෙක්ද වීනම්; (සා, ඕතොම;) ඉන්දිකා වජිරා, ඉන්දශබ්දයා ආදිකොටඇති වජ්‍රා නම්වා; (නොහොත්) ඉන්දවජ්‍රා නම්වා.

19 උ පා දි කා සා ව ජ තා ජ ගා ගො.

— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑

19 (යසසා, යමකට;) ජතා, ජගණ තගණයෝ දෙදෙනාක් වූනම්; ජගා, ජගණ ගුරුදෙදෙනාක් වූනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්;

උපාදිකා, උපයනු ආදිකොටඇති; සාව, ඒ ඉන්ද්‍රවජ්‍රාසි; (උපෙන්ද්‍රවජ්‍රාගසි සේසි.)

20 අ න න්තරෝ දී රි ත ල ක්ඛ ණා චෙ
— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑
පා දා වි මි ස්සා උ ප ජා ත යො තා,
⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑
එ වං කි ර ඤ්ඤා සු පි මි ස්සි තා සු
⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑
ව ද න්ති ජා ති ස් වි ද මෙ ව නා මං.
— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑

20 අනන්තරොදීරිත, ඉක්බිතෙහාත් කියනලද; ලක්ඛණා, ලක්ෂණඇති; පාදා, ඉන්ද්‍රවජ්‍රා පාදයෝ; චෙ ඉදින්; විමිස්සා, මිශ්‍රවූනම්; තා, ඒ; උපජාතයො, උපජාතිනම්හුයි. (මෙහි ඉන්ද්‍රවජ්‍රායෙන් මධ්‍යපාද දෙක වනු. පළමුවන සතරවන පාද උපෙන්ද්‍රවජ්‍රා වෙයි. මේ එක් උපජාතියෙක යනාදීන් උපජාතිභෙද කල්පනා කටයුතු.)

අඤ්ඤාසුපි ජාතිසු, සෙසු වෘත්තජාතීහුදු; එවං කිරමිස්සිතාසු, (මේ ශ්ලෝකය හා) මෙසේ (දෙක එක හෝ යෙදනසේ) මිශ්‍ර කරනලදකල්හි; ඉදමෙව නාමං, මෙමනම; වදන්ති, කියත්ල;

(මේ මෙයට උදාහරණයි.

"කුම්භූපමං කායමිමං විදිත්වා
නගරූපමං චිත්තමිදං ඨපෙත්වා,
යොධෙථ මාරං පඤ්ඤායුධෙන
ජිතඤ්ච රක්ඛෙ අනිවෙසනො සියා:" *

මේ ගාථාවෙහි කමලා වංශස්ථ පාදදෙකක. එකෙක් ඉන්ද්‍රවජ්‍රාය එකෙක් උබනාසකයි. මෙමසේ ප්‍රභේයාග සොයාම දතයුතුයි. ලක්ෂණ ගණයෙහි උපෙන්ද්‍රවජ්‍රා පාදයි)

21 ස ජ ජා ල ගා ග දි තා සු මු ඛී
— — ⏑, — ⏑ —, — ⏑ —, — ⏑

21 සජ්ජා, සගණය හා ජගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; ලගා, ලඝු ගුරුහු වූනම්; සුමුඛී ගදිතා, සුමුඛීයයි කියනලදී

* මෙහි විත්‍යාසය. ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑. (ඉන්ද්‍රවජ්‍රා)
— — ⏑, — ⏑ ⏑, — — ⏑, — ⏑ ⏑. (කමලා)
⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — ⏑. — (උබනාසක)
— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ — ⏑. (වංසස්ථ]

22 දො ධ ක මි ච්ඡ ති චෙ භ භ භා ගා.

⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ ⏑

22 චෙ, ඉඳින්; භභභා, භගණයෝ තුන්දෙනෙක්ද; ගා, ගුරු දෙදෙනෙක්ද වූනම්; දොධකමිච්ඡති, දොධකවෘත්තයයි කැමතිවනු ලැබේ.

23 වෙ දස්සෙ හි ම්තා ත ගා ගසාලි නී සා.

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑

23 වෙදස්සෙහි, සතරකින් හා සතෙකින් යතිය වීනම්; ම්තා, මගණ තගණයෝ දෙදෙනාක්ද; තගා, තගණගුරුදෙදෙනාක්ද, ග්, ගුරෙක්ද වීනම්; සා, ඕතොමෝ; සාලිනී, සාලිනී නමු;

24 වා තු ම්මී සා ය ති සා ම්භා ත ගා ගො.

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — —, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑

24 සා යති, ඕ යති වීනම්; (හෙවත්) සතරෙන් සතෙන් යති වූනම්; මභා, මගණභගණයෝ වූනම්; තගා, තගණගුරුවූනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්; සා, ඕතොමෝ; වාතුම්මී, වාතුම්මී නමු.

25 භා ත න ගා ගො සු ර ස සි රී සා.

⏑ — —, ⏑ ⏑ —, — — —, ⏑ ⏑

25 භා, භගණයක්නු සොරෙන් පරව; තනගා, තගණ නගණ ගුරෙක් වීනම්; ගො, නැවත ගුරෙක් වීනම්; සා, ඕතොමෝ; සුරසසිරී, සුරසසිරී නමු.

26 රො න රා ඉ ධ රථො ද්ධ තා ල ගා.

⏑ — ⏑, — — —, ⏑ — ⏑, —, ⏑

26 රො, රගණයෙක් වීනම්; නරා, නගණ රගණයෝ දෙදෙනෙක් වූනම්; ලගා, ලඝුගුරු දෙදෙනෙක් වූනම්; ඉධ, මෙහි; රථොද්ධතා, රථොද්ධතා නමු.

27 ස්වා ග තෙ ති ර න භා ගු රු කා ද්වෙ.

⏑ — ⏑; — — —, ⏑ — —, ⏑ ⏑

27 රනභා, රගණ නගණ භගණයෝ වූනම්; ගුරුකා ද්වෙ, ගුරුහු දෙදෙනෙක් වූනම්; ඉති, මෙසේකල්හි; ස්වාගතා, ස්වාගතා නමු.

28 න න ර ල හු ගු රූ හි භ ද්දි කා.

— — —, — — —, ⏑ — ⏑ —, ⏑

28 නනරලහුගුරූහි, නගණදෙදෙනෙක් රගණ ලඝුගුරුන් කාරණකොටගෙන; භද්දිකා, භද්දිකා නමු. (තුදුසං)

29 ව ද න්ති වං ස ට්ඨ මි දං ජ තා ජ රාං.

— ⌣ —, ⌣ ⌣ —, — ⌣ —, ⌣ — ⌣,

29 (යස්මිං, යමෙක්හි;) ජතා, ජගණ තගණයෝ දෙදෙනෙක්ද; ජරා, ජගණ රගණයෝ දෙන්නෙක්ද වූනම්; ඉදං, මේ වෘත්තය; වංසට්ඨං වදන්ති, වංශස්ථවූහුකියත්.

30 සා ඉ න්ද වං සා ඛ ලු ය ත්ථ තා ජ රා.

⌣ ⌣ —, ⌣ ⌣ —, — ⌣ —, ⌣ — ⌣,

30 යත්ථ, යමෙක්හි; තා, තගණයෝ දෙදෙනෙක්ද; ජරා, ජගණරගණයෝ දෙදෙනෙක්ද වූනම්; සා ඛලු, ඕතොම වනාහී; ඉන්දවංසා, ඉන්ද්‍රවංශා නාමු.

31 ඉ ධ තො ට ක ම ම්බු ධි සෙ හි මි තං.

— — ⌣, — — ⌣, — — ⌣, — —, — — ⌣,

31 අම්බුධිසෙහි, සගණසතරකින්; මිතං, පරිමිතවූයේ. ඉධ මෙහි; තොටකං, තොටකනම්;

32 දු ත වි ලම්බි ත මා හ න භා භ රා

— — —, ⌣ — —, ⌣ — —, ⌣ — ⌣,

32 නභා, නගණභගණයෝ දෙදෙනෙක්ද; භරා, භගණ රගණයෝ දෙදෙනෙක්ද වූනම්; දුතවිලම්බිතමාහ, දුතවිලම්බිත වෘත්තයයසි කියා.

33 ව සු යු ග වි ර ති නා ම්‍යා පු ටො යං.

— — —, — — —, ⌣ ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣,

33 වසුයුගවිරති, අටකින් හා සතරකින් යතිය වීනම්; නා, නගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; ම්‍යා, මගණයගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; අයං, මේතොමෙ; පුටො, පුට නම්.

34 න ය ස හි තා න්‍යා කු සු ම වි චි ත්තා.

— — —, — ⌣ ⌣, — — —, — ⌣ ⌣,

34 නයසහිතා, නගණයගණ දෙකින් යුක්තවූ; න්‍යා, නගණ යගණයෝ වූනම්; කුසුමවිචිත්තා, කුසුමවිචිත්තා නමු.

35 භු ජ ඞ්ග ප්ප යා තං භ වෙ වෙ ද යෙ හි.

— ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣,

35 වෙදයෙහි, සතරයගණයන් කාරණකොටගෙන; භුජඞ්ගප්පයාතං භවෙ, භුජඞ්ගප්‍රයාතය වේ;

36 න භ ජ රෙ හි භ ව ති පි යං ව දා.

— — —, ⌣ — —, — ⌣ —, ⌣ — ⌣,

36 නභජරෙහි, නගණ භගණ ජගණ රගණයන් කරණකොටගෙන; පියංවදා භවති, පියංවදා වේ.

37 වුත්තා සු ධී හි ල ලි තා ත භා ජ රා.

⌣ ⌣ —, ⌣ — —, — ⌣ —, ⌣ — ⌣,

37 තභා, තගණභගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ජරා, ජගණරගණයෝදෙන්නෙක්ද වූනම්; සුධීහි, පණ්ඩිතවරුන්විසින්; ලලිතා වුත්තා, ලලිතායයි කියනලදී.

38 ප මි තක්ඛ රා ස ජ ස සෙ හු දී තා.

— — ⌣, — ⌣ —, — — ⌣, — — ⌣

38 සජසසෙහි, සගණ ජගණයන්කෙරෙහි සගණදෙකක් කරණකොටගෙන; පමිතක්ඛරා උදිතා, ප්‍රමිතාක්ෂරායයි කියනලදී.

39 න න භ ර ස හි තා භි හි තු ජ්ජ ලා.

— — —, — — —, ⌣ — —, ⌣ — ⌣

39 නනභරසහිතා, නගණදෙකකින් හා භගණයක් හා රගණයෙක් සහිතවීනම්; උජ්ජලා අභිහිතා, උජ්ජලායයි කියනලදී.

40 පඤ්චාස්ස ච්ඡින්නා වෙස්සදෙ වී ම මා යා.

⌣ ⌣ ⌣, ⌣ ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣, — ⌣ ⌣

40 මමා, මගණයෝ දෙන්නෙක්ද; යා, යගණයෝ දෙන්නෙක්ද වූනම්; පඤ්ච, පසකින් හා; අස්ස, සතකින්; ඡින්නා, සිඳුනු යතිඇත්තී; වෙස්සදෙවී, වෙස්සදෙවී නමු.

41 ව ද න්ති සි තා ම ර සං න ජ ජා යො.

— — —, — ⌣ —, — ⌣ —, — ⌣ ⌣

41 නජජා, නගණයක් හා ජගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; යො, යගණයෙක් වීනම්; තාමරසං වදන්තිහි, තාමරසවෘත්තයයි කියාමැයි.

42 ක ම ලා ති ශ්‍රෙය්‍යසා ස ය සෙ හි යො වෙ.

— — ⌣, — ⌣ ⌣, — — ⌣, — ⌣ ⌣

42 සයසෙහි, සගණ යගණ සගණයන් කෙරෙහි පරව; යො වෙ, යගණයෙක් වීනම්; කමලාති ශ්‍රෙය්‍යසා, කමලායයි දනයුත්තී සි. (ජගතී.)

43 ම්නා ජරා ගො ති ද ස ය ති ප හා සි නී සා.

⌣ ⌣ ⌣, — — —, — ⌣ —, ⌣ — ⌣, ⌣

43 ම්නා, මගණ නගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ජරා, ජගණ රගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ගො, ගුරෙක්ද වීනම්; තිදසයති, තුනකින් හා දසයකින් යතිය වීනම්; සා, ඕතොම; පහාසිනී, පහාසිනී නමු.

(මෙහි "ම්නාජ්රාගො" යන තුනකින් යතියය, ඔබ්බෙ දසවන "සා" යන්නේ යතියයි.)

44 ච තු ග්ග හෙ හි හ රු චි රා ජ භා ස ජා ග්.

— ⌣ —, ⌣ — —, — — ⌣, — ⌣ —, ⌣

44 චතුග්ගහෙහි, සතරකින් හා නවයකින් යතිය වීනම්; ජභා, ජගණ භගණයෝ දෙන්නෙක්ද; සජා, සගණ ජගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ග්, ගුරෙක්ද වීනම්; ඉහ, මෙහි; රුචිරා, රුචිරා නමු.

(මෙහි "හ" යනු පරාදීවත් චතුගෙහසින් සතරවන "හෙ" යන්නේ යතියයි ඔබ්බෙ "ජා" යන නවවන්නෙහි යතියයි. (අතිජගතී.)

45 න න ර ස ල හුනා ස රෙ හි ප රා ජී තා

— — —, — — —, ⌣ — ⌣, — — ⌣, —, ⌣

45 නනරසලහුනා, නගණ දෙකක් හා රගණ සගණ ලඝුගුරුනු ඇත්නම්; සරෙහි, සතකින් යතිය වීනම්; අපරාජිතා, අපරාජිතා නමු.

46 න න භ න ල ගි ති පහ ර ණ ක ලි කා.

— — —, — — —, ⌣ — —, — — —, —, ⌣

46 නනභනලගා, නගණ දෙකක්හා භගණයක්හා නගණ ලඝුගුරුනු ඇත්නම්; ඉති, මෙසේකල්හි; පහරණකලිකා, පහරණ කලිකා නමු.

47 වු ත්තා ව ස න්ත ති ල කා ත භ ජා ජ ගා ගො

⌣ ⌣ —, ⌣ — —, — ⌣ —, — ⌣ —, ⌣ ⌣

47 තභජා, තගණ භගණ ජගණයෝ වුනම්; ජගා, ජගණ ගුරුනු වුනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්; වසන්තතිලකා වුත්තා, වසන්තතිලකායයි කියනලදු; [සක්කරී.]

48 ඡ හ න ස ය ල හු ර ථ ගි ති ස සි ක ලා,

— —, — —, — —, — —, — —, — —, — —, ⌣

48 ඡහන, දෙකින් ගණනලද; හයලහු, සත්ලඝුයෙක් වීනම්; [දෙසතතුදුසයි.] අථ, නැවත; ග්, ගුරෙක් වීනම්; ඉති, මෙසේකල්හි; සසිකලා, සසිකලානමු –

49 ව සු හ ය ය ති රි ධ ම ණී ග ණ නි කරෝ,

— —, — —, — —, — —, — —, — —, — —, ◡

49 වසුහයයති, අෂ්ටකින්ද සතෙකින්ද යතිය වීනම්;[ඒසයි කලාවම] ඉධ, මෙයි; මණිගණනිකරො, මණිගණනිකරනම්.

50 න න ම ය ය යු තා යං මා ලි නී භො ගි සී හි,

— — —, — — —, ◡ ◡ ◡, — ◡ ◡ — ◡ ◡

50 නනමයයයුතා. නගණදෙකක් මගණයක්හා යගණදෙකකින් යුක්තාවූ; අයං, මේනාම; භොගිසීහි, අටකින්හා සතකින් යතිය වීනම්; මාලිනී, මාලිනී නමු.

51 භ ව ති න ජා භ ජා ර ස හි තා පහ ද්ද කං,

— — —, — ◡ —, ◡ — —, — ◡ —, ◡ — ◡

51 රසහිතා, රගණයකින් යුක්තාවූ; නජා, නගණජගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; භජා, භගණජගණයෝ දෙන්නෙක් වූනම්; පහද්දකං භවති, ප්‍රහද්දකනම්වේ. (අතිසක්කරී.)

52 න ජ භ ජ රා ස ද භ ව ති වා ණි නී ගයුතා,

— — —, — ◡ —, ◡ — —, — ◡ —, ◡ — ◡ ◡

52 ගයුතතා, ගුරුයුක්තාවූ; නජභජරා, නගණ ජගණ භගණ ජගණ රගණයෝ වූනම්; සදා, හැමකල්හි; වාණිනී භවති, වාණිනී වේ. [අටියි]

53 ය මානොසො භල්ගාර ස හ ර වි රා මා සි ඛ රිණී,

— ◡ ◡, ◡ ◡ ◡, — — —, — — ◡ ◡ — —, — ◡

53 යමා, යගණමගණයෝ වූනම්; නො, නගණයෙක් වීනම්; සො, සගණයෙක් වීනම්; භල්ගා, භගණ ලඝුගුරුනුවූනම්; රස, සය කින්හා, හර, එකොළොසකින්හා; විරාමා, යතියෙහතුකොටගෙන; සිඛරිණී, සිඛරිණීනමු.

54 ර ස යු ගි සිනො නො සො ම්රාස්ලාගයද හ රි ණී ත ද,

— — —, — — ◡, ◡ ◡ ◡, ◡ — ◡, — — ◡, — ◡

54 යද, යම්කලෙක්හි; රසයුගිසිනො, සයකින්හා සතරකින් හා සතකින් යතිය වීනම්; නො, නගණයක්ද; සො, සගණයෙක්ද; ම්රා, මගණරගණයෝද; ස්ලා, සගණලඝුහුද; ග්, ගුරෙන්ද වීනම්; තද, එකල්හි; හරිණී, හරිණී නමු.

55 මන්දක්කන්තා ම්භ න ත ත ගා ගො යු ගු චතුස්ස කෙ හි,

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — —, — — —, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑

55 ම්භනතතාගා මගණ භගණ නගණ තගණදෙකක් ගුරෙක් යන මොහු වේද්ද; ගො, ගුරෙක් වේද; යුග, සතරකින්; උතු, සය කින්; අස්සකෙහි, සතකින් යතියවීනම්, මන්දක්කන්තා, මන්දක්කන්තා නාම. (අච්චට්ඨි.)

———‡———

56 ම්තෝ න්‍යෝ යො යා කුසු මි ත ල තා වෙල්ලිතාකඩු ත්විසීහි,

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ —, — — —, — ⏑ ⏑, — ⏑ ⏑, — ⏑ ⏑

56 ම්තො මගණ තගණයෝ දෙක්නෙක්ද; නො, නගණ යෙක්ද; යො, යගණයෙක්ද; යා, යගණයෝ දෙන්නෙක්ද වූනම්; අකඩු ත්විසීහි, පසකින් සයකින් සතකින් යතිය වීනම්, කුසුමිත ලතා වෙල්ලිතා, කුසුමිතලතාවෙල්ලිතානාම (ධුති.)

———

57 ර සු ත්වස්සෙහි ය්මා න ස ර ර ගු රු මෙ ඝ විප්ඵුජ්ජිතා සා,

— ⏑ ⏑, ⏑ — ⏑, — — —, — — ⏑, ⏑ — ⏑, ⏑ — ⏑, ⏑

57 රසුත්වස්සෙහි, සයකින් නැවත සයකින් සතකින් යතිය වීනම්; ය්මා, යගණ මගණයෝද; නසරරගුරු, නගණ සගණ රගණදෙකක් ගුරෙක්ද යනමොහු වූනම්; සා, හෝතොම්; මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා නාම.

58 අක්කස්සෙහිය දි ම්ස ජා ස ත ත ගා ස ද්දූ ල වි ක්කී ළි තං,

⏑ ⏑ ⏑, — — ⏑, — ⏑ —, — — ⏑, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ –, ⏑

58 යදි, ඉදින්; අක්කස්සෙහි, දොළොසකින් සතකින් යතිය වීනම්; ම්සජා, මගණ සගණ ජගණයෝද; සතතගා, සගණ තගණ දෙකක්ගුරෙක්ද යන මොහු වූනම්; සද්දූලවික්කීළිතං, සද්දූලවික්කීළිත නාම (අතිධුති.)

59 වුත්තා මී දි ස ත්තූ නා මභො ර ජා ර ජා ර ජා ගු රු ල හු ච,

⏑ — ⏑, — ⏑ —, ⏑ — ⏑, — ⏑ —, ⏑ — ⏑, — ⏑ — —

59 රජා, රගණජගණයෝද; රජා, නැවත රගණජගණයෝද; රජා, රගණජගණයෝද; ගුරු, ගුරෙක්ද; ලහු ච, ලහුවෙක් ද වීනම්; ඊදිසන්තු, මෙබඳුවූයේ වනායි; නාමභො, නමින්; වුත්තා, වෘත්තා නාම. (කෘති.)

———‡———

60 මරභනා යො යොනයෙනත්ති මුනී ය ති යු තා ස ද්ධ රා

⏑ ⏑ ⏑, ⏑ — ⏑, ⏑ — —, — — —, — ⏑ ⏑, — ⏑

කිත්ති තා යං,

⏑, — ⏑ ⏑

60 මරභනා, මගණ රගණ භගණ නගණයෝද; යො, යගණයෙක්ද; යෙන, යගණයක්හාසමග; යො, යගණයෙක් වීනම්; තිමුනියතියුතා, තුනසත [එක්විස්සකින්වූ] යතීන් යුක්තවූ; අයං, මේ තොම; අත්‍ර, මෙහි; සද්ධරාකිත්තිතා, සද්ධරායයි කියනලදු. (පකති.)

---

61 භරා න ර නා ර නා අ ච ගු රුද්ද සක්ක වි රමං ඉහභද්ද කා මිදං,

⏑ — —, ⏑ — ⏑, — — —, ⏑ — ⏑, — — —, ⏑ — ⏑, — — —, ⏑

61 භරා, භගණරගණයෝද; නරනා, නගණරගණ නගණයෝද; රනා, රගණනගණයෝද; අථ, නැවත; ගුරුච, ගුරෙක්ද වීනම්; දසක්කවිරමං, දසයකින් දොළොසකින් විශ්‍රාමඇති; ඉදං හි, මෙයවනාහි; භද්දකං, භද්‍රකනම්. (ආකති)

ජාතියො පරිච්ඡෙදෙ.

———‡———

1 වි ස මෙ ය දි සා ස ල ගා ස මෙ

— — ⏑, — — ⏑, — — ⏑, —, ⏑

භ තනා ය තො ගු රු කා උ ප චි ත්තං.

⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ ⏑

1 විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; (හෙවත්) පළමුවන තුන්වන පාදයෙහි; යදි, ඉදින්; සා, සගණයෝ දෙන්නෙක්වූනම්; සලගා, සගණ ලඝුගුරුහු වූනම්; සමෙ, සමපාදයෙහි; භතනායතො, භගණ තුනකින් පරව; ගුරුකා, ගුරුහු දෙන්නෙක් වූනම්; උපචිත්තං, උපචිත්‍රනම්. [මේ විරාවෘත්තනම් වේ. මිතුද මෙසේමැයි.]

2 භ තනායතො ග දි ගා දු ත ම ජ්ඣා

⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ ⏑

ය දි පු න රෙ ව භ ව න්ති න ජා ජ්‍යා:

— — —, — ⏑ —, — ⏑ —, — ⏑ ⏑

2 යදි, ඉදින්; භතනායතො, භගණ තුනකින්; ගා, ගුරුහු දෙන්නෙක් වූනම්; යදි, ඉදින්; පුනරෙව, නැවතම; නජා, නගණ ජගණයෝ; ජ්‍යා, ජගණ යගණයෝ; භවන්ති, වෙද්ද; [සා, ඕතොමෝ;] දුතමජ්ඣා, දුතමධ්‍යා නමු.

3 ය දි ස ත්‍රි ත යං ගු රු යු තතං

— — ⏑, — — ⏑, — — ⏑, ⏑

වෙ ග ව තී ය දි භ ත්‍රි ත යා ගා.

⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ ⏑

3 යදි, ඉදින්; ගුරුයුතතං, ගුරුයුක්තවූ; සත්‍රිතයං, සගණ තුනක් වේද්ද; යදි, ඉදින්; භත්‍රිතයා, භගණ තුනකින්; ගා, ගුරු දෙක්නෙක් වූනම්; වේගවතී, වේගවතී නමු.

4 තො ජො වි ස මෙ ර තො ගු රුශ්චෙච

⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ — ⏑, ⏑

ම්සා ජගා භ ද්‍ර වි රා ජ මෙ ෂා ගොචෙ-

⏑ ⏑ ⏑, — — ⏑, — ⏑ —, ⏑ ⏑

4 විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; තො, තගණයෙක්ද; ජො, ජගණයෙක්ද; ච, ඉදින්; රතො, රගණයක්හු කෙරෙන් පරව; ගුරු, ගුරෙක්ද; [සමෙ, සමපාදයෙහි;] ච, ඉදින්; මසා, මගණ සගණයෝද; ජගා, ජගණගුරුහුද වූනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්; එසා, මෙයි; භද්‍රවිරාජං, භද්‍රවිරාජනමි.

5 වි ස මෙ ස ජා ස ගු රු යු තතා,

— — ⏑, — ⏑ —, — — ⏑, ⏑

කෙ තු ම තී ස මෙ භ ර න ගා ගො,

⏑ — —, ⏑ — ⏑, — — —, ⏑ ⏑

5 විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; සගුරුයුතතා, සගණ ගුරෙකින් යුක්තවූ; සජා, සගණ ජගනයෝ වේද්ද; සමෙ, සමපාදයෙහි; භරන ගා, භගණ රගණ නගණ ගුරුහු වූනම්; ගො, ගුරෙක් වීනම්; කෙතුමතී, කෙතුමතී නමු.

6 ආ ඛ්‍යා නි කා තා වි ස මෙ ජ ගා ගො,

⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑

ජ තා ජ ගා ගො තු ස මෙ ථ පාදෙ,

— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑

6 විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; තෟ, තගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ජගා, ජගණ ගුරුහුද; ගො, ගුරෙක්ද; අථ, නැවත; සමෙතු, සමපාදයෙහි වනාහි; ජතා, ජගණ තගණයෝද; ජගා, ජගණ ගුරුහුද; ගො, ගුරෙක්ද වීනම්; ආඛ්‍යානිකා, අඛ්‍යානිකානමු.

7 ජ තා ජ ගා ගො වි ස මෙ ස මෙ තු,

— ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ — ⏑ ⏑

තා ජෝ ග ගා වෙ වි ප රී ත පු බ්බා,

⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ ⏑

7 විසමෙතු, විෂමපාදයෙහි වනාහි; ජතා, ජගණ තගණයෝද; ජගා, ජගණ ගුරුහුද, ගො, ගුරුවක්ද වීනම්; සමෙතු, සමපාදයෙහි වනාහි; වෙ, ඉදින්; තා, තගණයෝ දෙන්නෙක්ද; ජෝ, ජගණයක්ද; ගගා, ගුරුදෙන්නෙක්ද වූනම්; විපරීතපුබ්බා, විපරීත පුබ්බා නමු. (විපරීතාඛ්‍යානිකානමු)

8 ස ස සො ස ල ගා වි සමෙ ස මෙ

— — ⏑, — — ⏑, — — ⏑, —, ⏑

න භ භ රා භ ව ති හ රී ණ ප්ලු තා,

— — —, ⏑ — —, ⏑ — —, ⏑ — ⏑

8 විසමෙ, විෂමපාදයෙහි; සසසො, සගණ තුනකින් පරව; සලගා, සගණ ලඝු ගුරුහු වූනම්; සමෙ, සමපාදයෙහි; නභභරා, නගණ භගණ භගණ රගණයෝ වූනම්; හරිණප්ලුතා භවති, හරිණප්ලුතා නම් වේ.

9 ය දී න න ර ල ගා ත ජා ජ රා

— — —, — — —, ⏑ — ⏑, — ⏑

ත දී ව ත දු ප ර ව තත මි ච්ඡ ති,

— — —, — ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ — ⏑

9 යදි, ඉදින්; නනරලගා, නගණ නගණ රගණ ලඝු ගුරු (විෂමපාදයෙහි) වේද; යදි, ඉදින්; තජා, තගණ ජගණයෝද; ජරා, ජගණ රගණයෝද (සමයෙහි) වේද; තද, එකල්හි; පරවත්තමිච්ඡති, පරවත්තයයි කැමතිවනලදී.

10 වි ස ම මු ප ග තා න නා ර යා වෙ

— — —, — — —, ⏑ — ⏑, — ⏑ ⏑

න ජ ජ ර ගා ස ම කෙ ච පු ප්ඵි ත ග්ගා,

— — —, — ⏑ —, — ⏑ —, ⏑ — ⏑, ⏑

10 වෙ, ඉදින්; නනා, නගණයෝ දෙන්නෙක්ද; රයා, රගණ යගණයෝ දෙන්නෙක්ද; විසමමුපගතා, විෂමයට පැමිණියෝද; සමකෙච, සමපාදයෙහිද; නජජරගා, නගණ ජගණ ජගණ රගණ ගුරුහුද වූනම්; පුප්ඵිතග්ගා, පුප්ඵිතග්ගා නමු.

වයමිදං වෙතාලියප්පභෙදෙ

ඉදං වයං, මේ (පරවක්ත්‍ර පුෂ්පිතාග්‍ර) වෘත්තද්දෙක; වෙතාලීයප්පභෙදෙ, (වෙතාලීය ලක්ෂණ පෙනෙනහෙයින්) වෛතාලීය ප්‍රභෙදයයි.

11 සා ය වා දි කා ම ති ර ජා ර ජා තු,

⏑ – ⏑, – ⏑ –, ⏑ – ⏑, – ⏑ –

ස මෙ ස මෙ ජ රා ජ රා ගු රූ හ වෙ ය්‍යුං,

– ⏑ –, ⏑ – ⏑, – ⏑ –, ⏑ – ⏑ ⏑

11 අසමෙතු, විෂමපාදයෙහි වනානී; රජා, රගණ ජගණයෝද; රජා, නැවත රගණ ජගණයෝද වූනම්; සමෙ, සමපාදයෙහි; ජරා, ජගණ රගණයෝද; ජරා, නැවත ජගණරගණයෝද; ගුරූ, ගුරුවක්ද යන මොහු; හවෙය්‍යුං, වේද්ද; සා හෝතොම්; යවාදිකා මතී, යවාදිකා නම්වා.

—‡—

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

1 න ඪ ක්ඛ රෙ සු පා දෙ සු- ස්නා දිම්හා යො ණ්ණ වා ව ත්තං.

⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑, ⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ ⏑, – – ⏑, ⏑

1 අඪක්ඛරෙසු පාදෙසු, අෂ්ටාක්ෂරපාදයෙහි, ආදිම්හා, ආදිවර්ණයාකෙරෙන් පරව; ස්නාන, සගණ නගණයෝ නැද්ද; අණ්ණවා, සතරකින් පරව; යො, යගණයෙක් වීනම්; වත්තං, වක්ත්‍ර නම්.

(මෙහි "න"යන ආද්‍යාක්ෂරයාකෙරෙන් සගණ නගණ නැත ආදිසතරකුරෙන් පරව " සුපාදෙ"යි යගණයයි.)

2 සමෙ සු සි න්ධු තො ජෙ න- ප ථ්‍යා ව ත්තං ප කි ත්ති තං.

– ⏑ –, ⏑ – ⏑, ⏑ ⏑ –, ⏑ ⏑ ⏑, – ⏑ – ⏑

2 සමෙසු, සමපාදයෙහි; සින්ධුතො, සතරකින් පරව; ජෙන, ජගණයක්කාරණකොටගෙන; පථ්‍යාවත්තං පකිත්තිතං, පථ්‍යාවක්ත්‍ර යයි කියනලදී.

3 ඔ ජෙ සු ජෙ න සි න්ධු තො-ත මෙ ව වි ප රී තා දි.

⏑ ⏑ –, ⏑ – ⏑, – ⏑ –, ⏑ – –, – ⏑ ⏑ ⏑

3 ඕජෙසු, විෂමපාදයෙහි; සින්ධුතො; සතරකින් පරව; ජෙන, ජගණයක් කාරණකොටගෙන; විපරීතාදී, විපරීතශබ්දයා ආදිකොට ඇති; තමෙව, එම පථ්‍යාවක්ත්‍රමැයි. (විපරීතපථ්‍යාවක්ත්‍රයයි සේයි.)

4 න කාරො චෙ ජ ල ධිතො-ච ප ලා ව ත්තනාමකං.
— ⏑ ⏑, ⏑ — —, — ⏑ —, — ⏑ ⏑, — ⏑, ⏑ ⏑ .

4 ජලධිතො, සතරකින් පරව; චෙ, ඉදින්; නකාරො, නගණයෙක් (ඔජපාදද්වයෙහි) වීනම්; ඉති, මෙසේකල්හි; එතං, මේ චපලාවත්තං, චපලාවක්ත්‍රනම්.

5 ස මෙ ලො සත්තමො යස්සා-වි පු ලා පි ඞ්ග ල ස්ස සා.
— ⏑ —, ⏑ — ⏑, ⏑ ⏑ —, — ⏑ ⏑, — ⏑ —, ⏑

5 යස්සා, යම්කගේ; සමෙ, සමපාදයෙහි; සත්තමො, සත්වැනිවූයේ; ලො, ලඝුයෙක් වීනම්; පිඞ්ගලස්ස, පිඞ්ගලමුනිහට; සා, ඕතොමෝ; විපුලා, විපුලානමු.

මේ හැම මිරාවෘත්තයි.

6 සෙත ව ස්සා ඛි ලෙ සු පි.
⏑ — ⏑, ⏑ — ⏑, — ⏑

6 සෙතවස්ස, සෙතවමුනිහට; අඛිලෙසුපි, සියලුපාදයෙහිම [සත්වන ලඝු වීනම්; විපුලා, විපුලා වේ]

7 භෙ න ණ්ණවා ත බ්බි පු ලා.
⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ —, — ⏑

7 අණ්ණවා, සතරකින් පරව; භෙන, භගණයක් කාරණකොටගෙන; තබ්බිපුලා, තබ්බිපුලා වේ. *

8 එ ව මඤ්ඤා, රො ච තුත්ථා.
⏑ — ⏑, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑

8 චතුත්ථා, සතරවැනි අක්ෂරයාකෙරෙන් පරව; රො, රගණයෙක් වීනම්; අඤ්ඤා, අන්‍යවූ විපුලාව නාම්; එවං, මෙසේමැයි. †

9 තො ණ්ණ වා චෙ න වි පු ලා.
⏑ — ⏑, ⏑ — —, — ⏑

9 අණ්ණවා, සතරකින් පරව; චෙ, ඉදින්; තො, තගණයෙක් වීනම්; තවිපුලා, තවිපුලා නමු.

10 තොණ්ණවා ත ථාඤ්ඤා, සි යා
⏑ — ⏑, — ⏑ ⏑, — ⏑

10 අණ්ණවා, සතරකින් පරව; තො, තගණයෙක් වීනම්; තථා, එපරිද්දෙන්; අඤ්ඤා, සියා, අන්‍යවූ තබ්බිපුලා වේ.

---

* භවිපුලායි. † රවිපුලායි.

මේ හැම චතුරාවෘත්තයි හැමයෙහිම වක්ත්‍රලක්ෂණ ඇති
වත්තාපථ්‍යාභෙදෙ, වක්ත්‍රප්‍රභෙදයි.

———‡———

නදිස්සන්තෙත්ථ යං ඡන්දං-පයොගෙ දිස්සතෙ යදි
විසමක්ඛරපාදන්තං-ගාථා සාමඤ්ඤනාමතො.

යං ඡන්දං, යම් ඡන්දසෙක්; නොහොත් [ඡන්දශ්ශබ්ද සාමාන්‍ය බැවින්) යම් වෘත්තජාතියෙක්; එත්ථ, මේ වෘත්තාදයෙහි; නදිස්සන්ති, නොදක්නාලැබේද; යදි, ඉදින්; පයොගෙ, ප්‍රයොගයෙහි; දිස්සතෙ, දක්නාලැබේද; විසමක්ඛරපාදං, විෂමාක්ෂරපාද ඇති; තං, ඒ; සාමඤ්ඤනාමතො, සාමාන්‍ය නාමයෙන්; ගාථා, ගාථා නම්වේ.

මෙහි ප්‍රසිද්ධ යම් වෘත්තජාතියෙක් ඇත්නම් විශෙෂනාමයෙන් නිර්දිෂ්ටසමයෙහි නොපැනෙන පරශාස්ත්‍රයෙහි නිර්දිෂ්ටවූ යම් වෘත්තජාතියෙක් පිටකත්‍රයෙහි පෙනේනම් සමාන්‍ය නාමයෙන් ගාථාමැයි දතයුතුය යනු මෙහි අභිප්‍රායයි.

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

ෂට්ප්‍රත්‍යය විභාග

1 පත්ථාරෙ සබ්බගෙ පාදෙ-පුබ්බගාධොලපරෙ සමා
පුබ්බෙ ගුරුපෙවමිමෙ-කාතබ්බා යාව සබ්බලො.

1 පත්ථාරෙ, ප්‍රස්තාරයෙහි; සබ්බගෙ පාදෙ, සර්වගුරුපාදයෙහි; පුබ්බගා, පූර්වගුරුනු කෙරෙන්; අධො, යට; ල්, ලඝුයෙක් වෙයි; පරෙ, සෙස්සෝ; සමා, සමයෝයි; පුබ්බෙ ගුරූති, පූර්වයෙහි ගුරු වන්නේයයි; එවං, මෙසේ; ඉමෙ, මොහු; යාව, යම්තාක්; සබ්බලො, සර්වලඝුපාදයද, (තාව,ඒ තාක්;) කාතබ්බා, කටයුත්තාහුයි.

⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣: මේ ෂඩක්ෂරඡන්දස සර්වගුරුපාදයයි.

— ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ ⌣. මේ පූර්වගුරින් යට ලඝුව ඇද සෙස්ස සම් (කළ නියායි.

⌣ — ⌣ ⌣ ⌣ ⌣. මේ පූර්වයෙහි ගුරුකළ නියායි.

මෙසේම යම්තාක් සර්වලඝුපාදය දක්නාතෙක් ප්‍රස්තාර කොට ගායත්‍රියෙහි සූසැටවෘත්තයක් දක්වියයුතුයි- උෂ්ණිහාදීයෙහිදු මේ ලෙස්ම දතයුතුයි.

2 නට්ඨස්ස යො භවෙය්‍යඞ්කො-තස්මිං ලොඩ්ඪීකතෙ සමෙ.
විසමෙ ත්වෙකසහිතෙ-භවෙය්‍යාඩ්ඪීකතෙ ගුරු.

2 නට්ඨස්ස, නෂ්ටවෘත්තයාගේ; යො අඞ්කො; යම් චිහ්නයෙක්; භවෙය්‍ය, වන්නේද; තස්මිං, ඒ අඞ්කය; අඩ්ඪීකතෙ, අර්ධකළකල්හි; සමෙ, සමකල්හි; ලො, ලඝුයෙක් වෙයි; විසමෙතු, විෂමකල්හි වනාහි; එකසහිතෙ, එකක්යුක්තකළකල්හි; අඩ්ඪීකතෙ, අර්ධකළකල්හි; ගුරු භවෙය්‍ය, ගුරු වන්නේයි·

තමා සිත නැති වෘත්තයක් යමෙක් මෙනම් ජිඥාස පළමුවන වෘත්තය දෙවන වෘත්තය කෙසේදැයි විචාළෝ නම් ඕ සඞ්ඛ්‍යා දෙකක් කොට සමවූව ලඝුවක් ලියනු. විෂම වූව අතින් එකක් ලා දෙකක් කොට ගුරක් ලියනු. එසේම කොට ජිඥාස අක්ෂර සඞ්ඛ්‍යා මුළුකොට විචාළෝ පළමුවන වෘත්තය දෙවන වෘත්තය යනාදී කියන්නේය යනු අභිප්‍රායයි.

3 එකාදීනුක්කමෙනඞ්කෙ-පුබ්බාධො දිගුණෙ ලිඛෙ
මිස්සිතෙහි ලහුඨෙහි-සෙකෙ හුද්දිට්ඨකං භවෙ

3 පුබ්බා, (ලියාගත් වෘත්තයාගේ) පූර්වයාකෙරෙන්; අධො, යට; අඞ්කෙ, අඞ්කයෙන්; එකාදීනුක්කමෙන, එකාද්‍යනුක්‍රමයෙන්; දිගුණෙ, ද්විගුණවූවන්; ලිඛෙ, ලියන්නේය; මිස්සිතෙහි, මිශ්‍රකරන ලද; සෙකෙහි, එකක්සහිතවූ; ලහුඨෙහි, ලඝුස්ථයන් කරණකොට ගෙන; උද්දිට්ඨකම්භවෙ උද්දිෂ්ටක වන්නේයි.

යම්කෙනෙක් යම් වෘත්තයක්හුගේ ලඝු ගුරු සපිහියකීයා මේ සේවූ වෘත්තය ප්‍රස්තාරයෙහි කීවනදැයි විචාළෝ නම් විචාළවෘත්තයෙහි ගුරු ලඝු කීපරිද්දෙන් තබාගෙන පූර්ව ගුරුහු හෝ ලඝුහු හෝ කෙරෙහි පටන් යට එකෙක යනාදින් ද්විගුණ කොට ලියා ලඝුන් යට සිටි සඞ්ඛ්‍යා එක්කොට අතින් එකක් ලා ඒ සඞ්ඛ්‍යා පමණින් විචාළවෘත්තය කියන්නේය යනු මෙහි අභිප්‍රායයි.

4 වුත්තක්ඛරසමා සඞ්ඛ්‍යා-ලිඛ්‍ය සෙකොපරූපරි
එකෙකහීනමෙකාදී-නුද්ධානෙ සබ්බගාදිකං.

4 වුත්තක්ඛර, වෘත්තයාගේ අක්ෂරයන් හා; සමා, සම්වූ; සඞ්ඛ්‍යා. සඞ්ඛ්‍යාවෙන්; සෙකා, එකක් සහිතවූවවුන්; උපරූපරි, මතුමත්තෙහි; ආලිඛ්‍ය, ලියා; එකෙකහීනං, එකක් එකක් හීනකොට; එකාදීනං උද්ධානෙ, එකාදීන්ගේ උද්ධානය කළකල්හි; සබ්බගාදිකං, සර්වගුරුපද්‍යාදිය වේ.

මෙනම් ඡන්දස සර්වගුරුවෘත්ත කීයෙක්ද ඒගුරුවෘත්ත කීයෙක් ද යනාදීන් විචාළකල ඒ ඡන්දස අක්ෂර හා සමවූ සඞ්ඛ්‍යාවන් එකක් සහිත කොට මතුමත්තෙහි මෙසේ ලියයුතු. මේ ගායත්‍රියටයි එකක් මත්තෙන් හැර එකාදීන්ගේ උද්ධානය මෙසේ කටයුතු. මෙසේ කොට කෙළවර එකෙක සයෙක යනාදි සඞ්ඛ්‍යාවූ නියාවට සර්ව ගුරුවෘත්ත එකෙක ඒගුරුවෘත්ත සයෙක යනාදීන් කියයුතු.

5 ගුරුක්‍රියාඞ්කසන්දොහෙ-භවෙ සඞ්ඛ්‍යා විමිස්සිතෙ
උද්දිට්ඨාඞ්කසමාහාරො-සෙකො වෙමං සමානයෙ.

5 ගුරුක්‍රියා, ගුරුක්‍රියාවූගේ; අඞ්කසන්දොහෙ, චිහ්නසමූහය; විමිස්සිතෙ, මිශ්‍රකළකල්හි; සඞ්ඛ්‍යා භවෙ, [ඒ ඒ ඡන්දස්ප්‍රස්තාරයෙන් නැගිවෘත්ත) සඞ්ඛ්‍යා වන්නේයි.

(යට කී ගුරුක්‍රියායෙහි කොට තුබූ ගුරුක්‍රියාවගේ කෙළවර සිටි එකය සයය පසළොසය විස්සය පසළොසය සයය එකය යන මේ සඞ්ඛ්‍යාවන් එස්කොට පිඩුකළකල ඒ ඡන්දස මෙවිතර වෘත්ත සඞ්ඛ්‍යා වෙයි යනු මෙහි අභිප්‍රායයි.)

සෙකො, එකක් සහිතවූ; උද්දිට්ඨාඞ්කසමාහාරො වා, යටකී උද්දිෂ්ටයෙහි චිහ්නයන්ගේ එක්කිරීම හෝ; ඉමං, මේ වෘත්තසඞ්ඛ්‍යාව; සමානයෙ, ඵලවන්නේයි.

6 සඞ්ඛ්‍යාව ද්විගුණෙකූනා-විත්ථාරායාමසම්භවො
වුත්තස්සඩ්ඪන්තරානඤ්ච-ගරුලානං ච අඞ්ගුලං.

* * *

6 ද්විගුණා, දිගුණවූ; එකූනා, එකක් ඌනකොටඇති; සඞ්ඛ්‍යාව, (වෘත්තයාගේ අක්ෂරපරිමානයෙන් තබන ගුරුලඝුචිහ්නයන්ගේ) එක්කිරීම හෝ; වුත්තස්ස, වෘත්තයාගේ; විත්ථාරායාමසම්භවො, විස්තරයෙන්ද ආයාමයෙන්ද සම්භවයඇති; අඩ, අඩවප්‍රදෙශය වෙසි; අන්තරානඤ්ච, (ගුරුලඝුන්ගේ) අන්තරයන්ටද; ගරුලානඤ්ච; ගුරුලඝුන්ටද; අඞ්ගුලං, අඟුලක් පමණ වන්නේයි.

මධ්‍යානවූ ත්‍ර්‍යක්ෂරඡන්දසගේ සමවෘත්ත සඞ්ඛ්‍යාව අටකි. අට දියුණු කළකල සොළසක් වේ.

සොළසින් එකක් හැර ඡන්දසගේ ප්‍රස්තාරයට පළලින් පසළොස්අඟුලක් පමණ භූමියක් ලවමැනවැයි දතයුතු ප්‍රස්තාරයට භූමියගේ ආයාමය අක්ෂරසඞ්ඛ්‍යායෙහි දතයුතුයි. කෙසේද? මධ්‍යාවගේ සතරෑදයම අක්ෂර දොළසකි. දොළස දියුණුකළකල්හි සූවිසි අඟලකි. ඉන් එක්අඟුලක් හැර තෙවිසිඅඟුලක් පමණ ආයාමයක් වියයුතු. මේ මෙහි අභිප්‍රායයි.

ඡන්දො සඞ්චයො ද
සමාප්තයි.

....

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතමහාථෙරපාද විරචිතෙ වුත්තොදයෙ ඡන්දසි ඡප්පච්චයවිභාගො නාම ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

———‡[ ]‡———

සඞ්ඝරක්ඛිතථෙරපාදවිරචිතෙ, සඞ්ඝරක්ඛිත මහාස්ථවිරපාදයන්විසින් රචනාකරනලද; වුත්තොදයෙ, වුත්තොදය නම්වූ; ඡන්දසි, ඡන්දොග්‍රන්ථයෙහි; ඡප්පච්චයවිභාගො නාම, ෂට්ප්‍රත්‍යයවිභාග නම්වූ; ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො, සවන පරිච්ඡේදය; ඉති, සමාප්තයි.

——‡——

1 සෙලන්තරායතනවාසිකසීලථෙර
පාදො ගුරූ ගුණගුරූ ජයතම්මමෙසො
යස්සප්පභාවමවලම්බ මයෙදිසොපි
සම්පාදිතොභිමතසිද්ධිකරො පරත්ථො.

1 යස්ස, යම් ස්ථවිරපාදකෙනෙකුන්ගේ; පභාවං අවලම්බ, ආනුභාවයෙහි එල්බගෙන; මයා අපි, මාවිසින්ද, අභිමතසිද්ධිකරො, ඉෂ්ටාර්ථසිද්ධිය කරන්නාවූ; පරත්ථො, මෙරමාහට හිතවූ; ඊදිසො, මෙබඳු ග්‍රන්ථයක්; සම්පාදිතො, සම්පාදනය කරනලද්දේද; ගුණගුරූ, ගුණයෙන් මහත්වූ; මම ගුරූ, මාගේ ආචාර්යවූ; සෙලන්තරායතනවාසික, ගලතුරුමුල විහාර වාසීවූ; එසො සීලථෙරපාදො, මේ සීලනම් ස්ථවිරපාදයන්වහන්සේ; ජයතං, ජයග්‍රහණය කෙරේවා.

2 පරත්ථ සම්පාදනතො-පුඤ්ඤෙනාධිගතෙනහං
පරත්ථ සම්පාදනකො-භවෙය්‍යං ජාතිජාතියං,

2 පරත්ථසම්පාදනතො, පරාර්ථසම්පාදනය කිරීමහෙතුකොට; අධිගතෙන, ලබනලද; පුඤ්ඤෙන, (මේ) පුණ්‍යය කරණකොට ගෙන; අහං, මම; ජාතිජාතියං, ජාතියක් ජාතියක් පාසා; පරත්ථසම්පාදනකො, පරාර්ථ සම්පාදනයකරන්නෙක්; භවෙය්‍යං, වෙම්වා.

3 අවලොකිතමත්තෙන-යථා ඡප්පච්චයා මයා
සාධිතා සාධයන්තෙවං-ඉච්ඡිතත්ථම්පි පාණිනො,

3 මයා, මාවිසින්; ඡප්පච්චයා, ෂට්ප්‍රත්‍යයෝ; අවලොකිතමත්තෙන, අවලොකනමාත්‍රයකින්; යථා, යම්සේ; සාධිතා, සිද්ධකරන ලද්දාහුද; එවං, එපරිද්දෙන්; පාණිනො, සත්වයාහට; ඉච්ඡිතත්ථං අපි, අභිමතාර්ථයද; සාධයන්තු, සිද්ධකෙරෙත්වා.

4 යෙනානන්තනයාන රතනාකරමන්ථනෙන
මන්ථාචලොල්ලසිතඤාණවරෙන ලද්ධා
සාරාමතාතිසුඛිතා සුඛයන්තිචසෙසෙ
තෙ මෙ ජයන්ති ගුරවො ගුරවො ගුණෙහි,

4 යෙ, යම් ආචාර්‍ය්‍යවරයෙක්; අනන්තනයරත්නාකර, නොයෙක් ක්‍රමඥානයන්ගේ; මන්ථනෙන, මථනය කිරීමෙන්; මන්ථාචල, මන්දරපර්වතයසේ; උල්ලසිත, ප්‍රකාශිතවූ; ඤාණවරෙන, උත්තමවූ ප්‍රඥාවෙන්; ලද්ධා, ලබනලද; සාරාමතා, සාරවත්(අලෞකික) පණ්ඩිත මතඇතිව; අතිසුඛිතා, අතිශයින් සුවපත්වූවාහුද; අසෙසෙච, සෙසු පණ්ඩිතබුද්ධි ඇත්තවුන්ද; සුඛයන්ති, සැපයට පමුණුවද්ද; ගුණෙහි ගුරවො, ගුණයෙන් මහත්වූ; තෙ මෙ ගුරවො, ඒ මාගේ ආචාර්‍ය්‍යවරයෝද; ජයන්ති, ජයග්‍රහණය කෙරෙත්; (හෙවත්) සර්‍වෝත්කර්‍ෂයෙන් පවතිත්වා.

5 පුඤ්ඤෙන තෙන ජිනපත්ති යදා භවෙය්‍ය
තාවාහ සාරිතනුජොව සතීමතීමා
තෙජො තිහෙතුපටිසන්ධි අමොඝරූපී
ලජ්ජා ධිතීබලපසත්ථගුණො භවෙය්‍යං,

5 තෙන පුඤ්ඤෙන, ඒ පුණ්‍යයහෙතුකොටගෙන; යදා, යම් කලෙක්හි; ජිනපත්ති, සර්‍වඥපදප්‍රාප්තිය; භවෙය්‍ය, වන්නේද; තාව, එතාක්කල්; අහං, මම; සාරිතනුජො ඉව, සාරිපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ මෙන්; සතීමතීමා, ස්මෘතිප්‍රඥා ඇත්තෙක්ද; තෙජො, තෙජස් ඇත්තෙක්ද; තිහෙතුපටිසන්ධි, ත්‍රිහෙතුක ප්‍රතිසන්ධියෙන්; අමොඝරූපී, නොසිස්වූ රූපඇත්තෙක්ද; ලජ්ජා, ලජ්ජියෙන් හා; ධිතිබලපසත්ථගුණො, ධෛර්‍ය්‍යයෙන් හා බලයෙන් ප්‍රශස්තවූ ගුණ ඇත්තෙක්ද; භවෙය්‍යං, වෙම්වා.

සිද්ධිරත්ථු

වුත්තොදය විවරණය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

පකරණාරම්භෙ මඞ්ගලාදිනිමිත්තමිට්ඨදෙවතානමක්කාරමාරභතෙ "නමත්ථු" ඉච්චාදිනා. "මුනින්දොදිතරොචිනො නමත්ථු" ති සම්බන්ධො. තත්ථ මුනීනමින්දො මුනින්දො, භගවා; උදිතා රුචියො යස්ස සො උදිතරුචි, වණ්ණො වුච්චති; මුනින්දො ච තං සදිසත්තා උදිතරුචිති, මුනින්දොදිතරුචි. ගාථාසුඛත්ථමුකාරස්සාකාරො. විසෙසයති "ජනසන්තාන" ඉච්චාදිනා. ජනානං සන්තානො පබන්ධො, තස්මිං තමො, අවිජ්ජන්ධකාරො; තස්ස සන්තානො තං භින්දති සීලෙනාති, ජනසන්තානතමසන්තානභෙදී. තස්ස - ධම්මො එව උජ්ජලන්තරුචි යස්ස සො, ධම්මුජ්ජලන්තරුචි. තස්ස - නමො, නමක්කාරො අත්ථු මමාති ගම්‍යතෙ.

අභිධෙය්‍යං තත්ථ ගන්ථාරම්භඵලමාහ "පිඞ්ගලෙ" ඉච්චාදිනා. පිඞ්ගලජයදෙවප්පභුතීහි ආචරියෙහි; පුරා, පුබ්බෙ; යං ඡන්දං උදිතං තං සුද්ධමාගධිකානං, සක්කතෙ අජාතපරිචයත්තා කෙවලං මාගධිකාය කතපරිචයානං; (යථා) ඉච්ඡිතං න සාධෙති, න නිප්ඵාදෙති; තතො, තස්මා කාරණා; මාගධභාසාය න හොති විය සක්කතෙන—මත්තාවණ්ණවිභෙදනං, අරියාදිවසෙන මත්තාවිභෙදනවණ්ණනං; මත්තා ච සරස්සෙව ගය්හතෙ න තු බ්‍යඤ්ජනස්ස අනියතත්තා තනුමජ්ඣාදි වසෙන වණ්ණභෙදවණ්ණනං, වණ්ණසද්දෙනිහ ච සරොව ගය්හතෙ. ලක්ඛලක්ඛණසංයුත්තං, උදාහරණෙන ච සුත්තනවසහිතං; අත්‍ර ච සුත්තමෙවොදාහරණං, පසන්නත්ථපදක්කමං, පසන්නාපාකටභූතා අත්ථා යස්ස තං පසන්නත්ථං—තාදිසස්ස පදස්ස කමොපටිපාටි යස්මිං තං; ලොකියච්ඡන්දනිස්සිතං, න වෙදිකච්ඡන්දනිස්සිතං ඉදං වත්තබ්බවසෙන පච්චක්ඛභූතං වුත්තොදයං නාම, වුත්තස්ස මත්තාවණ්ණවිභෙදස්සුදයො යස්මා තං, එවං නාමකං පකරණං තෙසං සුද්ධමාගධිකානං සුඛවිබුද්ධියා, භාසාය කත පරිචයාභාවෙන සුඛෙනෙව බුජ්ඣිතුං; ඉදානාහමාරභිස්සාමීති යොජනා.

සඤ්ඤානඤ්ච වචීපථෙහි "සබ්බග්ලා" ඉච්චාදිනා. සබ්බග්ලම්නා, සබ්බගුරුකො ගණො මො නාම-සබ්බලහුකො නො නාම; ආදිග්ල භයා, ආදිගුරුකො භො- ආදිලහුකො යො; මජ්ඣන්තගුරු ජසා, මජ්ඣෙ ගුරු යස්ස ජො-අන්තගුරු සො; මජ්ඣන්තලා රතා, මජ්ඣ

ලහුගණෙණ පරො-අනන්තලහු නො නාම විඤ්ඤෙය්‍යො. එතෙන යථාවුත්තා අට්ඨගණා භවන්ති. ගරු පන-ගො, ගසඤ්ඤ; ලහු-ලො, ලසඤ්ඤ වෙදිතබ්බො.

“භජසෙ”ච්චාදි. භජසා සබ්බලහු මො ච නො ච ඉමෙ පඤ්ච ගණා අරියාදිම්හි සණ්ඨිතා විඤ්ඤෙය්‍යා-ඉදං ච යෙභුය්‍යෙන වුත්තං රාදීනම්පි තත්‍ථ සම්භවතො ඉධ අරියාදිම්හි ගණා භජසාදී. චතුක්කලො, චතුමත්තිකො විඤ්ඤෙය්‍යො. තථාහි. ගරු ද්වෙමත්තිකො. ලහු මත්තිකො භාදීනං ච එකො ගරු ද්වෙ ලහු. මස්ස තු ගුරුත්තයං. නස්ස තු ලහුචතුක්කං එතෙන චණ්ඩවුත්තියං සිඛණ්ඩං සරානමෙව මත්තාදිසඤ්ඤ දස්සිතා-තථාහි. මජ්ඣගුරුලහූනං ජරසඤ්ඤතං ච ආද්‍යන්තානං විනා මජ්ඣන්තා සම්භවතීති විකප්පෙති. තිකානනන්ති තං සභාවරියාසෙසාපි තිකානනමෙවාති ගම්‍යතෙ.

“සංයොගාදි”ච්චාදි යො රස්සොපි සංයොගස්සාදිභූතො යො ච දීඝො යො ච නිග්ගහීතං පරං අස්මාදිකන්ති නිග්ගහීතපරො ච යො ච පාදන්තමන්තභූතො සො සබ්බොපි ගුරු. පභාරඵලඛාය පන වංසො දට්ඨබ්බො වා සද්දූච්චාරිතවිභාගාය. තෙන සමානිකාදපතු ඛිත්තු නභවති, අඤ්ඤත්‍ර සමපාදෙනෙත ඉන්ද්‍රවජිරාදෙ විසමපාදෙනෙත භවති. අඤ්ඤ, යථා වුත්තෙතාරස්සා සරො-මත්තිකො, එකමත්තිකො; ලහුත්තෙන්තො. සො “ල”සඤ්ඤ. උජුවලෙඛාය දට්ඨබ්බො:

සංයොගාදිස්ස ගරුත්තෙන අතිප්පසඞ්ගං නිසෙධෙති “පරෙ” ච්චාදි නා පාදස්සාදිභූතෙ සංයොගෙ පරෙ තන්නිමිත්තො යො ගරුකත්තබ් පෙරො පුබ්බො පාදන්තවුත්තොත්තො සො ක්වචි ලහු විඤ්ඤෙය්‍යො. ක්වචි තන්‍යෙතන පයොගානුසාරිනං දස්සති. තස්ස උදාහරණං යථා ඉදං තථාඤ්ඤම්පි දට්ඨබ්බං.

උදාහරණමාහ “දස්සෙන”ච්චාදි-අයං ජනො, ජනසමූහො, ජිනස්ස, භගවතො දස්සෙන; යො රසො අස්සාදභාවො අසිතනානුබන්ධජනාදිවිරාජිතරූපකායතාය තස්සානුභවෙන තිබ්බො නිරන්තරං පවත්තො ගෙධො අභිලාසරූපො යාය සා තථා විධා භවතීති සෙසො හෙතුමාහ “විම්භයෙ” ච්චාදි. විම්භයජනනී, සදෙවකෙ ලොකෙ අච්චන්තාභූතං සංජනනී; සඤ්ඤත, විනීතා කායිකක්‍රියා; තු, තං නාම පුග්ගලං; නානුරඤ්ජයති, අතනති අනුරත්තං න කරොති; (කාරෙරාත්‍වෙවෙතන්තො.) අත්‍ර තතියපාදෙනෙත ලහු චතුත්‍ථෙ සංයොගාදිනිමිත්තෙන ගුරුභූතෙපි ලහුත්තෙන වචනතො. ගණනායාධිකප්පසඞ්ගං අවසිට්ඨසඤ්ඤපරිග්ගහාය පරිභාසමාහ “විඤ්ඤෙය්‍යා” ච්චාදිනා.

සමුද්දඋසුරසාදීනං සඤ්ඤා ලොකතො ඤෙය්‍යා. යථා ලොකතො තථාවිභාපි න තඤ්ඤස්සෙව මුය්හිතබ්බන්ති දස්සෙති "සමුද්දඋසුරසාදීනං" ති පාඨෙන භවිතබ්බං එවංහි සඤ්ඤා, සරූපතො නිද්දිට්ඨා හොති. තා ච ආගතට්ඨානෙසෙව දට්ඨබ්බා චතුපඤ්චා අංසා ගතාඨාසො වුත්තස්සෙති ගය්හන්ත පාදෙ ඤෙය්‍යා පජ්ජෙ ඤායතෙ සමුද්දයො අනෙනාති කත්වා පදච්ඡෙදෙ, විරති යති නාම භවෙය්‍ය ගම්‍යතෙ උපගම්‍යතෙ තනොති කත්වා අත්‍ර ච පාදන්තමනෙන සබ්බත්‍ර යති අඤ්ඤත්‍ර කවීදෙව සා යථාඨානෙ ආවිභවිස්සති.

සඞ්ඛෙපෙන වුත්තිභෙදමාහ "සමෙ" ච්චාදි තං වුත්තං සමඤ්ච අඩ්ඪසමඤ්ච අපරං විසමඤ්ච තිධා ඤෙය්‍යං. ලක්ඛණමාහ "සමෙ" ච්චාදි යස්ස වුත්තස්ස චතුරොපි පාදා ලක්ඛණෙන, ලහුගරුනි යමරූපෙන ලක්ඛණෙන සමා භවන්ති තං සමං ඤෙය්‍යං යස්ස පන අන්තිමෙන පාදෙන දුතියො සමො ආදිමො ච පාදො තතියෙන සමො තං අඩ්ඪසමං අඤ්ඤථා තු විසමං පන භින්න ලක්ඛණ පාදිකං භින්නානි ගරුලහු අක්ඛරසඞ්ඛ්‍යාභාවා ලක්ඛණානි යෙසං පාදානං තෙසං සහිතං දට්ඨබ්බං එතානි ච යථාවසරමාවිභවිස්සති, මත්තාවුත්තිසු පන අරියාජාති ගීතිසු ච විසමෙ අවසිට්ඨත්තයං වෙතාලීයංච අඩ්ඪසමෙ චයමන්තිමං ගීත්වාන චයං මත්තාසමකඤ්ච සබ්බා සහිතීති දට්ඨබ්බං. පාදෙති වුත්තපාදසරූපමාහ "පාද" මිච්චාදි එකක්ඛරං පාදමාරබ්භ ආදිං කත්වායාව ඡබ්බීසතක්ඛරානි යස්ස තාව පාදා ඤෙය්‍යා. එකක්ඛරාදීනං යථා-සා, ධී, මෙ, පූ,- බුද්ධො පා

⏑, ⏑, ⏑, ⏑, ⏑ ⏑, ⏑

තු, සබ්බං, ලොකං-ධම්මායං, නිස්සසං, නාසෙතු, ක්ලෙසා රි-

⏑, ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ ⏑

ඛ න ක්ලෙසො, රි ග බ්බුහො, ම මං භු ඤෙජ, ර හො ලඩා-

— ⏑ ⏑ ⏑, — ⏑ ⏑ ⏑, — ⏑ ⏑ ⏑, — ⏑ ⏑ ⏑

ර ත නත්තයං, ස රණං ග ජං, ලභෙ ර ත නං, න ර වි රහෙ-

— — ⏑ — ⏑, — — ⏑ — ⏑, — ⏑ — — ⏑, — — — — ⏑.

අප්පචුරපයොගත්තා පනෙතානි න දස්සිතානි. ඡක්ඛරාදයො පන ඊසමෙව වක්ඛන්ති.

පාදභෙදවුත්තිභෙදමාහ "පාදෙ" ච්චාදිනා යථා වුත්තං වාජප්පදන්තං ඡන්දං නිගහිතාගමෙන තෙසු පාදෙසු නානා නාමෙහි න බ්භවෙ යතො තතො හෙතු චණ්ඩවුට්ඨාදිදණ්ඩකානි ච තීසු ඡන් ච පාදෙසු ගාථාති ච ඉච්චෙවරූපා ඡන්දසිසඤ්ඤා පන සම්භය පකාසිතා. තත්‍ර පඨමකම්හි දණ්ඩකො චණ්ඩවුට්ඨිප්පපාතො භවෙ නාවිඤ්ඤරාජසලායති. තච්ඡංච සත්තනත්තටඨරතා රජි අණ්ණවාදයො දණ්ඩකභෙදා තත්ථ තත්ථ වුත්තන්තයෙන ඤෙය්‍යා. තීසු පාදෙසු යථා,

"උසභාරුක්ඛා ගාවියො ගවා ච
අස්සා කංසො සිගාලී ච කුම්භො
පොක්ඛරණී ච අපාකචතුන්නං."

ඡහි පන සිඛා එව. අනුට්ඨානමුදීරිතං එතස්සුද්දණ්ඩකාදී අඤ්ඤස්ස ච වක්ඛමානමරියාදි සාමඤ්ඤනාමතො ගාථා ඉච්චෙව. මුනින්දස්ස වචනෙ පන නිද්දිට්ඨොති යොජනා ආරභිස්සන්ති. එතම්පි කාතබ්බාකාරදීපනපමාහ 'විසෙසෙච්චාදි. සබ්බථා, සබ්බප්පකාරෙනාචිතං වුත්තං මුනින්දවචනෙ, කිඤ්චිදෙව වචනෙ කිඤ්චිදෙව ඡන්දං විසෙසනාමතො "ගායත්‍යාදිනාගණනච්චා දස්සයිස්සාමි. ඉමිනා එකක්ඛරාදිඡන්දානං තෙවීසක්ඛරාදිපාදානං දණ්ඩකානඤ්ච අවචනෙ කාරණං වුත්තං. තඤ්ච පචුරප්පයොගත්තා නාමානි ඡන්දස්ස වුත්තියාචාවිභාවිස්සරෙ යථාඨානෙනානුපපාදයා. තත්ථ ඉධාවුත්තානං තාව එකක්ඛරාදිපාදානං වුත්තා අවුත්තා මජ්ඣා පතිට්ඨා සුප්පතිට්ඨා නාමාති තෙවීසත්‍යාදිපාදානං වීකති සඞ්කති අභිකතී උක්කතීති ච වුත්තිනාමානි පන සත්ථන්තරතො ගහෙතබ්බානි.

ඡට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

—‡○‡—

මත්තාවුත්තිවණ්ණවුත්තිවසෙන ද්විප්පකාරෙසු මත්තාවුත්ති තා ච අප්පසුබුම්මභෙදත්තා දස්සෙති. තාව චතුබ්බිධා අරියා ගීති වෙතාලීය මත්තාසමකජාතිවසෙන තාසු අරියාජාති පුබ්බකත්තා සෙසානං තං තාව දස්සෙතුමාහ "ඡෙට්ඨා" ච්චාදි. යස්සා පුබ්බද්ධෙ ඡට්ඨො ගණො අභිලලහු, සබ්බලහුකො වා ජො වා යථා වක්ඛමානසුත්තෙන ජො වා යථාත්‍රච භවෙ. අඤ්ඤෙ ඡගණා යගණයුත්තා පාදන්තාගුරු සඞ්ඛා. විසමෙ, පඨමතතියපඤ්චමසත්තමට්ඨානෙ ජො න භවෙ ඉද්ද මොහාරත්ථ ගහෙතබ්බං අනන්තරෙ ඡන්දො ගණො ලො, ලහුරෙවෙච; අනෙන, සබ්බපරියන්තෙන; ගො ච අඤ්ඤෙ ඡගණා භවෙය්‍යුං සා අරියා විඤ්ඤෙය්‍යා ඉදානි යතිනියමමාහ "පඨම" ච්චාදි පඨමෙ ඡට්ඨො ගණො චෙ සබ්බලහු භවති. තද, එත්ථ ඡට්ඨො ගණො ආදිලහුනි, ආදිභූතෙ ලහුම්හි; යති, පදච්ඡෙදො භවති; සමෙ පුබ්බඩ්ඪෙ යෙව ඡට්ඨො ගණො, තප්පරකො, යො සබ්බලහුගණො පරො අස්මාති තප්පරකො භවති. තද අනෙනාපි ඡට්ඨස්ස යති භවති. සො ච සබ්බලහු වා ජො වා භවති. චරිමෙ, පච්ඡිමඩ්ඪෙ; චතුත්ථො ගණො යදා තප්පරකො භවති. පඤ්චමො සබ්බලහුගණොති වුත්තං හොති. තද අන්තෙ චතුත්ථස්ස යති භවති අපි සදෙද අට්ඨානප්පයුත්තො සො චතුත්ථෙන දට්ඨබ්බො තෙන ඡට්ඨොපි ල පරකො චෙ තද තස්ස

තෙන යති කත්තබ්බාපුබ්බෙන ඡ ඤ්ඤො ලහුත්තරෙච. තස්සාදන්තත්තා උපචාරාසම්බාසං පන යති. තයිදමෙව සුත්තං ලක්ඛණමුදාහර ණඤ්ච.

“අරිය”ච්චාදි යස්සා පුබ්බාදිතලක්ඛණං, පඨමසුත්තචයෙන කථිත “ඡඬොබිලහු”ත්‍යාදීනං ලක්ඛණං චෙ යදි සම්භවති. තමරියාසාමඤ්ඤං විඤ්ඤෙය්‍යං. ඉදානි තම්පති විසෙසමාහ. “අරියෙ” ච්චාදි. දුවිධා හි අරියා පථ්‍යාවිපුලා ච තත්‍ර පථ්‍යා පථ්‍යාලක්ඛණමිදං යස්සා අරියායිමං පඨමපාදයුගලං පඨමඩ්ඪස්ස අපරඩ්ඪස්සාදිමං පාදමාහ. ත්‍යංසෙහි තීහි අංසෙහි තීහි ගණෙහි ලක්ඛිතං; ලක්ඛණෙ වායං තතියා සා පථ්‍යා විඤ්ඤෙය්‍යා “යතො”ච්චාදි යස්සමරියායං උභයත්‍ර පුබ්බඩ්ඪෙ පරඩ්ඪෙ වාදිතො පාදෙ ගණත්තයං උල්ලඞ්ඝිය, අතික්කමිත්වා භවෙය්‍ය; සා විපුලා නාම භවති. ඉදං පුබ්බඩ්ඪස්ස අපරඩ්ඪස්ස තු තෙසං අරියාහි පඨමපාදෙ වාදසමත්තා. දුතියපාදෙ ආධාරසත්තමියෙ වාදසෙව චතුත්ථෙ පඤ්චරස තත්‍ර යදා පඨම තතියෙ අධිකා හොන්ති තදා දුතියචතුත්ථෙසු පරිහායන්ති.

“ගුරු”ච්චාදි යදා පුබ්බාපරඩ්ඪෙ ගුරුමජ්ඣගො ගණන්තරවුත්ති ගුරුචයස්ස මජ්ඣවුත්ති දුතියො ජකාරො චෙ ඛ්‍යා භවෙ තථා චතුත්ථො තදා සා චරියාචපලා නාම භවති. ඉදමපරඩ්ඪස්සුදාහරණං පුබ්බඩ්ඪෙ පුභගියං “චපලෙ”ච්චාදි යදි චපලායමාගතම්බිලං ලක්ඛණං ගුරුමජ්ඣවුත්ති ජචයං තං දලාදිමං පුබ්බඩ්ඪමෙව භජති යස්සා අඤ්ඤත්තු දලමපරඩ්ඪං පථ්‍යාලක්ඛණං භජති තදා සාචරියාමුඛචපලා නාම භවති, “පථ්‍යායෙ”ච්චාදි යස්සා පඨමඩ්ඪෙ පථ්‍යාලක්ඛණං යථා වුත්තං චෙ භවති. චපලාය ලක්ඛණන්තු යථා වුත්තං දුතියෙ දලෙ භවති. සා අරියාජඝනචපලා නාම පකිත්තිතා, කථිතා.

අභීසා ජාතාසො

“සබ්බ”ච්චාදි යස්සා උභයෙසු දලෙසු, අරියායපඨමෙදලෙ වුත්තං සබ්බලක්ඛණං “ඡවෙඛාබිලලහුජො වා”ච්චාදිනා යදි වුත්තමෙව භවති තදා සා ගීතිවුත්තා කිං විසිට්ඨං? “පඨමඩ්ඪෙ” ච්චාදිනා වුත්තාහි යතිහි ලලිතා සොභිතා. “අරිය”ච්චාදි අරියායං පඨම විහිතායං දුතියඩ්ඪෙ යං ලක්ඛණං අන්තඩ්ඪෙ “ලො”වාදිකම්බිලං හදීතං වුත්තං, තං යස්සා උභයෙසු දලෙසු යදි භවති තදා සාඋපගීති වුත්තා.

අත්‍ර චතුත්ථස්ස සබ්බලහු පරත්තාභාවෙන අනෙත යති. යදිතු තප්පරා භවෙය්‍ය තදා යතිනා භවිතබ්බමෙව. "අරියාය"ච්චාදි අරියායඩ්ඪිනායං, පුබ්බඩ්ඪමපරඩ්ඪං චෙති චයං. පුබ්බොදිතෙන "ඡට්ඨො බිලලහුජො"ත්‍යාදිනා ලක්ඛණෙන උපෙතං විපරියායෙන පුබ්බඩ්ඪපරඩ්ඪං, අපරඩ්ඪංච පුබ්බඩ්ඪං කත්වා; අභිහිතං, කථිතං භුත්වා යස්සා සමත්තවති ඉව ඉහ ජඤ්ඤසි සා උග්ගීති නාම භවති.

"අරියෙ"ච්චාදි අරියාපුබ්බඩ්ඪං පඨමදුතියා පාදසඤ්ඤිතං තීධෙන, පරියෙසානෙ; දුතියපාදෙනෙන; වුත්තමත්තාතොඅධිකෙන එකෙන ගුරුනා යදි යුත්තං යස්සා සමත්තමිති ඉතරඤ්ච දලමපරඩ්ඪං ච පුබ්බඩ්ඪෙන සමානං යමෙකෙනාධිකෙන ච යුත්තං. එතෙනෙව සදිසං යදි සමත්තවති තදා සාමරියාගීති නාම භවති අත්‍ර අඤ්ඤෙම භජසා තසත්ථි අඩ්ඪතස්ස ගරුතා ඡට්ඨාදිනඤ්ච සබ්බලහුත්තාභාවො න යති යදි සියුං යතීපි දට්ඨබ්බා.

ගීති ජාතයො.

--:‡ ‡.--

"විසමෙ"ච්චාදි යස්මිං විසමෙ, පඨමතතියපාදෙ; මුඛෙ, ආදිම්හි; ඡ කලා සියුං සමෙ තු, දුතියචතුත්ථපාදෙ පන; අට්ඨකලා සියුං විසමසමානම්පි පාදානං තතොපරි යථාවුත්තකලාතො පච්ඡා රලගා සියුං සමෙ ච පාදෙ ලහු ඡක්කං නිරන්තරං නසියා තං වුත්තං වෙතාලීය මුච්චතෙ.

"චෙතාලීයෙ"ච්චාදි යස්ස මුඛෙ, ආදිම්හි වෙතාලීයසදිසං අන්තෙ පන රයා යදි සියුං තං ඔපච්ඡන්දසිකං නාම.

"ආපාතලිකා"ච්චාදි යස්සා පාදන්තමන්තෙ භගගා තදඤ්ඤං ච පුබ්බම්ව ලක්ඛණං ඡක්කමට්ඨකඤ්ච යදි සියුං සායං ආපාතලිකා කථිතා.

"යදි"ච්චාදි යස්සා අඛිලෙසු පාදෙසු ආදිම්හි ජො යදි සිතො අවසිට්ඨඤ්ච වෙතාලීයසමං සා එත්ථ ජඤ්ඤසි දක්ඛිණන්තිකා කථිතා.

"උදී"ච්චාදි අථ කෙවලං විසමෙසෙව්ව පාදෙසු ආදෙ ජො චෙ සඤ්ඤිතො සෙසං පුබ්බසමං තදා උදිච්චවුත්තීති වුච්චතෙ.

"පුබ්බතො"ච්චාදි සමෙසු පාදෙසු පුබ්බපඩ්ඪආදො ගෙ ගජා සඤ්ඤිතා අවිසෙසං වෙතාලීයසමං තදා පච්චවුත්තීති උදිතා.

"සමෙ"ච්චාදි අත්‍ර ජඤ්ඤසි ආදිනං උදිච්චවුත්ති පච්චවුත්තීනං ඊහානං සමා ච පාද අසමා ච යදි සම්ං සංයුත්තා විපරියෙන සංයුත්තා උදිච්චවුත්තියා විසමා පච්චවුත්තියා සමා තදා තං පවත්තකං භවති සා වුත්ති පවත්තකං නාමාති අධිප්පායො.

“අසෙස” ච්චාදි අසස පවත්තකස්ස යා සම්පාදෙහි ඤාතා සා පරාන්තිකා නාම.

“තදඤ්ඤ” ච්චාදි තතො අඤ්ඤෙහි විසම්පාදෙහි ජාතා චාරුහාසිනී නාම.

වෙතාලියජාතයො.

“විකෙ” ච්චාදි යදි පටිපාදං ඡීහි විහතා; වසුලහු, අඩලහු; සො ළසරස්සා යස්සා සා අචලධිති නාම, ඉහ ජඤ්ඤාසි.

“මත්තෙන” ච්චාදි සොළසමත්තිකෙසු පාදෙසු යදි අට්ඨමො නවමො ච ලො තදා මත්තාසමකං නාම.

“ජො” ච්චාදි යදි අණ්ණවා කලා චතුක්කතො ජො භවති. අට්ඨමො ච ලො ච තදා විසිලොකා නාම.

“නවයතො” ච්චාදි නවයතො අට්ඨකලාතො යදි ජො වා ලො වා. තදා වානවාසිකාඛ්‍යා, වානවාසිකා නාම වුත්ති ඤෙය්‍යා.

“පඤ්චම” ච්චාදි යදි පඤ්චමඅට්ඨම නවමෙසු ඨානෙසු ලො සියා තදා චිත්‍රා නාම වුත්ති ඤෙය්‍යා.

“ගලො” ච්චාදි යස්ස අට්ඨහි කලාහි පරෙ ගො ලො ච යො ච යදි භවති සා උපචිත්‍රා නාම.

යදි සං වුත්තං අතීතෙන ලක්ඛණවිසෙසෙන යුත්තං, මත්තාසමාදීනං පඤ්චන්නං යෙපාදා තෙහි අභිහිතං පරිවජ්ජිතං ගහණො අනියමෙන වුත්තස්ස පරිමාණෙන සහිතං පඤ්චන්නම්පි භෙදානමන්තික්කමානං, ජනෙසු පාදාකුලකං පසිද්ධන්ති. අත්‍ර පඨමපාදාතො චතුප්පාදෙ නවමෙ ලහු නසන්ති අනියමෙනපි ගණා මත්තාසමකෙසු හි සොළසමත්තාව ගාහාපෙතබ්බා.

“විනෙ” ච්චාදි වණ්ණසද්දෙනිහ සරාව ගය්හන්තෙන නබ්‍යඤ්ජනානි.

තෙසමනියතත්තා පඨ්‍යාදිනො වුත්තස්ස මත්තා වණ්ණෙහි විනා ගා මතා. ගරූසි තු විනා වණ්ණා මතා. ගරවො විනා දලෙ, අඩිකතෙ; ලහූති මතාති යොජනා. ඉදං වුත්තං හොති. * සබ්බපඨම ගාථාය චාවිසති ගරවො; තෙරස ලහවො. වණ්ණා පඤ්චතිංස. මත්තා සත්තපඤ්ඤාස. ගරූනං ඩිගුණිතත්තා. තත්‍ර කතිගරවොති පඤ්හෙ මත්තාතො වණ්ණා අපනෙතබ්බා. තදවසිට්ඨා ගරවො දස්සෙතබ්බා. තථා කතිවණ්ණාති පඤ්හෙ ගරවො අපනීය වණ්ණා

* මෙහි “සබ්බපඨම” ගාථාව නම් “ඡණොබිලලහු ජො වා” යනාදී ආර්‍යාවෘත්ත ගාථාවයි.

වත්තබ්බා. ලහු පඤ්හෙ ච ගරවො. අපනීයාවසිසෙ දලිතෙ ලහූති ඤාතබ්බා. විගුණිතගුරුසහිතා ලහවො මත්තා. එවං සබ්බත්‍ර මත්තා වුත්තිසු ඤෙය්‍යා.

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

—-:‡ ෴ ‡:-—

“ත්‍යා චෙ”ත්‍යාදි යස්ස වුත්තියං තකාරයකාරා පටිපාදං යදි භවන්ති සා තනුමජ්ඣා නාම. ඉහ සබ්බත්‍ර සුත්තමෙවොදාහරණං. තෙන සුත්තක්ඛරෙහෙව පත්‍ථාරො කාතබ්බො. පාදන්තෙ සබ්බත්‍ර යති “ත්‍යා චෙ” ති සරීරං. “තනුමජ්ඣා” ති වුත්තිසඤ්ඤා. සමවුත්තෙසු සුත්තමෙව චතුක්ඛත්තුං පරිවත්තෙත්වා සිලොකො පූරෙතබ්බො. එවමුත්තරත්‍රාපි. “ගායත්තී”ති ඡන්දනාමං. එවමුත්තරත්‍රාපි **“අක්ඛරනියමො ඡන්දං, ගරුලහුනියමො භවෙ වුත්ති” ති හි වුත්තං. ගායත්ති.**

“කුමාරෙ” ච්චාදි ජකාරසකාරනකාරා පටිපාදං චෙ කුමාරලලිතා නාම. **උණ්හි** “මො ගො” ච්චාදි පටිපාදං චෙ මකාරචයං ගකාරචයං චෙ තදා විජ්ජුම්මාලා නාම. “භා තලෙ” ච්චාදි භකාරා පරෙ තකාරලකාරගකාරා චෙ භවන්ති තදා මානවකං නාම “ගලා” ඉච්චාදි ගරුලහු ච රජා ච යදි පටිපාදං තදා සමානිකා නාම “පමාණෙ” ච්චාදි යදි පටිපාදං ජරා ලහුගරවො ච සා පමාණිකා නාම. **අනුට්ඨුභං.**

“රානස” ඉච්චාදි රකාරා පරෙ නසා පටිපාදං චෙ තදා හලමුඛී නාම “භුජෙ” ච්චාදි යදි නචයං මකාරො පටිපාදං තදා භුජගසුසුහතා නාම. **බ්‍රහතී.**

“මසා” ඉච්චාදි මසජගා යත්‍ර පටිපාදං චෙ තං සුද්ධවිරාඩි තමමතං: “ම්නා” ඉච්චාදි ම්නා යො ගො ච යදි පටිපාදං සො පණවො ආඛ්‍යාතො “භ්මා සෙ” ච්චාදි යදි පටිපාදං භමසගුරුයුත්තා භවති සා රුම්මවතී. “ඤෙය්‍යා” ච්චාදි පටිපාදං භමසකාරගුරුයුත්තා සා මත්තා ඤෙය්‍යා. “චම්පකෙ” ච්චාදි පටිපාදං චෙ භමසා ගො ච තදා චම්පකමාලා නාම. “නාර” ච්චාදි යදිපටිපාදං නරජ ගෙහි යුත්තා සා මනොරමා. “උබ්බෙන” ච්චාදි යස්ස පටිපාදං චෙ තො මො රො ලො ච භවන්ති තං උබ්භාසකං ඤෙය්‍යං. **පඞ්ති.**

“තජා” ච්චාදි යස්සා පටිපාදං ගුරුනා සහ තජා ජගා සා උපට්ඨිතා. “ඉන්දාදිකෙ” ච්චාදි යදි පටිපාදං තචයං ජගා ගො ච තදා ඉන්දාදිකා වජිරාති වුත්තං හොති. “උපාදිකෙ” ච්චාදි ජතා ජගා ගො ච පටිපාදං චෙ තදා උපාදිකා සාව උපෙන්දවජිරාත්‍යෙසා. “අනන්තරෙ” ච්චාදි අනන්තරුදීරිතං ඉන්දවජිරා උපෙන්දවජිරානං ලක්ඛණං යෙසං තෙ පාදා විමිස්සා විමිස්සනාකාරෙන යීසු පාදෙසු යථායොගං

මේඝාවිතීසු ඨානෙසු සම්භවා චුද්දසප්පකාරෙන මිස්සිතා වෙභවෙය්‍යුං
තදා තා උපජාතයො නාම. අනුව ආද්‍යක්ඛරෙසු විසෙසා වන්තා
රෙං පාද තසමා චතුරක්ඛරම්ව පත්‍යාරං කත්වා උපරි ඉන්දවජිරා අ
නෙන උපෙන්දවජිරා මජ්ඣෙ චුද්දස උපජාතයො දසෙසතබ්බා.
වුත්තලක්ඛණමඤ්ඤත්‍රාප්‍යපදිසති. එවම්වාදි. අඤ්ඤාසු ජාතිසු වි
මිස්සිතාසු යතීසු ඉදමෙව නාමං වදන්ති ඡන්දඤ්ඤුනො. "සජ්ජෙ"
ච්චාදි යස්ස පටිපාදං සජා ලජා භවන්තිහ සුමුඛි ගදිතා. "දොධ
කෙ" ච්චාදි භභභගා ච වෙ පටිපාදං තං දොධකම්වජති මුනි. "වෙ
දසෙසහි" ච්චාදි යදි පටිපාදං මො තො පුන තො ගුරුවයං ච චතු
ත්‍යසතනම ගහීහි ලක්ඛිතා තදා සාලිනී අනු වෙදසෙසතාසිකවි
ධානා යති ගම්‍යතෙ. ඉතරත්‍ර කිං නෙන නිරත්‍යකෙන. "වාතුම්මී"
ච්චාදි යස්ස පටිපාදං මභතා ගවයඤ්ච සා යථා වුත්ත යතී සා වාතු
ම්මීති විඤ්ඤෙය්‍යා. "භාත" ඉච්චාදි යදි පටිපාදං භකාරා පරෙ තතා
ගරුවයඤ්ච භවන්ති. තදා සා සුරසසිරි. "රොනරෙ" ච්චාදි යදි
පටිපාදං වෙ රො නරා ලගා ච සා ඉහ ජඤ්ඤසි රථොද්ධතා. "සවාග
තෙ" ච්චාදි රනභා ගුරුවයඤ්ච භවන්ති තදා සවාගතා ඉති විඤ්ඤෙ
ය්‍යා. "නමෙන" ච්චාදි යදි නනරලහුගුරූහි ලක්ඛිතා තදා භද්දිකා.
කුට්ඨුභං.

"වදන්ති" ච්චාදි ජතා ජරා ච යස්මිඤ්ඤිදං වුත්තං තං වංසට්ඨං වද
න්ති. "සා ඉන්ද" ච්චාදි යත්‍ර තවයං ජරා ච සා වුත්ති ඉන්දවංසා බලු
ඤෙය්‍යා. "ඉධෙ" ච්චාදි චතුහි සකාරෙහි විරචිතං ඉධ ජඤ්ඤසි තොට
කං නාම. "දුතෙ" ච්චාදි නභභරා ච යස්මිං තං දුතවිලම්බිතමාහ
මුනි. "වස්ච" ච්චාදි යදි නවයං මයකාරා ච තදායං පුටො නාම. අට්ඨම
චතුත්ථෙසු යදී යතී සියා. "නයෙ" ච්චාදි නයකාරසහිතා නයකාරා
පටිපාදං වෙ තදා කුසුමවිචිත්තා නාම. "භුජෙ" ච්චාදි වෙදයෙහි
යකාරචතුක්කෙන ලක්ඛිතං භුජඞ්ගප්පයාතං භවෙ. "නභෙ" ච්චාදි
පටිපාදං නභජරෙහි ලක්ඛිතා පියංවදා නාම. "වුත්තන්ත" ච්චාදි පටි
පාදං යස්සා නභා ජරා ච සා සුධීහි, පණ්ඩිතෙහි; ලලිතා වුත්තා.
"පම්" ච්චාදි පටිපාදං සජසසකාරෙහි ලක්ඛිතා පමිතක්ඛරා උදිතා.
කථිතා. "නන" ච්චාදි පටිපාදං නනභරකාරෙහි සහිතා සා උජ්ජලා
අභිහිතා කථිතා. "පඤ්ච" ච්චාදි මවයඤ්ච යවයඤ්ච පටිපාදං පඤ්ච
මසත්තමෙසු ජිනනා, යතීත ස්සෙපා; තදා වෙස්සදෙවී නාම. "වද
ති" ච්චාදි නජජායො ච යස්මිං තං තදා තාමරසං භවති. ඉති නිපා
තමත්තං. "කමලා" ච්චාදි යදි සයසකාරෙහි පරා යො සියා තදා
සා කමලාති ඤෙය්‍යා විදූහි - ජණෙහි.

"මනා"ච්චාදි යස්සා මනජරගා තතියදසමෙසු ච යති සා පහාසිනී නාම "වජ්ජ"ච්චාදි යදි ජභා සජා ගුරුකඤ්ච චතූහි නවමෙහි ච යති තදෙහ ජඤ්ඤසි රුචිරා. **අතිජගති.**

"නතෙ"ච්චාදි නතරසා ලහුගුරු ච භවන්ති සත්තහි ච යති තද අපරාජිතා. "නනභෙ"ච්චාදි නනභනලගා ඉති හෙඩා වුත්ත යති ච තද පහරණකලිකා. "වුත්තා"ච්චාදි යදි පථිපාදං තභා ජජං ගද්වයඤ්ච තද වසන්තතිලකා වුත්තා මුනීහි. **සක්කරී.**

"මිගෙහ"ච්චාදි තිගුණිතා සත්තලහු චුද්දසලඝවොකී වුත්තං හොති. අථ පච්ඡා ගො එවංසති සසිකලා.

"චසවී"ච්චාදි ඉධ සසිකලායං අට්ඨහි සත්තහි ච යති යදි සියා තද මණිගණනිකරො. "නනම්"ච්චාදි යදි නනමයයෙහි යුතා අට්ඨහි ච සත්තහි ච යති අයං මාලිනී. "භවති"ච්චාදි නජභජා රකාරසහිතා පභද්දකං භවති. **අතිසක්කරී.**

"නජෙ"ච්චාදි යදි නජභජරකාරා යද ගයුත්තා පථිපාදං සියුං තද වාණිනී සියා- අට්ඨි

"යම්"ච්චාදි යස්සා පථිපාදං යමනසභල්ගා සන්ති ඡසු එකාදසසු ච යති සා සිඛරිණී. "රසෙ"ච්චාදි නසමරසලගා යද සියුං ඡහි සත්තහිච යති තද හරිණී. "මන්දෙ"ච්චාදි මභනතතගගා සියුං (උතුහි) චතූහි ඡහි සත්තහිච යති තද මන්දක්කන්තා නාම. **අච්චට්ඨි.**

"මොත්තා" ච්චාදි යත්‍ර මතනා යනතියකාඤ්ච සියුං. අබ්බුත්ථි ඍසි, පඤ්චඡසත්තහි ච යති සා කුසුමිතලතාවෙල්ලිතා. **ධුති.**

"රසවි"ච්චාදි යත්‍ර යමනසරරගුරවො ඡහි ඡහි සත්තහි ච යති සා මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා. "අක්කී"ච්චාදි යත්‍ර මසජසතතගා බාදසහි සත්තහි ච යති සද්දූලවික්කීළිතං. **අති ධුති.**

"වුත්ත"ම්ච්චාදි යස්මිං තික්ඛත්තුං රජා ගුරුලහු ච තං වුත්තං නාමතො ඊදිසමෙව වුත්තනාමං තායෙසා. **කති**

"ම්රභනා" ච්චාදි අත්‍ර ඡඤ්ඤසි යෙන සඞ්ඛං ම්රභනා යත්තයඤ්ච යස්සා, යා ච තීහි යතියුතා, සායං සද්ධරා කිත්තිතා. **පකති.**

"භ්‍රෙ"ච්චාදි යත්‍ර භො තික්ඛත්තුං ච රනා අථ පච්ඡා ගුරු ච දසහි බාදසහි ච යති කථිතං භද්දකං ඤෙයයං. **ආකති.**

තතියො පරිච්ඡෙදො.

ඉදානි අඩ්ඪසමවුත්තමාහ. "විසමෙ" ච්චාදි. විසමෙ, පඨමතතියෙ පාදෙසු; යදි සද්වයං සලගා ච. සමෙ, දුතියචතුත්ථපාදෙසු; භකාරත්තයතො ගුරුද්වයඤ්ච යස්මිං තං උපචිත්තං. උපචිත්‍රකමිත්‍යපරෙ. "භත්තයෙ"ච්චාදි භකාරත්තයතො යදි ගද්වයං විසමෙ සමෙ තු නජජයා යදි පුනරෙව භවන්ති තදා දුතමජ්ඣා නාම

"යදි"ච්චාදි යත්‍ර විසමෙ සත්‍රිතයං සකාරත්තයං; යදි ගුරුයුත්තං සමෙ භත්තයතො ගද්වයං යදි තදා වෙගවතී. "තො"ච්චාදි විසමෙ තජා රතො ගුරුඤ්ච යදි එත්ථ සමෙ මසජා ගද්වයං තදා භද්දවිරාජං. "විසමෙ"ච්චාදි යදි විසමෙ සජා සගුරුයුත්තා සමෙ භරනා ගද්වයං තදා කෙතුමතී. "ආඛ්‍යා"ච්චාදි යදි විසමෙ තද්වයං ජො ගද්වයඤ්ච සමෙතු පාදෙ ජතා ජගා ගො ච තදා ආඛ්‍යානිකා. "ජත්ත" ච්චාදි යදි විසමෙ ජතජගගා සමෙ තු තද්වයං ජගගා චෙ තදා සා අඛ්‍යානිකා විපරීතපුබ්බා භවති. විපරීතඅඛ්‍යානිකාති වුත්තං හොති. "සසෙ"ච්චාදි යදි විසමෙ සද්වයතො සලගා ච සමෙ ච නභභරා තදා හරිණප්ලුතා භවති. "යදි"ච්චාදි විසමෙ නනරලගා. සමෙ නජජරා ච යදි තදා පරවත්තා නාම වුත්තමිච්ඡති මුනි. "විසමි"ච්චාදි යදි නද්වයා රයා ච විසමමුපගතා සමකෙ ච නජජරගා තදා පුප්ඵිතග්ගා. (ද්වයමිදං වෙතාලීයප්පභෙදො.) "සාසි"ච්චාදි අසමෙ රජා රජා. සමෙ තු ජරා ජරා ගුරු ච භවෙය්‍යුං. තදා සා යවාදිකා මතී. ජරවමතීත්‍යපරෙ.

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

———:[:++:]:———

ඉදානි විසමමාහ. "නඑක්ඛරෙස්වි" ච්චාදි. යද්‍යක්ඛරෙසු පාදෙසු යෙනාසු ආදිමහි වණ්ණා උද්ධං සනකාරා නභවන්ති. අණ්ණවා, චතුවණ්ණතො; උද්ධං යො භවති තදා වත්තං විඤ්ඤෙය්‍යං. පාදම්යෙන පඤ්චසු යුත්තානි විරාවත්තයසිලොකො පූරණීයො. "සමෙසම්"ච්චාදි සමෙසු පාදෙසු චතුරක්ඛරතො පරෙන ජෙන පථ්‍යාවත්තං පකිත්තිතං මුනීහි. "ඔජෙසම්"ච්චාදි විසමෙසු චතුරක්ඛරතො පරෙන ජෙන තමෙව පථ්‍යාවත්තං විපරීතාදි, විපරීතපථ්‍යාත්‍යපරෙ. "නකාරෙ"ච්චාදි යදි ඔජෙසු චතුවණ්ණතො නකාරො භවති තදා එතදෙව වුත්තං චපලාවත්තමිත්‍යුච්චතෙ. "සමෙ"ච්චාදි යස්සා සමෙසු ලො සත්තමො භවත් පිඞ්ගලස්ස විපුලා මතා.

"සෙති"ච්චාදි අඛිලෙසු පන සබ්බෙසු සෙතවස්සා මතා වත්තං අයමෙව. "භෙන"ච්චාදි සබ්බත්‍ර අණ්ණවා පරෙන භෙන තබ්බිපුලා

භකාරවිපුලා. "එවම්"ච්චාදි යදි සබ්බත්‍ර චතුත්‍ථා පරො රො තදා තතො සා එවම්ති තබ්බිපුලා රකාරවිපුලාත්‍යත්‍ථො. "න්වි"ච්චාදි ජලධිතො ච තො පරො තදා නකාරවිපුලා. "තවි"ච්චාදි චතුරක්ඛරතො තො පරො ච තදා තථඤ්ඤ, තකාරවිපුලා සියා.

"වත්තප්පභෙදො"තිමිනා චතුරුඩ්තාදිභෙදා වුත්තට්ඨානතො ගහෙතබ්බාති දස්සෙති. අවුත්තානම්පි සඞ්ගහෙතබ්බමාහ. "නදිස්සතෙ"ච්චාදි එත්‍ථ වුත්තොදයෙ යං ජඤ්ඤං නදිස්සතෙ පයොගෙ පන දිස්සතෙ තඤ්ච යදි විසමක්ඛරං ගුරුලහු නියමාභාවා විසමෙ පාදඤ්ච අඩ්ඛරාදිනියමාභාවා සාමඤ්ඤනාමතො ගාථා ඉච්චෙව ඤෙය්‍යාති යොජනා.

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

‡‡

වුත්තජාතියො.

වුත්තානි ච යථා පත්‍ථාරං දස්සිතානි තසාකල්‍යෙන තත්‍ථ සාකල්‍යෙන වුත්තපරිජානනත්‍ථං පත්‍ථාරාදයො නිද්දිසති. "පත්‍ථාරෙ" ච්චාදි. පත්‍ථාරෙ කත්තබ්බෙ සබ්බගුරු පාදෙ තාව කාතබ්බො. තස්මිං කතෙ සති ගුරුස්ස පුබ්බභූතා ගුරුතො අධො ලො. ලතො ච පරෙ සමා. උපරිමෙන පුනාධො ලතො පුබ්බ ගුරූති ච ඉමෙ නයො විධයො යාව සබ්බලහුපාදා තාව කාතබ්බා. යථාසම්භවං පත්‍ථාරො.

"නට්ඨස්ස" ච්චාදි යදෙතං වුත්තං නට්ඨං තදනෙනතුම්වජනො තදුයං විධී. චතුරක්ඛරෙ ජඤ්ඤසි දසමං වුත්තං කීදිසමිති පඤ්හෙ නට්ඨස්ස යො අඞ්කො භවෙය්‍ය තස්මිං සමෙ අඩ්ඪිකතෙ වීගිගතෙ ලහු භවෙය්‍ය තත්‍ර යං විසමං තස්මිං තු විසමෙ එකෙනාගනාතු කෙන සහිතෙ සමීතුං භූතෙ අඩ්ඪිකතෙ ගුරු භවෙය්‍ය යංයඤ්ච ලභ්‍යතෙ තං තං විසුං පන්තියා ලිඛනීයං. එවං නට්ඨං ලබ්භතෙ නට්ඨනයං.

"එකාදි"ච්චාදි යදා වුත්තං සරූපෙන ඤාතං කතමන්ති තු නඤ්ඤායතෙ තදුයං විධි. තං යථා විගුරුම්ජ්ඣං වුත්තං කතමන්ති පඤ්හෙ තදෙතං වුත්තං විරුද්ධං ලිඛිත්වා එකාදයො අඞ්කා අනුක්කමෙන ඩිගුණිතෙ පුබ්බභූතාය පත්‍ථාරලෙඛාය අධො ලිඛෙ. පඨමං එකං දුතියං ච තතියං චත්තාරීත්‍යාදිනා ලිඛෙත්‍යත්‍ථො. තතො මිස්සිතෙහි ලහුට්ඨෙහි සෙකෙහි උද්දිට්ඨං වුත්තං භවෙ සම්පජ්ජති ඉදං වුත්තං හොති. ගුරුස්ස ඨිතෙ අඞ්කෙ පහාය ලහුට්ඨෙ මිස්සෙත්වා අඤ්ඤංවානන්තුකාසෙඤ්චකං පක්ඛිපිත්වා යාවතිසඞ්ඛ්‍යාලභ්‍යතෙ තාව තාසා පූරණං වුත්තානි වත්තබ්බානි උද්දිට්ඨවිධි. "වුත්තක්ඛරෙ"

ච්චාදි එතස්මිං ඡන්දසි කති වුත්තානි සබ්බගුරූනි කති එකගුරූනී කානාදිනා යදි ඤාතුමිච්ඡෙය්‍ය තදෙවං විධි වුත්තස්ස එකක්ඛරාදිකස්ස අක්ඛරෙන සමා එකාදිකා සඞ්ඛ්‍යායො සෙකා ආගන්තුකෙන සඞ්ගිනායා උපරූපරි ලිඛිත්වා එකෙකහීනං කත්වා එකාදිනං උද්ධානෙ කතෙ සබ්බගුරුකාදිකං භවෙ. තං යථා චතුරක්ඛරෙ ඡන්දසි පඨමචෙකකං පුන චත්තාරි තීනි පඤ්චකානි භවන්ති තත්‍ථ උපරිතොපඨාය එකෙකං වජ්ජෙත්වා හෙට්ඨතො එකෙන ද්වෙන තිකෙන පුනපි එකෙන ද්වෙන පුනපි එකෙන උද්ධානං කාතබ්බං සම්මතෙ විධිමහි සබ්බගුරු එකං එකගුරූනි චත්තාරි ද්විගුරූනි ඡ තිගුරූනි චත්තාරි අගුරු එකන්ති යස්ස ච ගුරුක්‍රියා තථා සබ්බලහුක්‍රියාපි. තතො වුත්තං සබ්බලඝවාදිකම්පි දට්ඨබ්බං. එවං පඤ්චක්ඛරාදීසුපි එකෙකං වඩ්ඪෙත්වා න යොජෙතබ්බා. ගුරුක්‍රියා.

“ගුරු”ච්චාදි එකස්මිං ඡන්දසි කතිවුත්තානීති ඤාතුමිච්ඡාය තතොයං විධි. තං යථා චතුරක්ඛරෙ ඡන්දසි ගුරුක්‍රියායං අඞ්කසන්දෙහෙ තස්මිං විමිස්සිතෙ පිණ්ඩිතෙ වුත්තස්ස සඞ්ඛ්‍යා භවෙ. එකචතුඡචතුරෙකානිපිණ්ඩිතානි සොළසභවන්තීත්‍යතො. උද්දිට්ඨවිධිමහි අඞ්කසමුද්දයො එකසඞ්ගිතො ඉදං වුත්තසඞ්ඛ්‍යං සමානයෙ අඞ්කසමං කරෙය්‍ය එකවීචතුරඞ්කානි එකෙන පිණ්ඩිතානිපි සොළස භවන්තීත්‍යතො. වාසද්දො අවුත්තසමුච්චයෙ. තෙන එකෙකං විධාය චත්තාරි වාරානි ද්විගුණිතෙපි සොළසවා තිමමත්‍ථං සමුච්චිනොතී වුත්තං. සඞ්ඛ්‍යා විධාය වණ්ණෙන ගුණිතෙ වණ්ණා ලබ්භන්තෙන චතුසට්ඨි. තදඞ්ගුරවො ලඝවො ච චත්තිංසවණ්ණා ගුරුපිණ්ඩා මත්තාඡන්දවුත්ති. වුත්තසඞ්ඛ්‍යා.

“සඞ්ඛ්‍යා” ච්චාදි එකස්මිං ඡන්දසි පත්ථාරො කිත්තකමද්ධානං තිරියං ගච්ඡති කිත්තකමධොති ඤාතුමිච්ඡායමයං විධි. වණ්ණවුත්තානං සඞ්ඛ්‍යා ද්විගුණිතා එකනූනා විත්ථාරෙ ආයාමෙ ච සම්භවා වුත්තස්සඞ්ගා ඤෙය්‍යා. තස්ස පරිමාණමාහ. අනන්තරාන, ම්ච්චාදි ගුරුලහුනමනන්තරානංච ගුරුලහූනංච සමං එකෙකඞ්ගුලමෙවඞ්ගං, තං යථා චතුරක්ඛරෙ ඡන්දසි චත්තාරො වණ්ණාද්විගුණිතා එකූනා සත්ත භවන්ති. අතො සත්තඞ්ගුලානි තිරියමද්ධා වුත්තා. සොළස ද්විගුණිතා එකූනා එකතිංස භවන්ති. අතො එකතිංසඞ්ගුලානි ආයාමද්ධා. ඉතරවසෙනාපි ජානිතබ්බා අඞ්කසඞ්ඛ්‍යා.

ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

—×—

“සලලහතරෙ”ච්චාදි යස්සාපනාවං, සකලපිටකාතානයාදිකෙ ඤද සබ්බච තදනුරූපමනුභාවං අවලම්බ නියස්ස අභිමතස්ස

ඉට්ඨස්ස සිද්ධි පරිනිප්ඵන්නා තං කරො යො සො එදිසො පරමප්පො මයාපි න කෙවලං තෙනෙව සම්පාදිතො එසො ගුණගුරුගුණෙන සීලාදිනා පාසානඡත්තං විය ගුරුකරණීයො මහන්තප්පත්තො වා සෙලන්තරායතනනාමිකාවාසෙ ලොකසම්මතෙ වසතීති තථා වුත්තො සනාමෙනෙකා සීලා ථෙරපාදෙ මම ගුරු ජයන්තී ආසීවාදෙන පූජයති. තස්ස පීරගුණත්තා ථෙරො, පාදසද්දෙ පාදූනන්තු අච්චන්තාදරවසෙන.

“පරත්ථ” ඉච්චාදි පරෙසං සත්තානං අත්ථස්ස අසම්මොහලක්ඛණස්ස සම්පාදනතො හෙතුතො අධිගතෙන පුඤ්ඤෙන ජාතිජාතියං පරත්ථස්ස ලොකියලොකුත්තර සඞ්ඛාතස්ස සම්පාදනකො භවෙය්‍ය අහං න්ති, අත්තනො බුද්ධත්තපත්ථනම්ආවිකරොති.

“අවලොකි” ඉච්චාදි ඡප්පච්චයා පත්ථාරො නට්ඨනයං උද්දිට්ඨවිධි ගුරුක්‍රියා වුත්තසඞ්ඛ්‍යා අද්ධසඞ්ඛ්‍යාති එතෙ කස්මා පන එතෙ පච්චයාති චෙ පතීයන්ති එතෙහි අප්පතීතා විසෙසා සත්ථකාරානඤ්ච ඤාතා තිසයොති කත්වා එතෙ ච සාකල්‍යෙන සම්වුත්තෙන සෙව්ව අවලොකිනාමත්තෙන බන්ධනදස්සනමත්තෙන විනා ගුරූපදෙසංයථා සාධිතා නිප්ඵාදිතා ඤාතා. අත්තනො අනෙක පටිභානවිසෙසො දස්සිතො. එවමිම්පි පාණිනො අනුපාදාය පරිනිබ්බාණමිච්ඡිතමත්තම්පි සාධයන්තූති ඉමිනා ගුරූපදෙසරහිතංබොධිප්පත්තිප්පදෙසම්පි පත්ථයතීති.

වුත්තොදය විවරණං සමත්තං.

ධම්මො පවත්තතු චිරාය මුනිස්සරස්ස
ධම්මෙ ඨිතා වසුමතී පතයො භවන්තු.
කාලෙ පවස්සතු ඝනො නිඛිලා පජාපි
අඤ්ඤොඤ්ඤමෙත්ති පටිලාභසුඛං ලභන්තු.

සිද්ධිරත්ථු.

වුත්තොදය ටීකා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

අභිවන්දිය වන්දනීයසත්තිදං-ඉදමතිමතිසුධම්මාගධිං
දධාතු ලසතු මෙ සරස්සතී-මුඛකමලගතෙ සමුධනා· *

තත්ථාදන්ති නිද්දිට්ඨඡන්දොලක්ඛනෙ තාව සඤ්ඤාවිධානමාරභීයතෙ. **“සබ්බාදිමජ්ඣන්තගලාදිකා ම්නා භ්‍යා ජ්‍රා ස්තා”.** ඉදං තාව ලක්ඛණලක්ඛණීයගණසඤ්ඤාසුත්තං. සබ්බාදිමජ්ඣන්තගලාදිකා ඉති ලක්ඛණා. ම්නා භ්‍යා ජ්‍රා ස්තා ඉති ලක්ඛණීයගණා. තත්ථ සබ්බගලාදිකා ම්නා භවන්තීති සම්බන්ධො. භ්‍යාදිසු ච එවං ඤෙය්‍යා ගොවලොච ගලා. ආකාරො උච්චාරණත්ථො. එවං ම්නාදිසු. මාදයො තෙ අට්ඨගණා සමවුත්තාදිසු යොජෙතබ්බා. තෙසං විඤ්ඤාසො උදාහරණානි. ම. ⌣⌣⌣, සම්බුද්ධො. න, — — —, සුගත. භ, ⌣ — —, චක්ඛුම. ය, — ⌣⌣, මුනින්ද. ජ, — ⌣ —, ජිනින්ද. ර, ⌣ — ⌣, නිද්ධනො. ස, — — ⌣, භගවා. ත, ⌣⌣—, සොම්මොව. **“භොජනමාපි.”** ඉදං මත්තාගණසඞ්ඛාතසුත්තං. තත්ථ මකාරො මිගුරු. නකාරො චතුලහු. සෙසං පුබ්බෙව. මත්තිකො ලුජු. නිමෙසුම්මෙසාදිරස්සකාලෙන පවත්තො යො සො මත්තිකො ලහු. විඤ්ඤාසො උජු භවති. යථා, තෙන මත්තෙන මිමන්තා ගුරු. “වාගෙනනගවංසෙතා” පාදන්තෙ වත්තමානො ලොයුන්තට්ඨානෙ ගො භවති. විඤ්ඤාසො, වංසො.

“මනො පුබ්බඞ්ගමා ධම්මා-මනොසෙට්ඨා මනොමයා
මනසා චෙ පසන්නෙන-භාසති වා කරොති වා”ති

එත්ථ තතියපාදන්තෙ “න” කාරො ගුරුසඤ්ඤො භවති. දීඝො සංයොගාදිපරො ච. තත්ථ මිමන්තො දීඝො ච සංයොගාදිපරො සරො ච ආදීසද්දෙන නිග්ගහීතපුබ්බො ච ගුරුසඤ්ඤො භවතීති වුත්තං හොති. “කවිපාදයො ලොකා” කවිපාදයො ලොකා අක්ඛර සඞ්ඛ්‍යාලොකතො සිද්ධා. තත්ථ කාදයො නව පාදයො පඤ්ච යාදයො නවසඞ්ඛ්‍යා භවන්ති. නකාරඤකාරමෙව සුඤ්ඤා. වුත්තංහි,

* නතරලගුරු තිස්සුභද්දිකා

"කාදි ටාදි යකාරාදි–නවසඞ්ඛ්‍යා පකිත්තිතා
පඤ්චසඞ්ඛ්‍යා පකාරාදි–සුඤ්ඤාක්ඛරනඤ්ඤ ඉමෙ."

විරාමො යති. විරාමො නාම විරති. යති නාම පදච්ඡෙදො, සතු යති සඤ්ඤා භණිතත්‍යෙසා. සා ච යතිධාතුපාටිපදිකො නාමභෙදෙ භවති. සා යුගෙයෙව විසමං. සාච යති යුග පාදන්තෙ අස්ස භවති. පඤ්චඡප්පදීපි අත්ථි තාසං විභත්තං විභත්තං පදන්තමත්තෙන භවති. පඤ්චපදිකෙ විසමෙන පාදෙන භවති ඡප්පදි යථා.

"දසධම්මං නජානාති–ධතරට්ඨ නිබොධතං
මත්තප්පමත්තඋම්මත්ත–සන්තො කුද්ධොබුභුක්ඛිතො.
චිරප්පවාසි රොගී ච–ලුද්ධො කාමී ච තෙ දස."

පඤ්චපදී යථා

"බහූහි තෙ රාජකුලම්හි සන්ති
පිළන්ධනං ජාතරූපස්ස දෙවි
මුත්තාමයා වෙළුරියාමයා ච
කිං කාහසී දන්තපිළන්ධනෙන
උදඤ්හු සාතිස්සති ලුද්දපුත්තෙන."

අයුජ් නියමො නත්ථි. තෙන

"සාධිනසුලහෙමෙතෙ–නගිරෙවචජ්ජිජ්ජතෙ
මමෙව බලුඅත්ථිජනපති–පුජනසමත්ථරූපං සරීරධනං."

අස්සා දසක්ඛරෙහි පාදා භවන්ති.

තත්ථායුජ්පාදස්සාවසානෙ යති නජාතා තස්මායුජ්පාදන්තෙ විරාමො භවතීති නියමො. ලොකියවණ්ණෙහු. අත්‍ථ ලොකියවණ්ණෙහු වුච්චතීති සම්බන්ධො. චකාරො වෙදිකා පෙක්ඛන වුත්තො සො පණ්ණත්තාසම්භවත්තා නාවුත්තො. විසමාදයො වුත්තානිවාගති නානි. "එකාදිචතුවුඩ්ඪා" එකක්ඛරතො පට්ඨාය ඡබ්බීසති භවන්ති තතො එකෙකාඡන්දං චතුප්පදවසෙන චතුචතුඅක්ඛරතො වුඩ්ඪි භවති. තෙන පඨමච්ඡන්දසි වුත්තෙන චතුසු පාදෙසු චතුරක්ඛරානි දුතියෙ අට්ඨ තතියෙ ද්වාදසාති යාවඡබ්බීසතිමෙ චතුරක්ඛරාධිකසත මභවතීති දීපෙති. "තත්තනාමානි සෙසෙසු වුත්තෙසු" තෙසං නාමානි පරතො සෙසෙසු ඡන්දෙසු ආදිතො පට්ඨාය වක්ඛති. වුත්තං තං යථා. වුත්තං, අච්චුත්තං, මජ්ඣං, පතිට්ඨා, සුප්පතිට්ඨා, ගායත්ති, උණ්හී, අනුට්ඨුභ, බ්‍රහති, පන්ති, තුට්ඨුභ, ජගති, අතිජගති, සක්කරි, අතිසක්කරි, අට්ඨි, අච්චට්ඨි, ධිති, අතිධිති, කති, පකති, ආකති, විකති, සංකති අභිකති, උක්කතී, ති, ඡබ්බීසති., තත්ථ පඨමච්ඡන්දසි ද්වෙ වුත්තානි. දුතියෙ, චත්තාරි. මජ්ඣාය, අට්ඨ. පතිට්ඨාය, සොළස. සුප්පතිට්ඨාය, ද්වත්තිංසා.

ගායත්තියා, චතුසට්ඨි. උණ්හියා, අට්ඨවීසුත්තරසතං. අනුට්ඨුභස්ස ඡප්ප ඤ්ඤාසාධිකද්විසතං. බ්‍රහතියා ද්වාදසුත්තර පඤ්චසතං පන්තියා චතුවීසුත්තර සහස්සං. තුට්ඨුභයා, අට්ඨතාළීසුත්තරද්විසහස්සං. ජගතියා, ඡන්නවුතාධිකචතුසහස්සං. අතිජගතියා, ද්වෙනවුතුත්තරසතඤ්ච අට්ඨසහස්සඤ්ච. සක්කරියං, සොළසසහස්සාධිකතිසතං චතුරාසීති. අතිසක්කරියං, ද්වත්තිංසසහස්සාධිකසත්තසතානි අට්ඨසට්ඨි ච. අට්ඨියං, පඤ්චසට්ඨිසහස්සාධිකපඤ්චසතානි ඡත්තිංසානි ච- අච්චට්ඨියං, ද්විසත්තතාධිකඑකතිංසසහස්සානි ච ලක්ඛමෙකං. ධිතියා, චතුචත්තාළීසුත්තරසතං ච ද්වෙ සට්ඨිසහස්සානි ලක්ඛද්වයං. අතිධිතියා, අට්ඨාසීතුත්තරද්විසතානි චතුවීසතිසහස්සඤ්ච පඤ්ච ලක්ඛං. කතියා, ඡසත්තතුත්තරපඤ්චසතානි අට්ඨචත්තාළීසසහස්සානි දසලක්ඛං. පකතියා ද්වෙපඤ්ඤාසාධිකසතං සත්තනවුතිසහස්සං වීසතිලක්ඛං. ආකතියා, චත්තාරි අධිකානි තීනි සතානි ච චතුනවුතිසහස්සානි එකචත්තාළීසලක්ඛං. විකතියා, අට්ඨාධිකඡසතානි අට්ඨාසීතිසහස්සානි තෙඅසීතිලක්ඛානි. සඞ්කතියා, සොළසාධිකද්විසතානි සත්තසත්තතිසහස්සානි සත්තසට්ඨිලක්ඛානි කොටිමෙකං. අභිකතියා, ද්වත්තිංසාධිකචතුසතානි චතුපඤ්ඤාසසහස්සානි පඤ්චතිංසලක්ඛානි කොටිද්වයං. උක්කතියා, චතුසට්ඨාධිකඅට්ඨසතානි අට්ඨසහස්සානි ච එකසත්තති ලක්ඛානි ඡකොටීති ඤාතබ්බානි. ඉති සඞ්ඛ්‍යා විධානං. “සමමඩ්ඪසමංවිසමඤ්ච” සමවුත්තානි අඩ්ඪසමවුත්තානි විසමවුත්තානි කමෙන වුච්චන්තෙ චකාරෙන අඤ්ඤෙපි ජාතයො වුච්චන්ති. තත්ථ සමවුත්තං තාව. “ගො සිරි.” ගො ඉච්චෙකො ගුරු පාදෙ පාදෙ භවති. සෙ “සිරි” නාම වුත්තං භවති. තස්සෙදමෙකපාදෙ විඤ්ඤාසො ◡ අස්සොදාහරණං. ධම්නූ මතධී. (උත්තා) “ගා පී” පාදෙ පාදෙ ගුරුද්වයං භවති සෙ “පී” නාම භවති. විඤ්ඤාසො. ◡ ◡. උදාහරණං ධඤ්ඤී, යස්මිං, සාවෙ, තුසා. (අච්චුත්තා.) “රො මිගී” පාදෙ පාදෙ රකාරො භවති. සෙ මිගී නාම භවති විඤ්ඤාසො, ◡ — ◡. උදාහරණං. පාතුවො, සප්පුතො, කොසරී, විකතං“සො කුමාරී” පාදම්පති සකාරො භවති සෙ කුමාරී නාම. විඤ්ඤාසො. — — ◡, උදාහරණං. ගගණෙ, කුරරී, මුදිතා, චරතී. (මජ්ඣා.)

“රගා පුඤ්ඤා” පතිපාදං රකාරගකාරා භවන්ති සෙ පුඤ්ඤා නාම. විඤ්ඤාසො. ◡ — ◡ ◡. උදාහරණං. චක්ඛුමන්තා, දිබ්බමානං, තස්ස වණ්ණ, පාදරාගං. “නගා කුසුමා” පාදෙ පාදෙ නකාරගකාරා භවන්ති සා කුසුමා නාම. විඤ්ඤාසො. — — — ◡. උදාහරණං. චන්දානා, යතිජනා, පමුදිතා, මරුජනා, (පතිට්ඨා.)

“භාමිනී රලගා” එතෙ ගණා භවන්ති. සෙ භාමිනී භවති විඤ්ඤාසො. ◡ — ◡ — ◡. උදාහරණං. මත්තකුඤ්ජරං, නච්චගො

භාසං, තුඞ්ගාගාරං, රාජතෙ පුරං. (සුපතිට්ඨා) "තයා චෙ තනුමජ්ඣා" තකාරයකාරා භවන්ති චෙ තනුමජ්ඣා නාම. විඤ්ඤෙයො ◡ ◡ — — ◡ ◡. උදාහරණං. ධඤ්ඤා තිගගීතා, රත්තාඞ්ගුලිපාණී, සොණීතනුයුග්ගී, කඤ්ඤා තනුමජ්ඣා. "නසා මුකුලිතා" නකාර සකාරා භවන්ති චෙ මුකුලිතා භවති. විඤ්ඤෙයො. — — — — ◡ ◡ උදාහරණං. සුමුකුලිතාවා, කුසුමලතායා, භවතිඛනෙනං, යුවතී සුසොභා. "සමා සුචිමුඛී". සමා ඉචෙචෙත භවන්ති සුචිමුඛී නාම. විඤ්ඤෙයො. — — ◡ ◡ ◡ ◡. උදාහරණං. ඛණබොපිරොදී, අථ සාසමාගා සො, අපගවෙජලකඛි, යදිසාසුවිතතා "යමා සිඛණ්ඩිනී" පාදංපති යාදයො භවන්ති සිඛණ්ඩිනී නාම. විඤ්ඤෙයො. — ◡ ◡ ◡ ◡ ◡. උදාහරණං. සුරිඤ්ඤයාදූතං, නරිඤ්ඤපූජිතං, මුනිඤ්ඤපොමීතං, නමොසබ්බඤ්ඤුතං. (ගායත්ති.) "ජසගා කුමාරලලිතා" ජකාරාදයො භවන්ති චෙ කුමාරලලිතා නාම. විඤ්ඤෙයො. — ◡ — — — ◡ ◡. උදාහරණං. මුදූමධුරවාණී, පදුනදමයුතතා, සුඛී සුරතවිතෙතා, නරොතරවිසිසො. "ආරොහණං සභගා" සාදයො ගණා භවන්ති චෙ ආරොහණං නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ — — ◡ — — ◡. උදාහරණං. ජාතිමහම්බුධිනා, තාරසිතාතුජනං, කාරුණිකොභගවා, නැවිගතීජගතො. "උඞ්තා රසගා" රාදයො භවන්ති චෙ උඞ්තා නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ — ◡ — — ◡ ◡. උදාහරණං. ඉස්සරො කුරුතෙ චෙ, පාපකානඛිලානි, තස්ස හිනති නිවෙසො. කං ගුණා නසමෙඛා. (උණ්හි.) "භානලගා මානවකං" යජ්ජෙත ගණා භවන්ති මානවකං නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ — — ◡ ◡ — — ◡ උදාහරණං. යො සතතං සන්තමනො, සාසිපුනොවාදරතො, තස්ස මනො චාපලතො, මානවකං කීළිතකං "හංසරුතා දූභදූගා" භවයං ගවයං චෙ හංසරුතා නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ — — ◡ — — ◡ ◡. උදාහරණං- ජපපදබුඤ්ඤවිකිණණා, කොකිලනාදිතසාඛො, හාමිණිහාතිව සනෙතා, චූතදුමො කුසුමඩ්ඪො "දුරදුගා පදුමිණී. රවයං ගවයං චෙ පදුමිණී නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ ◡. උදාහරණං. සිතවාරිහි සම්පුණ්ණා, ඵුල්ලකොකාසසොගන්ධා, අණ්ඩජහාකුලාරම්මා, කඤ්ජිනී රාජතෙ භූමනා. "දුමදුගා විජ්ජුම්මාලා" මවයං ගවයං චෙ විජ්ජුම්මාලා නාම. විඤ්ඤෙයො. ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡. උදාහරණං, ජාතො නාථෙ දුක්ඛා සබ්බෙ, මුත්තා පායො සන්තං දුක්ඛං, ඵුල්ලං සබ්බෙසානං රම්මං, මෙමෙස ජාතා විජ්ජුම්මාලා, (අනුට්ඨුභ)

"නනමා භුජගසුසුභතා" **නකාරාදයො** භවන්ති චෙ භුජගසුසුභතා නාම. විඤ්ඤෙයො — — — — — — ◡ ◡ ◡ උදාහරණං. මණිභරිතපසම්භාතා, කනකහසුරභයොවාතා, පිකසිතකමලා වාපී,

දුමහිපතිතහීමොහො, "රජරා තරඞගවතී" රාදයො භවනති චෙ තරඞගවතී නාම විඤඤයො ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ උදාහරණං

යං තරඞගබුබ්බුලොපමං–තං මනුසසතංහි දුලලභං,
පාපමොදනෙ නරාධමො–නොතතමොතු සබ්බපාරගූ

"භමසා මනිමජඣා,, භකාරාදයො භවනති චෙ මණිමජඣා නාම විඤඤයො ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — — — ⏑ උදාහරණං. චතා යතානෙ තතං පෙකඛසිවං– පුණණසසඞකා ලීනමඤඤ, චාරුතරනෙත ච තත මිදං– භාමිණී ලීනො තොයධරෙ,

"රාතසා හලමුඛී" රකාරාදයො භවනති චෙ හලමුඛී නාම විඤඤයො ⏑ — ⏑ — — — — — ⏑ උදාහරණං,

උතතමාගමයති අයං–මජඣගො දලිතතිලකො,
කෙසරො සකලභුවනො–සාමකා බලු යුවතිසු [බ්‍රහතී)

"මසා ජගා සුඞවිරාඞිතං" එතෙ ගණා භවනති චෙ සුඞවිරාඞිතං නාම, විඤඤයො, ⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ — ⏑, උදාහරණං

මජඣාභකඛයුගොපමකඛණො
දිතනාගහී ජලඛගධාරිණො,
කොධා භකඛපටුඞ්දඨකො
කොපෙතෙ අහිභූතු සතතමො,

"මතයගා පනවං,, මකාදයො භවනති චෙ තං පනවංනාම, විඤඤයො, ⏑ ⏑ ⏑ — — — — ⏑ ⏑ ⏑ උදාහරණං,

නිසසඞ්ඛො භවබලුද දනෙතා
භාතිං භාපයමරණෙ සමමා,
ජාතීසං තව පරිසුඩා චො
සීලාදීහි ගුණධරො සතථා

"තජා ජගා උපඨිතා"* තකාරාදයො භවනති සා උපඨිතා නාම. විඤඤයො. ⏑ ⏑ — — ⏑ — — ⏑ — ⏑. උදාහරණං.

---

*අපට දකින්ට ලැබුන සියලුම වුතෙතාදය ටීකා පොත්වල මෙය "පනති" ඡඤසට ඇතුලත්ව මෙසේ තිබෙනනිසා චෙනස් නොකෙළෙමු. නුමුත් පෙළෙහි තගණ ජගණ ජගණ හා ගුරුවයකින් යුකතව "තුඨුභ" ඡඤසට ඇතුළත්ව පෙනේ. වෘතතරතනාකර යෙහි "ත්ජෞ ත්ගෞ ගුරුණෙයමුපසථිතොඃකතා" යනුයෙන්ද එයම සථිර වේ.

ජුතිහා විමලා පටිභාති සා
ඵලලා විටපි වකුලාදයො,
සතතා කාරුණාය වසංගතො
මාරසස වගා සුරධීතරො.

"තම්සා ගා රුම්මවතී" තාදයො රුම්මවතී නාම. විඤඤෙයො ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ ⏑ උදාහරණං.

ලොකධනානං කිනතු නිදානං
පෙණිකභාවං ජාතිසුරොසං,
ධඤඤධනානං භාගියභාවං
ජාතිසු තෙසං දානනිදානං.

"රජරගා මයූරසාරණී" එතෙ ගණා භවනති මයූරසාරිණී නාම විඤඤෙයො. ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

රාගදොසමොහමානදිඨී
එවමාදිනෙකපාපරාසී,
අතතහෙතුකනතහීනජාසා
දුකඛභාරමුබබහනති පචඡා.

"මභසගා විලසිතා" එතෙ ගණාභවනති විලසිතා නාම විඤඤෙයො ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — ⏑ ⏑ උදාහරණං.

ජනතාකාරං යදිතු වරඛගං
නෙතතා සාමා නමලදලාභා,
වතතං පීතං කරචරණා වා
මනතා ලකඛී විලසති තාසම්ං.

"මනරගා එකරූපා" එතෙ ගණා භවනති එකරූපා නාම. විඤඤෙයො. ⏑ ⏑ ⏑ — — — ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

රූපාදීනි ඡයි ගොචරෙයි
කිතතිං තෙ උපයාමෙති චිතතං
ධීරො තං නවසගො භවෙ චෙ
දුකඛං ඛෙපයති සො සවෙසු. (පනති.)

"තතජගගා ඉනදවජිරා" තාදයො භවනති ඉනදවජිරා නාම. විඤඤෙයො. — ⏑ — ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං,

ආවාසදානසස පනානිසංසං
කො නාම වතතුං පුරිසො සමතෙථා,
අඤඤත්‍ර බුඩා පන ලොකනාථා
යුතතා සහසෙසන මුඛෙන වාපි.

"ජතජගගා උපෙන්දවජිරා" ජකාරාදයො භවන්ති උපෙන්දවජිරා නාම. විඤ්ඤාසො. — ⏑ — ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

නිසින්නමෙත්ථ වජිරාසනස්මිං
තිලොකනාථෙ සනරාමරෙහි,
විධීයමානෙසු මහාමහෙසු
සමාරසෙනා සමුපාගමාසි.

"ඉමානෙව ඉන්දවජිරොපෙන්දවජිරානි පාදෙන ච අඩ්ඪයොගෙන ච මිස්සකානි ඉන්දමාලා නාම. තානි සොළසවිධානි භවන්ති වුත්තඤ්ච.

පාදෙන පාදත්තයතො ච අඩ්
අඩ්ඪයොගෙන ඡළෙව භෙදා,
ඉන්දන්තිමාලා බිලපුබ්බමිස්සා
පමාණතො සොළසභෙදභිණ්ණා.

"කථං? ඉ ඉ ඉ ඉ. උ උ උ උ. ඉදං මූලවුත්තද්වයං. ඉ උ උ උ. උ ඉ උ උ. උ උ ඉ උ. උ උ උ ඉ. උ ඉ ඉ ඉ. ඉ උ ඉ ඉ. ඉ ඉ උ ඉ. ඉ ඉ ඉ උ. පාදෙන පාදත්තයවසෙන ඉමානි අට්ඨ. ඉ ඉ උ උ. උ උ ඉ ඉ. ඉ උ ඉ උ. උ ඉ උ ඉ. ඉ උ උ ඉ. උ ඉ ඉ උ, අඩ්ඪයොගෙන ඉමෙ ඡ, තෙසු ඉ උ ඉ උ. උ ඉ උ ඉ. ඉමෙ ද්වෙ ආඛ්‍යානිකා විපරීතආඛ්‍යානිකා අඩ්ඪ සමවුත්තෙන ආවිභවිස්සන්ති සොදාහරණානි. සෙසෙසු ද්වාදසසු උදාහරණානි උපෙක්ඛිතානි ගන්ථලාඝවත්ථානි.

"තිභද්ගා දොධකං" භත්තයගරුයුගෙහිව දොධකං නාම. විඤ්ඤාසො. ⏑ — — ⏑ — — ⏑ — — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

යානි භවන්ති සිවස්සසතානි
බ්‍යාකුලකෙසරභුණ්ණවබුන්ති,
නිඛගගණාදිරසාසු භජන්ති
කොකනදානි න තානි න තානි.

"මද්තද්ගා සාලිනී" මො ච තවයං ගවයං චෙ සාලිනීනාම. යදි චතුහි තීහක්ඛරෙහි පදච්ඡෙදො, විඤ්ඤාසො ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ උදාහරණං.

සුධා සාමා සුප්පසන්නා යතක්ඛි
පිණසොණී දක්ඛිණා වත්තතාහි:
සංඛිත්තං සා නාතිලොමාවිතඩ්ඩි
ධඤ්ඤා කඤ්ඤා සාලිනී බ්‍යඤ්ජනානං.

"මභතග ගාවාතුම්මී" එනභගණා භවන්ති වාතුම්මීනාම විඤ්ඤාසො ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ උදාහරණං.

හංසප්පවත්තංපරුසා චිත්තගත්තං
වාසා සුධම්මල්ලිනසෙච්ච ගත්තං
නෙත්තං සුක්කා අධරං රාගහීනං
එතං චිත්තංවසගානං සභාවං

"ම්භනලගා භමරවිලසිතා" මාදයො භවන්ති භමරවිලසිතා නාම. විඤ්ඤාසො ◡ ◡ ◡ ◡ — — — — — — ◡ උදාහරණං.

මුත්තාකෙසා පවිරලකුසුමා
කණ්ණොසත්තං කුවලය මසිතං
වාසං චෙකං සසධර නිභවං
වෙසො නෙසම්මගයති මරණං

"රනරලගාරතුඩිතා" එසා රතුඩතානාම විඤ්ඤාසො ◡ — ◡ — — — ◡ — ◡ — ◡ උදාහරණං

උග්ගතාරුණ කරස්සමණ්ඩලං–නීරදෙජ සුර චාපමණ්ඩලං
සොගතං විජිත සොම්මමණ්ඩලං–පාතුවො පවරබාහුමම්ඩලං

"රනභග ගා ස්වාගතා" රකාරාදයො භවන්ති ස්වාගතානාම. විඤ්ඤාසො ◡ — ◡ — — — ◡ — — ◡ ◡ උදාහරණං

ලාඞ්ගලිකුසුමිතාසිතවල්ලී
දීපනී භවති භො ඉමම්පං
නීවසඞ්මර මානතු ඛිප්පං
නාසනීති දලිතා පරිපාතා

"නනසග ගාවුත්තා" එතෙ ගණා භවන්ති වුත්තානාම. විඤ්ඤාසො — — — — — — — — ◡ ◡ ◡ උදාහරණං,

සසුරභි කුසුම වනෙ රමෙමෙ
ඔමසති සඛිපතිකා චිත්තා,
භවතිහි තව සාපිතංහොති
නහිභවති කතමරාමාරො

"නනරලගා භද්දිකා" එසා භද්දිකානාම. විඤ්ඤාසො — — — — — — ◡ — ◡ — ◡ උදාහරණං,

ඛර භගලසමාන ආයතා
සසිරවි කරහගග ගීවතා
භමුකාපිඝිතාහිරු ලොචනා
කිම්භනායසි විප්පයුත්තතා

"රජරලගාමෙසි" අයං මෙසි සියා. විඤ්ඤාසො ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ උදාහරණං.

පාදපාඩිතාසිඤ්ජුපුරාභියා
හෙමමෙඛලාහිනාදිතාහිවා,
සඤ්ජුසන්තිකාගතාපලොභිතා
තාසුවීතරාගවාසපාතුවො.

"ජසයලගා සඞ්ගතා" ජකාරාදයො සඞ්ගතානාම. විඤ්ඤාසො.
— ⏑ — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑. උදාහරණං.

මතීඅසිතසද්දපමෙඝා වුතා
ඝනොඝිතභරාවුතාපබ්බතා,
ජලොඝවතතීරගාසිඛවො
ඝනාගමගමෙවවං වතතාතෙ.

"ජසතභගා උපඨිතා" ජාදයො උපඨිතා නාම. විඤ්ඤාසො.
— ⏑ — — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

පයොධර භරාණාසොනිතස්ස
විසාලලපභාසා භිඝගාමී,
නජාතතනුමජ්ඣ රොමරාජී
භුවෙ භවති සා ලොකෙසු බාලා.

"භතනගගා ලක්ඛිතා" පඤ්චයි යති භවති සා ලක්ඛි නාම.
විඤ්ඤාසො. ⏑ — — ⏑ ⏑ — — — — ⏑ ⏑. උදාහරණං,

ආභව ලොකෙ රවිසසිවත්තිං
පාලය සම්මාඛිලජනරාසිං,
අත්තනි ධම්මං කුරු නිරවජ්ජං
භූපති ලොකෙ ඉති භව සම්මා, (තුඞ්ගු,)

"රතභසා චණ්ඩවුත්ති" එතෙ ගණා භවන්ති චණ්ඩවුත්ති නාම.
විඤ්ඤාසො, ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — — — — ⏑, උදාහරණං,

තාපසො පි විපිනෙ ගුණධනකො
තච්චගොචරකතං සකනයනං,
නාරිඋප්පලවනෙ විගතමනො
ඣානතො පතති කොභිවිරගිතං,

"දුතදුරා පමුදිතවදනා" එතෙ ගණා පමුදිතවදනා නාම,
විඤ්ඤාසො, — — — — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑. උදාහරණං,

පුලිනගභිනතෙ මනො නෙමියා
පවනමයපවඝිතං වනතිතං,
ගහපහකරණසමුජෙජාතිතං
පයත මිවනිතසස භාතෙ තුවං,

"ජතා ජරා වංසඨං" එතෙ ගණා භවනති වංසඨං නාම, විඤ්ඤාසො, — ⏑ — ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ — ⏑, උදාහරණං,

සසීව තාරාගණ සමපුරකඛතො
ගිරීව මෙරුං පරිභණඩමනතරෙ,
සරෝ සුඵුලලමබුජකානනීකූපමො
වසී ජිනො ජෙතවනෙ පභඞකරො.

"තතජරා ඉනදවංසා" එතෙ ගණා ඉනදවංසා නාම. විඤ්ඤාසො. ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ — ⏑, උදාහරණං,

ලුඞාසයා නෙකතිකා ගුණගඝයා
කාමාතුරා සඤපනා දුරාසදා,
වජජා නරා සබබිරුතා හිතෙ රතා
යෙනාපි වංසපපභවා ගුණඤ්ඤුභි,

"චතුසකාරනෙතාටකං" මතනාරි ගණානි වෙ තොටකං නාම, විඤ්ඤාසො, — — ⏑ — — ⏑ — — ⏑ — — ⏑, උදාහරණං,

කරුණා තරුණී රමණී රමතෙ
හදයෙ සතතං සතියා සහිතා,
සමුණී සධනො මුණිනො වචනෙ
රමණා රමණා පවරෙ පවණෙ,

"නනමයා පුටොභා" එතෙ ගණා භවනති පුටොභා නාම, අඨහි විරාමො වෙ, විඤ්ඤාසො, — — — — — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑, උදාහරණං,

විමලජලතළානං බාලකඤජා
හමරමධුකරානං කණනාවා,
විපිනගතයතීනං භාවකානං
නුදති මහති ගිලහං පුපපමාසො,

"ජසජසා ජලොඬතගති වා" එසා ජලොඬතගති නාම, ජහි විරාමො වෙ, විඤ්ඤාසො, — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑, උදාහරණං,

භවනති හරියා බුදා පරිගිතා
නහනති ගිරයො විසුකකානරවො,
දවඝපමමා මිසිකාතතීනං
පුනදහහි ගමිපවුඬිනකරො,

“නයනයා කුසුමවිචිත්‍රා වා” එසා කුසුමවිචිත්‍රා නාම, ඡහි විරාමො, විඤ්ඤාසො, -- -- -- -- ◡ ◡ -- -- — ◡ ◡, උදාහරණං,

විගතී සතාරෙ කුමුදවිකිණ්ණා
සලිලමගාධෙ සසිනිභවත්තා,
දිසති සසඞ්කං විපුලතරක්ඛී
පිලපිහිතඞ්ගී ජයති තරන්තී,

“නභජරා පියංවදා” එසා පියංවදා නාම, විඤ්ඤාසො, -- -- — ◡ -- -- -- ◡ -- ◡ -- ◡, උදාහරණං,

ඛගගණෙහි විතතං මනොහරං
සකමලෙහි සරසී විභූසිතං,
මිගගණෙහි විචරිතභූතලං
යතිජනාධරමයාතිපාවනං.

“යචතුහි භුජඞ්ගප්පයාතං” චතුයකාරෙහි භුජඞ්ගප්පයාතං නාම. විඤ්ඤාසො.

— ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡. උදාහරණං.

පවුඩො මහින්දෙ පනාදො නිදාඝෙ
පහට්ඨඤ්ඤපුට්ඨා පනට්ඨා භුජඞ්ගා,
ජලන්දා ගිරින්දා මදද්දා ගජින්දා
සද්දප්පා ගජින්දා අචෙරා නරින්දා.

“චතුරෙහි සගවිනීතා” චතුහි රකාරෙහි සගවිනීතා නාම. යදි සත්තහි විරාමො භවති. විඤ්ඤාසො.

◡ - ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡. උදාහරණං.

සොමසම්පුණ්ණවත්තං පනට්ඨාහිතෙ
නීලකෙසා පි තුය්හං අහෙසුං සිතා,
ජම්භමො තොපුරෙ යො මිනුඤ්ඤා සිනෙහා
දානි කාලො උපාගම්ම පාතා ජහා.

“සජසසා පමිතක්ඛරා” එතෙ ගණා භවන්ති පමිතක්ඛරා නාම. විඤ්ඤාසො — — ◡ — ◡ — — — ◡ — — ◡ උදාහරණං

මදමානමොහභුජගාවසථං
කබයාදනෙකකුණපාවසතං,
පිලකාදිසත්තුනිලයං කරජං
වසරො කරොති වසමාවසථං

“නභභරෙහි දුතවිලම්බිතා” භාදයො භවන්ති දුතවිලම්බිතා නාම විඤ්ඤාසො — — — ◡ — — ◡ — — ◡ — ◡ උදාහරණං

උපගතාපි වරං පටිවාදිනි
තවදනී සවණිය ච වාදිනා,
සම්හාමෙව උපාගමුපෙක්ඛතා
තවදනෙ සතයා යදි චක්ඛුමා

"දුම්දුයා වෙස්සදෙවී" මයවයෙහි වෙස්සදෙවී නාම පඤ්චහි යති භවති විඤ්ඤෙය්‍යා

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ උදාහරණං

ඡද්දෙක්ඛා චෙ හො කොලියානං සභාවො
උක්කංසො මෙථා මජ්ඣිමෙ වාපි සන්තො,
නොපෙක්ඛෙන්ත හො දුත්මිනාදිසබ්බං
මූලක්ඛක්ඛගෙහා කණ්ණකී ගොචනාලී

"නජභාසා නවමාලිනී" එසා නවමාලිනී නාම විඤ්ඤෙය්‍යා — — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ ⏑ උදාහරණං

නිපතිතමාලමාකුලිතසෙසං
රවිදිතදන්තමණ්ඩලකපොලං,
සකිනිභකොධරාගම්විනිද්දං
කථයතිපො මුඛං රතිවිමද්දං

"දුනදුරා පමුදිතවදනා සා" නරවයෙහි පමුදිතවදනා සතතහි විරාමො භවති. විඤ්ඤෙය්‍යා

— — — — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ උදාහරණං

අවිදිතවිභවා බුවාබධායයො
පතිභයසමයාතපුගගාරජා,
අපරිමිතකථාතරාලෙ භයං
සුබලියකිම්වෙපා විපොවිනා, [ovb බහ HO. P957 last]

"මහසමා සොදාවිනී සා" එසා සොදාවිනී භවති චතූහි ඡහි විරාමො විඤ්ඤෙය්‍යා

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ උදාහරණං

නාගාසනෙන ජලමද්නාගා සෙලා
සෙලායනෙන සිසිදීසිනීලා මෙඝා
මෙඝානීකෙ තුපහතරූපා තාරා
තාරායනෙන දිසිදිසිසොදාම්ඤෙඤ (ජගතී)

"ජභසජගා පසංසිනී සා" එසා පසංසිනී. තීහි විරාමො විඤ්ඤෙය්‍යා. — ⏑ — ⏑ — — — — ⏑ — ⏑ — ⏑. උදාහරණං.

වසී ජිනො කුසුමිතබාලපාදපො
මධුබ්බතො පමුදිතමත්තකොකිලෙ,
සුසීතලෙ සකමලවාපි දීඝකෙ
සපාරලී වන මිව නන්දනෙ වනෙ.

“මතනසගා මත්තමයූරං” ඉදං මත්තමයූරං නාම. විඤ්ඤෙය්‍යා. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ -- — ⏑ ⏑ — — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

මත්තා යොධා වම්මවන්තා නෙකවිකුම්භා
කත්වා යුද්ධං සබ්බනිසායං ජිපිමෙජෙසි,
සන්තා සීසෙ ධුත්තනරං එව නිහුඩා
නිද්දායන්තෙ විසඨනසම්ංතුනිබ්බඩා:

“සජසජගා විජයනන්දිනී” සාදයො භවන්ති විජයනන්දිනී නාම. විඤ්ඤෙය්‍යො. — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — ⏑. උදාහරණං.

සුජනා ජනා ජයති යෙන කෙනචි
සවණෙන පාති ලපිතං සුභාසුභං
වචනෙන උග්ගරති තෙසු සාධුකං
උදරග්ගිනා ඩහති චෙ අසාධුකං.

“මගභාසගා භද්දසා” අයං භද්දකාම. චතූහි යති භවති. විඤ්ඤෙය්‍යො. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — — ⏑ ⏑ ⏑. උදාහරණං.

ඵුල්ලො ඵුල්ලො ඉති වදති ජනො කොයං
ඵුල්ලො ඵුල්ලො නහි පිහිතවසො දෙහො,
පඤ්ඤා පඤ්ඤා යමිදසම්භීතො වාගි
සචායං ඵුල්ලො නිබිලගුණවසා ලොකෙ.

(අතිජගති.)

“මතනසගගා සම්බාධා” එසා සම්බාධා නාම පඤ්චහි යති භවති, විඤ්ඤෙය්‍යො. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — — ⏑ ⏑ ⏑
උදාහරණං:

භත්තාවන්තාමබ්බු මුඛම්දමනලංකාරං
සස්සුස්සාසෙ භාකුටීනවිරහිතො නෙතෙනා
සෙසරං වාසීනා පවදසිනවසංභාවං
කො තෙ සම්භාවෙ සුතනුමයිචිරප්පනෙත.

“නනරසලගා අපරාජිතා” එසා අපරාජිතා, සත්තහි විරාමො ච, විඤ්ඤෙය්‍යො. — — — — — — ⏑ -- ⏑ — — ⏑ — ⏑. උදාහරණං.

අභිහතනයනං සධාහමලානනං
ඝනඝනදසනපන්තනවසම්භනානනං,
පභිපිලරසනංවහුජ්ජණාවත
සුභාභුතිමපරං සාරිස්සසි මඬණං.

‘‘නනභනලඝා පහරණකලිකා, නකාරාදයො භවන්ති පහරණ කලිකා, සත්තහි විරාමා වෙ. විච්ඡෙදො. — — — — — — ⏑ — — — — — — ⏑. උදාහරණං.

සිඛිනිහනයනං භකුටිතභමුකං
ඛරතරවචනං පහරණසකරං,
ඝගභවිමදනං පරුසමුපගතං
ජිනි දසිදමනො සමුතිඅවනමො.

‘‘තභජජගගා වසන්තතිලකා’’ ඉදං වසන්තතිලකා නාම විච්ඡෙදො. ⏑ ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — — ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

සම්බුද්ධමුත්තමමුදුම්මනහස්සණං
සත්තුත්තමං දසබලං කරුණානිවාසං,
සක්කාරභාජනමභාජනමඬ්ගනානං
සඬ්ඝය තෙන සතතං සිරසා නමාමි.

‘‘රසජභගගා මත්තාසී’’ සත්තහි විරාමා වෙ මත්තාසී නාම. විච්ඡෙදො. ⏑ — ⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — — ⏑ ⏑. උදාහරණං.

ආසයාපිරමුලාදිසිහි වුඪා
සාවලසසුවිරුඨාසුවපඞසමාතා,
භපපුරිසගණානං මානසා විසරුක්ඛා
පඞ්කාදෙසසාදුප්පීතාවපාලිතරුක්ඛා.

‘‘රජරජලගා හමරපන්ති සා’’ අට්ඨි පදච්ඡෙදෙ හවති භමරපන්ති නාම, විච්ඡෙදො, ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ - - — ⏑ උදාහරණං.

වඤ්ඤුසුරසඤ්ඤතායමානතුංදකානං
විජ්ජුපංකජානවෙනිරාදවාකජනී
භාමිනිවිතො නපීතිවෙන සොකි හවෙ
නික්ඛවෙ අපෙසලෙලා සයානි මාදිසිකා

‘‘භජසනගගා විලාසිනී’’ නවහි පදච්ඡෙදෙ භවති, විලාසිනී නාම. විච්ඡෙදො ⏑ — — — ⏑ - - — — ⏑ — — — ⏑ ⏑, උදාහරණං

කුඤ්ජරකරො සුළභුජානනමිත්තුනං
මඤ්ජරසිලාතලසමොරසමුද්දරං
අඤ්ජනනිභෙහකරුග කුඤ්චිතසුකෙසං
තඤ්ජනමවාඤ්ජිතකාලිංසුගතම්භෙද,

සක්කරී.

"චතුනසා චන්දවත්තා" චත්තාරො නකාරො ච සකාරො භවති සා චන්දවත්තා, විඤ්ඤාසො — — — — — — — — — — — — — ◡ උදාහරණං.

අතිරුචිරසිඛරසමසිදදසනං
විකසිතකමලදලරුචිරමධරං
තවමුඛකමලදමනසිතනයනං
ජනයති සුතනුමමමදනමතුලං

"සා ච ජති මාලා" සා චන්දවත්තා ජති විරාමො චෙ මාලා, විඤ්ඤාසො — — — — — — — — — — — — — — ◡, උදාහරණං

සසිනිභමුඛිනතවභවතිභසමයා
කනකරුචිරතනුගතපරිකලනො
ඝනවරමණිකිම්පරිචිතඉම්බං
සමසිතපරුසයයසිපරුසයජනො

"සා ච මණිගණනිකරො" සා චන්දවත්තා අට්ඨි විරාමා චෙ මණිගණනිකරො නාම, විඤ්ඤාසො-- -- -- ---- -- -- -- -- -- -- -- -- --◡උදාහරණං

භුජගිභහරිමගඛනුතරදුරිතං
භයජනනකරුනමිගනිසිචරිතං
වනගිරිගුහගත සුභමුනිතනයො
භවවිභවකිරියමසිම්භිකුරුතෙ.

'මරම්භායා කලාඪා" සතනාගි පදච්ඡෙදෙ චෙ කලා නාම. විඤ්ඤාසො. ◡ ◡ ◡ ◡ — ◡ ◡ ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡. උදාහරණං.

කොතාරංඤෙ සුසානෙ වාසං කරොනෙකාකොවා
අවජ්ඣිසොමිනස්සා කො තස්ස ලාභො භිනෙනං
භොතං ජානාති විරො බුද්ධස්ස පුත්තො විසෙත්තා
නිබ්බාණත්තං සයොනං ඊරෙහති තුඤ්ඤෙති තස්මා.

"නජභජරාසු කෙසරා" නාදයො කෙසරා නාම. විඤ්ඤාසො — — — — ◡ — ◡ — — — ◡ — ◡ — ◡. උදාහරණං.

ජලචරගුම්බකීළිතසුගම්භීරභාදිකං
පමුදිතනෙකසාරසකුලෙහි සෙවිතං
භමරගණෙහි සෙවිතසුඵුල්ලසාරසිං
සරමසීගයහ වා සමුපගතො සො යති.

“රජරජසා සක්විණීයා” සත්තාහි යති භවති සක්විණීනාම විඤ්ඤෙය්‍යා. ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — — — ⏑. උදාහරණං

භානුකූටසෙවිතං මිගිඤ්ඤබගගවිමලං
හිමගිරුගජ්ජිතං භයානකානනතලං
සන්තුභසපමුඛිනිං රතිසබ්බයාභසිකකො
මිං නමෙදප්පබ්බහෙතවෙ සවීරපවරං

“නනමයයා මාලිනී සා” එතෙ ගණා භවන්ති මාලිනී නාම, අට්ඨහි විරාමං, විඤ්ඤෙය්‍යා, — — — — — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑,

මහති ජලධි රඤ්ඤො වීචි බාහාහි පුඤ්ඤං
භුජගසුරනරානං මොලිමාලාහි පූජා
විමලසසිනිභා සා නිම්මලාපාරතීරං
සුගතවරණකඤ්ජං තං නමෙ මුඛනාභං,

අතිසක්කරී.

“භරනිනගා උසභගතිවිලසිතා සා” භරෙහි නකාරත්තයෙහි ගෙනව සහිතා සත්තහි විරාමා චෙ උසභගතිවිලසිතා නාම. විඤ්ඤෙය්‍යා. ⏑ — — ⏑ — ⏑ — — — — — — — — ⏑
උදාහරණං.

එසසරොපසන්නාමනවසිතබගකුලො,
කඤ්ජකකුතාපීයමුහයතට්රුභවනෙ
සාරසහංසජප්පදකුලනිජනිජගතො
අම්මහරොවරොවිලසතියතිනාවචනෙ.

“රවතුනගා ලලනා සා” චතුහි විරාමා ලලනා භවති. විඤ්ඤෙය්‍යා. ⏑ — ⏑ — — — — — — — — — — — ⏑, උදාහරණං,

බාරුහීරුණීසිතසුහිසිතසම්දසනං
ලොකලොචනහරමකිනවකමලනිභං
භාතිභාවිනීතවකුවලයදලනයනං
සූරුසුබහවදමනමතිසුහම්දම්බලං

“නජභජතගා චඤ්ඤලෙඛා” එසා චඤ්ඤලෙඛානාම, විඤ්ඤෙය්‍යා, — — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑, උදාහරණං

සුවිසිතවනන්තලෙබමුදිතෙ නීසායං බහු
තරුනිවහාහකෙතුමුනිසොභතාතාවදෙ
වනමතිභාතිකුන්තකුසුමාමුදලිකුලං
සුවතිපරොජනොතිදුඛිතෝසතොයාපරෙ

"නජභජරගා වන්නිකං'' එතංවන්නිකං නාම. විත්ථාරොසො
— — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — ⏑ —. උදාහරණං.

සුවිසිතබාණපාණිනිසවාසනෙපුලිනෙන
සරුසිරපානිගීමවදනොවහාවනමති
ගිරිදරිනෙතසුසීතලවනෙහසුකාමගිණො
දධතිසජන්තූනාහරියමෙවසංසයස්ස.

"ජරජරජගා චිත්තභාගජා'' නවයි විස්සරාමා ච චිත්තභාගා නාම. විත්ථාරොසො — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑ උදාහරණං.

සුඵුල්ලපාදපෙහි චාරු තුඞ්ගපබ්බතෙහි ච
පහූතපඞ්කජෙහි ජම්බුසීතලෙ සරෙහි ච
නවම්හි තාපසා වසන්ති සාමුසාබහක්ඛිනො
සතාසසිංයඞ්ගීකාතිකිත්තරාය භායකා.

(අෂ්.)

"නසමරසලගා හරිණීපා'' සත්තහි විරාමො ච හරිණී නාම
විත්ථාරොසො — — — — — ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ — — ⏑ — ⏑
උදාහරණං.

ජලනුරපණවජ්ජාතාභොගොපුම්සසදධනී
විසවිසමද්ධාවෙවාදීනොදවාලපජ්වනො
පධසිතුහපාහාතොහුස්ජඔපාතිනදරනකා
භුජගපතිතොදරෙකොපොමුතොසම්ගොතසා.

"යමනසභල්ගා සිඛරිණී'' එසා සිඛරිණී නාම. විත්ථාරොසො.
— ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — ⏑ ⏑ — — — ⏑. උදාහරණං.

නවතතංසංරම්භාදධරමනිසන්තඤ්ඤකලුසං
නඛාහුනිතාසිණො ඵලමිසිමසුඛබහවසිතො
සරීරංහන්තකණ්ණසිතසධන්තුමමණ්ඩලනගං
සභාගගාවාගාජාජම්ධිරතුපුබ්බාභගවතො.

"ජසජසයලගා ධරණී සා" අට්ඨහි විරාමො චෙ ජකාරාදයො ධරණී නාම. විඤ්ඤෙය්‍යො. — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑. උදාහරණං

විසජ්ජ සුසරක්ඛිතුං සපදිසම්පතීපක්ඛවසු
වසන්ති ගජමුත්තතං සමධිතුඞ්ගනඞ්කුසං
ජගතානුසරං වරොරුහදයෙසු නාරීවතො
ඛිත්තත්තිතවසිඤ්ඤුවාරතරුමඤ්ජරීතොමරා

"සරනභනලගා වංසපත්තපතිතඞ්ගා" භාදයො වංසපත්තපතිතා. අට්ඨහි විරාමෙහි. විඤ්ඤෙය්‍යො

⏑ — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — — — — — — ⏑ උදාහරණං.

පුප්ඵසමුජ්ජලී කුරවකා නදති පරභුතො
කානනමසොකපුප්ඵසහිතඤ්චලලති කිසසං
චූතසුගන්ධගන්ධි පවනො භමරඋතුවහෙ
ගම්පතිකානනෙසුසධනුවිචරති මදනො.

"තජභජජලගා කොකිලා කානනා" විඤ්ඤෙය්‍යො.
— — — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — — ⏑ — — ⏑.

උදාහරණං

නභණන්ති පාපිකං භණන්ති සුසුඛං වචනං
භවන්ති කායිකං අවිකලො ඉධ සාධුජනො
අදුතියකො වසී තිනිතිපී යදී සාධුජනො
ඉධපරතාව ගොචරගතො නචවිඤ්ඤතී සො.

"මභනතතගගා මඤ්ජුකකනකා" චතූහි ඡහි විරාමා මඤ්ජුකකනකා විඤ්ඤෙය්‍යො

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑. උදාහරණං

යො යං දුමනො ජලජදහනෙ පුණ්ඩරීකෙ නිසින්නො
තාලාපෙන්තො අධිකරණිතං චඤ්චලෙඛාව භාති
උඩ්ඩං ඛිත්තො ගගණතලගො මත්ථකෙ තස්ස රඤ්ඤො
යොයං ලොකං අවතු සතතං දන්තධාතුම්පි තස්ස.

(අවචඞි.)

"මතනයතතගෙහා කුසුමිතලතාවෙල්ලිතා" මාදීහි ඡහි රචිතා කුසුමිතලතාවෙල්ලිතා නාම. පඤ්ච ඡවිරාමා. විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑.

උදාහරණං.

යං රූපං ලඞ්කාවබුද්ධකරතලෙ විජ්ජුලීලඞ්කරොති
භූදෙවාසීසෙ රචිතරචනා නාසමොලිං ච ධතො
සබ්‍රහ්මාදීනං මණිමතථලා භද්දකුම්භොව භාති
භද්දනතං වන්දෙ තිදසභවනෙ සත්ථුචූලාමනග්ඝං

"සතජනභසා කමලා" විඤ්ඤෙය්‍යො.

— — ⏑ — — — — ⏑ — — — — ⏑ — — — — ⏑

උදාහරණං

සුරභීකනමුදුසීතලජලගාරවපතනෙ
රුතකොකිලනිකරාකරමදමොදිතපවනෙ
සතරාමරමහිතාමුනි වසතෙ සහ සගණො
අමතොසිතජනතාවුතභගවා ඉසිපතනෙ.

(මුනි.)

"මසජසතතගා සද්දූලවික්කීළිතං" විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑

උදාහරණං.

තිට්ඨන්තං සුගතං තිලොකමහිතං යො පූජයෙ සාදරං
යො වා සාසපබීජමත්තමපි තං ධාතුං නරො පූජයෙ
තෙසං පුඤ්ඤඵලං සමානමිති තං චිත්තප්පසාදෙ සමෙ
ඤත්වා තං පරිනිබ්බුතෙපි සුගතෙ ධාතුබ්බුධො පූජයෙ

"මසජසතතගා වායුවෙගා" ද්වාදසක්ඛරෙහි යති. භවති වායුවෙගා නාම. විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ — ⏑ — — — ⏑ — — — — — ⏑.

උදාහරණං.

නීලෙ විජ්ජුමාලඞ්කතොරුසිඛරෙ විපුලජලධරො
ඛමහිවජනනමුදූරධීරනිනදෙ ඛරදමිතලවො
කෙකාරාවමයො විමුඤ්චති මුදූහුජරිපුකුසලං
සම්පතෙන ජලදාගමෙති සිසිරො විසරති පවනො.

"යමනසරරගා මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා චෙව" ඡහි ඡහි විරාමො මෙඝවිප්ඵුජ්ජිතා නාම. විඤ්ඤෙය්‍යො.

— ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ — — — — — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡

උදාහරණං.

හානනෙත ලොකෙකයං අපගතදයාවලොභෙහතූහි පාණං
චුණෙහ නොගෙ සත්තා තහයති හාවෙ සංසරන්තා භවස්මිං
විසාසාඅපායූසන්තතකපණා හීනපුඤ්ඤා ජළා ච
භවනෙත්තොත්තස්මා ජහථ සජ්ජනා පාණඝාතෙසු සඞ්ඛා.

(අතිධුති.)

"මරනානයසලගා සුවදනා" මාදයො භවන්ති සුවදනා නාම.
විඤ්ඤාතසා.

◡ ◡ ◡ ◡ — ◡ ◡ — — — — — ◡ ◡ ◡ — — — ◡

උදාහරණං.

යම්පීතං හනති සඤ්ඤං කලුසයති ච වුද්ධිම්පි මයති
ලජ්ජාදිවජ්ජිතනාතීමතිමවහරතිරොසං ජනයති
මොනසන්ති පීතිමග්ගං මලිනයති කුලං චුත්තනකුලසති
තං තමෙමොපානසඤ්ඤ යදි පිබති නරො මච්චුසපිබති.

"තිරජලගෙහි වුත්තං" රජනභයෙහි මීහි ච වුත්තං නාම භව
ති. විඤ්ඤාතසා.

◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ —

උදාහරණං.

පුප්ඵුල්ලවජ්ජලෙ සබණ්ණමෙව මණ්ඩිතෙසු කානනෙසු
මත්තකොකිලාලිබුන්දකූජිතෙසු සබ්බමෙව වාධිමෙවන
වාපබාණපානිමාරමාසුයොධපෙජතීභාවනාබලෙන
තිණ්ණසඞ්ඛණමායතෙන සායකෙන යාති නිබ්බුතිහජොව.

"භරනභරසලගා දෙවවරතා" එතේ‍යාගණාදෙවවරතා නාම
විඤ්ඤාතසා.

◡ — — ◡ — ◡ — — — ◡ — — ◡ — — ◡ — — — ◡ — ◡.

උදාහරණං.

ගොතමම්ංගලෙ සකසකාහිනදුමමනොහරතෙහරියො
බ්‍රහ්මනරාමරාදිජනතාපකාරුසුමෙපචුරාමහං
ජාතනමම්බරං විවිධරාගවිරාජතෙහි ධජෙහිතුං
ලසසවිජාතකාමනුජදෙවවරාලසන්තිපමොදිතා.

(කති.)

‘‘මරභනයයීහි සඬරා නථා’’ විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – – – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

උදාහරණං

මාරිසෙසා භීරුරුඬො මරපරුසගිරො රුඪිදඩෙහි භීමො
රතනකෙතො සප්පනාගරො සපහරණකරො සීනතුණ්ඩොහඤ්ඤභො
නානාසෙසි භීමසෙනා පරිමිතරහිතො මාරවාහී වහසෙනා
ඤතනං ගන්ත්වාන මාගෙරා අපගතවිජයො ගච්ඡි දිස්වාන සත්ථුං

‘‘නජභයසජරෙහි ලපොපා නථා’’ විඤ්ඤෙය්‍යො.

– – – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ ⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

උදාහරණං.

රතනමයෙ අකාසි භගවා මානුසකොපි සංසදෙ පුරෙ
සකලසරීරතො විනිගරෙතොදකඅගගතොවචඛකමෙ
මුනිමනුදෙවතාදිමනවිම්භිකාරපාටිහාරියං ජිනො
කුවතපවිස්කානවිධමානිමදවිම්මදෙ අකාසි යො.

(පකති.)

‘‘භනිරනගා මාධුරිකා නයෙන’’ දසහි විරාමෙ මාධුරිකා නාම. විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑

මච්චුපරායනෙ පරමදුඛලෙ ජගති නොයබුබ්බුලසමෙ
ව්‍යාධිජරාකතකෙ ව්‍යසනභාජනෙ රුදිතසොකසල්ලවිගතො
කඤ්චුතුමඛබාහුරවසො භගිච්චමිහ යත්‍ර තම්භයගතං
තත්‍රසනව්‍යථො විසයගොචරෙ හමයසිඤියානිනසමෙ

(ආකති.)

‘‘නතීජගලගෙහි අසලලීතෙපි නකකං’’ නකාරජගතතයෙහි ච ලඝුගුරූහි ච අසලලිතං නාම. එකාදසහි. විඤ්ඤෙය්‍යො.

– – – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ – – – ⏑ – ⏑ –
– – ⏑

උදාහරණං.

මිකරතසෙලසිතාසිසදිසමම්වාතවලිතො පවාලවිටපො
පකුරිතහිමනකකමකරා භනතා බුසිහොරිවාරණරුසො
විවිධවිකිණ්ණසොමණිරණා නතවිප්ඵුරිතනිම්මලොදරජලො
සජලපයොදගජ්ජිතරවෙසපාලයතූ වොකුලං ජලනිධි.

“ම්මතනතනලගා මත්තකීළා ගණා” අඩ්ඪි පඤ්චහි ච විරාමා මත්තාකීළං. විඤ්ඤෙය්‍යා සා.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — — — — — — — —

— ⏑

උදාහරණං.

විජ්ජුං නඩං කාතනඩංකාකිස සුරපතිනුසුපඝනජලගතො
පාතාසන්නකදලිසෙලා ද්‍රුතමුපලවිවරනිපතිතසලිලො
සාරූකමෙපා චණ්ඩො වාතං තායපරිපතිතසිසිරඵුසිතනයුතෙ
පෙනාසුතතාතිණ්ණානයෙජ්ජ තීනවසලිලසුවිසරමුපගනවා.

(විකති.)

“භතනසභභනයා නකවිනණ” ඉමෙ අඩ්ගණෙහි තං සිපච අභනවිරාමා. විඤ්ඤෙය්‍යා සො.

⏑ — — ⏑ ⏑ — — — — — — ⏑ ⏑ — — ⏑ — — — — —

— ⏑ ⏑.

උදාහරණං.

කාමවසෙසෙණො නව සබ්රමනො සමපතී සුසසනී නිසිසසි පාදං.
දුබ්බලගතෙනා පපතිනිසයනො නිසසසිතාකුලවිගලිතධීරො
පඤ්ජලපිණ්ඩො පණමති සිරසා සුවාවධාරණසරමනනනං
මානවකො යො අපවිධිපුරිසො ධංසතු මෙ පලම්තකුරුනක්.

“සිනජරා මෙඛමාලා” එහි නකාරෙහි ජහි රකාරෙහි ච රචිතා නවහි යති සා මෙඛමාලා නාම. විඤ්ඤෙය්‍යා සො. — — — — — — ⏑
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑.

උදාහරණං.

ඛලකිසලයසොභිතා සොකසාලාපියාලම්බපුන්නාගනාගාදිහි
නාරුභිරුරුභිරුජ්ජලම්මනාපුංකොකිලො නාදිතං භූසිතං කානනං
ඊනසිතකමලුප්පලාමොදකාබකාමො වාතයොණකාබ්
ණාතො නිලො
නව සුභනුනම්ගතොකාසසඤ්පනෙතු කාලඑසොපි යසසුනරි.

(සඔකති.)

“ඛමසභවතුනගා තොඤ්ඤපාද” එතෙ ගණා චෙ නා විරති යො සියුං සා ඛොඤ්ඤපාද නාම. විඤ්ඤෙය්‍යා සො.

⏑ — — ⏑ ⏑ ⏑ — — ⏑ ⏑ — — — — — — — — —

— — — ⏑.

උදාහරණං.

නානානිසිතෙනා භූරුහමූලෙ භවති ධිතිකිරියචතුවිධවරියං
මානියමානෙ බ්‍රහ්මසුරාදී භුජගසුරජනකසකවරවිධිනා
පාපිමසොපෙතා ආගතවෙගො පරුසවචනමිසි සමුදිරවදතො
නෙකවිරූපෙහි සිතගතෙනා පිසිව හටවරිතඅසිඋසුභඞ්ගිනො.

(අභිකති.)

"මමනතිනරසලගා භුජඞ්ගවිජම්භිතා" සතනාහි එකාදසහි විරති භවති භුජඞ්ගවිජම්භිතා නාම විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ — — — — — — — — — — ⏑ — ⏑

— — ⏑ — ⏑

උදාහරණං

සමනොහරපතන මායං විපුලතරවිභවවිහිතා සුභං වරලුම්බිනී
සංලාසෙසාතමහාදීරුක්ඛා ඊලක්කුසුමහරිතවිටපා රවාකුලකොකිලා
පුප්ඵාමොදමත්තමත්තනා මිනාමධුකරගණරුදිතා ජලාසයකිණ්ණකා
ආසා යං සා සාඛා ලගගා වරකානකසම්කරපකා රයාසජනං සගා

"මඡනසගගා අපවාහකං" එතෙහි විරමතා භවන්තං තං අපවාහකං විඤ්ඤෙය්‍යො.

⏑ ⏑ ⏑ — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — ⏑ ⏑ ⏑

උදාහරණං

සො සත්ථා පුරිමසමයසමුපචිතනිඛිලගුණගණනිකරොසුභඞ්ගො
සිඞ්ගාධීරසිරරුධිරනයනපිසිවසුතධනභරියවදනාදී
සුඛිතො ගජතුරගරථකනකරජතජනපතිභවනරමිත්වා
ජාසිත්වාකාලිකාළුසමපි හරියසිවමමතපදමලභිත්ථං වන්දෙ.

(උක්කති.)

ඡාධිකාරො.

අඩ්ඪදණ්ඩකො කතිපයෙන.

"මිනසතතාරෙහි චණ්ඩවුට්ඨිප්පයාතො" නාමයෙහි ච සතනාහි රගණෙහි ච චණ්ඩවුට්ඨිප්පයාතො නාම පඨමො දණ්ඩකො. විඤ්ඤෙය්‍යො.

— — — — — — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑

උදාහ[රණං]

ඛුණ්ණිද්ධසස්සොබ්භිස්සන්තො සභායෙහි සද්ධිං පිලාවිංගජාකොප්ප
සීච තරු

ෂණ්ණිච්ඡිතස්සනාගපුන්නාගජම්බම්බපුන්නාගනිම්බස්සතණ්ණාදිරාමා
වනෙනා

තරුණ්ණකුසජ්ණාදිජනෙනා ජම්ඵාරම්මරමෙමන ලීනෙසුසුහි
කිරෙණ්ණහි වාසං වසං

පච්සියසිඛිමුගගම්තානං වීඛුයුත්ව දුනෙ රනො දුමුදුපීලිතෙ
බ්‍රාහ්මණෙ.

“අණ්ණණණ්ණණ්ණව පලව වනාල ජීමූත ලීලාකරොද්දාම සීහසමුද්ද භුජඞ්ගා”සො ච වණ්ණවුද්ධිප්පයාණෙතා පරිපාදෙ රාහි වුඩ්ඪා කමෙන අණ්ණණණ්ණවාදයො දසදණ්ඩකා භවන්ති.

තත්ථ අණ්ණස්ස පාදෙ නවයා අඨරකාරා භවන්ති. අණ්ණවස්ස නව. පලවස්ස දස. වනාලස්ස එකාදස. ජීමූතස්ස වාදස ලීලාකරස්ස තෙරසාදස. උද්දාමස්ස චතුද්දස. සීහස්ස පණ්ණවදස සමුද්දස්ස සොළස. භුජඞ්ගස්ස සත්තරස. අඨාරසාදයො තිංසන්ති පරිනයන්තා වා, තතොධිකා වා රකාරා භවන්ති. තෙ පචිතාඛ්‍යා නාම භවන්ති*

ජලද්දයො අපරෙපි දණ්ඩකා භවන්ති. තෙ සබ්බත්‍ර නවුත්තා සොද්දහරණගන්ථලාඝවත්ථං.

අථ පත්ථාරාදයො වුච්චන්තෙ.

තත්‍රුද්දෙසං

පත්ථාරො නට්ඨමුද්දිට්ඨ-මෙකද්වාදිලගක්‍රියා
සඞ්ඛ්‍යානමද්ධයොගො ච-ඡළෙතෙ පච්චයා මතා.

යතීමජ ඨපසිත්ව සබ්බගුරුනො වුත්තං බීලං තස්සෙයො
ගස්සසාධස්ස ලහුං තතො පරිනීසං විස්සාදස්ස ආදෙ පුන
ගුරුකෙ ඩකාහි පපූරයෙ විධිමිමං යාවන්තාවන්තං බුධො
පත්ථාරෙ විධිමෙව තාවකුරියා සඞ්ඛ්‍යා භවෙ තත්තතං.

තස්සායං සම්බන්ධො.

යෝ පච්ඡන්දසි පත්ථාරං ඉච්ඡෙය්‍ය තත්ථ සබ්බගුරුනො අබ්භ වුත්තං ඨපෙත්වා ගස්සසාධස්ස අධොභාගෙ ලහුං ලිඛෙ. තතො

---

* ප්‍රචිතසමභිධො ධීරධීභිඃ සම්ෘතො දණ්ඩකො (නවයාද්‍යුත්තර ශෙරසාප්තහිර්ගෙයඃ

දණ්ඩකයතෙම නගණෙදකකින් පරවූ යගණසතකින් යුක්ත වූයේ ප්‍රාඥයන් විසින් ප්‍රචිතක නමැයි දත්නාලදී. (වෘත්තරත්නාකරයෙහි.)

උපරි සමං කත්වා විඤ්ඤාසයිත්වා ආදො ආදිම්හි ගුරුඅපෙක්ඛ පඨ්ඨ රෙය ඉමං විධිං යාව අන්තෙ වුත්තසබ්බලහුවුත්තං තාව කුරියා. එවමෙව සබ්බවණ්ණසි පත්ථාරවිධිං කාතබ්බං. තත්ථ වුත්තසඞ්ඛ්‍යා භවති.

බාලාවබොධත්ථමිදමුච්චතෙ.

සුපපතිඨාය සබ්බගුරුවුත්තං පඤ්චගුරුවිඤ්ඤස්ස තස්ස ආදිම්හි ලහුවිඤ්ඤස්ස අවසෙසා වත්තාරො ගුරවො උපරිම්හි විඤ්ඤස්ස තස්සාපි දුතියගුරුනොධො ලහු විඤ්ඤස්ස සෙසං ගුරුත්තයං උපරිම්ව විඤ්ඤස්ස ආදො උපරි ලහුනොධො ඌනං ගුරුනා පූරයෙ එවං යාව සබ්බලහුවුත්තං තාව ඉමං විධිං කරෙය්‍ය. එවං කතෙ වත්තිංස වුත්තානි පඤ්ඤායන්ති. සෙසමෙවං ඤෙය්‍යං

අයංපත්ථාරවිධි.

භජසානමාදිමජ්ඣන්තෙ-යරතානං ගලා කමා
හොන්ති මස්ස තිගා නස්ස-තිලා තපප කමා සියුං.

භගණො සසි ජො භානු-වායු සො වාරි යොපිච
නලො රො තම්බරො මො භූ-සුධාසි නො ගණො මතො

සොමෙ කිත්ති භවති විතතා ව්‍යාධි භානුම්හි පුබ්බ
දෙසා වාගො භවති පවනෙ හොති වුඩ්ඪි ජලම්හි
වණ්ණාකාන්තා භවති දහනෙ සුඤ්ඤතාවම්බරත්ථ
ලක්ඛී සිඛා භවති කුගණෙ හොති නාකෙ විරාගො.

සමත්තා වුත්තොදයටීකා.

සුද්ධිපත්‍රය

පිට	පෙළ	වරද	නිවරද
1	20	විමහය	විමහග
2	9	ලහුනි	ලහුනී
,,	12	ආදිම	ආදීම
,,	13	භයෙපා	භයපා
,,	22	ඛීල	ඛීල
,,	25	යතෙවතා	යයෙනා
3	9	වෙතාලි	වෙතාලීං
,,	12	ජොතලා	ජොත්ලා
5	8	සුධිකි	සුධීකි
,,	21	සක්කරි	සක්කරී
,,	22	සසි	සසී
,,	24	මාලිනි	මාලිනී

පිට	පේළ	වරද	නිවරද
6	15	යදි	යදී
,,	17	යදි	යදී
,,	20	යදි	යදී
7	7	11 වයඹිදංවෙතාලියප්ප (හෙළදෙ	(මෙයවෘත්තයක් නොවේ)
,,	8	12	11
,,	11	දිලහා	දිලහා
8	7	විම්යසිතෙ	විම්සසිතෙ
,,	14	ජයතාගෙමමමෙමෙසා	ජයනාමමමෙමෙසාඃ
,,	15	සිත	සික
,,	16	පගෙදූ	පාගෙදූ
,,	17	ඡතාසි	ඡතාහි
,,	19	ජතියං	ජාතියං
,,	35	දිවාමි	දිමාමි

සන්නසෙහි

පිට	පේළ	වරද	නිවරද
1	20	යපෙපසිතිය	යපෙප්සිතය
2	13	ගලාමිනා	ගලාමනා
,,	15	මිනා	මනා
,,	26	ග්ලහු	ගලහු
,,	27	යාදමිති	යාදීමති
2	28	ග්ලහු	ගලහු
3	15	විඃකුෂුයෙන	විඃකුෂුයෙනා
4	8	සිදීම	සිදීම
,,	26	සන්ධීසවර	සඣීසවර
,,	30	ආදී	ආදී
5	26	සිටි	සිටි
,,	29	සොප	ප
7	3	අඹසමං	අඹසමං
,,	29	චූලනාදි	චූළනාදී
8	7	සමානාන	සාමඃනාන
,,	11	ගඨා	ගාඨා
,,	28	අඛීල	අඛිල
9	24	දීත	දිත
12	14	පදූනන	පාදූනන
,,	24	චූතතිති	චූතටිති
,,	,,	සණීසිතො	සණීසිතො
13	21	මිත්‍රා	මාත්‍රා
15	1	පදය	පාදය
,,	13	චිනතා	චිනතා
17	12	රගණ	රගණජගණ
,,	19	ජනා	ජගා
,,	21	තජා	තජා
,,	27	දෙතනක්	දෙත්තනක්
18	11	ඉස්ඛිත්තෙන්	ඉක්ඛිත්තෙන්
20	18	මාන	මාහ

පිට	පේළි	වැරදි	නිවැරදි
22	1	ජරා	ජරා
,,	8	ජරා	ජරා
23	22	සගණ	යගණ
24	3	මහානුතතගා	මහානුනතගා
24	10	මොනො	මොනො,
,,	20	සඥුල	සාඥල
25	11	හරා, හගගණ	හරා,හගණ
27	28	පුප්පිනගහා	පුප්පිතගහා
28	17	සනාදිමිහා	සතාදිමිහා
,,	22	ආදනාසමරයා	ආදනාසමරයා
30	1	ඇති	ඇති.
,,	13	සමාතය	සාමාතය
,,	21	සමිතිය	සමිතිය
,,	33	පදදිය	පාදදිය
32	1	චිගුරු	චිගුරු
,,	8	උද්දිස්සක	උද්දිස්සක
,,	23	පරිමාන	පරිමාණ
	27	මධ්‍යානවු	මධ්‍යානම්වූ
33	10	පඳෙ	පාඳෙ
,,	,,	තනෙම්මමෙසා	තංමෙමෙසා
"	21	ජතියං	ජාතියං
34	22	ලක්ෂමිගෙන්	ලක්ෂමියෙන්
35	11	සනාතනෙනා	සනාතනෙනා
36	1	ලහුගණෙ	ලහුගණෝ
,,	26	අසිතනානු	අසිතනනු
37	25	කිඹුනො	කිඹුනො
38	6	ආරනිසසනාවි	ආරනිසසනාවී
,,	8	කිසුම්ඳෙවළවතෙතත	(යනුවැඩිය.)
39	5	කිලහු	කිලලහු
,,	14	ආකාරස	අකාරස
,,	31	සොභිසිතා	සොභිතා
40	24	ලසුනං	ලශුනං
41	12	ලෙවා	ලොවා
,,	19	ගහණෙ	ගහණා
42	31	ඉඳ	ඉඳ
43	32	ජිනනා	ජිනනා
44	25	සඥුල	සඥල
45	26	චතු . කඛතො	චතුරකඛරතො.
,,	27	ඔපෙජසම්	ඔපෙජසවි
46	1	චතුප්පා	චතුපා
47	4	එකෙක	එකෙකං
,,	26	එකෙනුනා	එකෙනුනා
48	5	සනානමෙනකා	සනානමෙනකො

පිටු	පේළි	වරද	නිවරද
51	12	සාධික	සාධිකා
,,	17	පඤ්ඤාසහසස්සානි	පඤ්ඤාසසහස්සානි
59	3	විකිණෙණා	විකිණෙණ
61	1	ප දපො	පාදපෙ
,,	2	මබ්භතො	මබ්භනෙත
,,	4	සපාරලිවත	සපාට ලිවත
,,	16	උගගරයි	උගගිරයී
,,	28	වතපාමබු	වතපාලමබු
62	21	ඥසිගි	දිසිගි
63	1	මහුතං	මනුතං
,,	16	මුඛිත	මුඛි
,,	19	ජරුසශ්	ජරුස
64	13	විරාමො	විරාමෙමා
65	25	හල්ගා	හල්ගා
,,	28	තබාහු	නබාහු
66	18	හණනණ	හණනණා
,,	31	ඇසුවණ්	ඇසුවණිඡනි
67	19	ධාතුනපාරො	ධාතුහපාරො
67	22	වාගු	වාගු
69	13	මුනී	මුනි
,,	16	හනිර	හසිර
,,	25	භපාකං	නාකාකං
,,	28	ගිතානි	හිතානි
70	7	පායපරි	යපර්
,,	10	තතවිතාණ	තතවිතාම
,,	10	තං පිළව	තතව් පව
,,	29	කොසුවපාදු	කොසුවපදු
,,	30	,,	,,
71	1	පිරියං	පිරියං
,,	15	එනෙපහිවිරමතා තවභෑපං	තවරසරනසර එනෙපහිවිරාමොහවයි
72	2	හිව	හිවා
,,	3	නණණදිරාමො	තණණදිරාමෙමා
,,	9	පළව	දළව
,,	15	පරිතයතාතා	ඇරියසාතා
,,	16	පම්නාවිතා	දම් හාවිතා
,,	17	අපරතිපි	අපරරනපි
,,	18	සොදහරණ	සොදහරණා
,,	28	ඉච්ඡයෙන	ඉගෙච්ඡයන

පීනාවෙහි වාකෙපහාදහරණ බොහොමයක් විනාශයට පමණක් සමවන්ට සංස්කාර ඇත ඉතා වැඩිදුනියක් එතිනොමැතියි. මතුවාර යකදී එවා ද හැකිතමණින් ශුඩිකරනට බලාපොරොත්තු වන්නෙමු